

Strategische Verkenning Someren 2026

HET **pon** | **telos**

Colofon

Het PON & Telos heeft dit onderzoek verricht in opdracht van gemeente Someren

Auteur(s)

Jolanda Luijten
Sanne Paenen
Mirjam Smulders
Geert Offenbergh
Wouter Boukens

Opmaak tabellen en figuren

Geert Offenbergh

Fotograaf

René van Haandel

Publicatienummer

25214

Datum

februari 2026

© 2026 Het PON & Telos

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij Het PON & Telos. Gehele of gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld. Vermenigvuldiging en publicatie in een andere vorm dan dit rapport is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van Het PON & Telos. Hoewel deze publicatie met de grootst mogelijke zorg is samengesteld, kan Het PON & Telos geen enkele aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele fouten.

Meer informatie

www.hetpon-telos.nl

Inhoudsopgave

1. DEMOGRAFISCHE TRENDS 8

1.1	Bevolkingsgroei door migratie	9
1.2	Dubbele vergrijzing	10
1.3	Toename kleine huishoudens	11

2. SAMENLEVEN 12

2.1	Levensverwachting stijgt, maar ook toename aantal chronisch zieken	13
2.2	Mentale gezondheid staat onder druk	13
2.3	Leefstijl steeds meer onder de aandacht	14
2.4	Druk op de gezondheidszorg neemt toe, inzet gemeenschapskracht steeds belangrijker	15
2.5	Hervorming van de jeugdhulp vraagt om scherpe keuzes	17
2.6	Kwaliteit van het onderwijs gaat achteruit	18
2.7	Toenemende vraag naar kinderopvang	19
2.8	Invloed technologische ontwikkeling op sociale cohesie	20
2.9	Toenemende verschillen tussen mensen en kansenongelijkheid	20
2.10	De samenleving individualiseert	22
2.11	Stijging armoede, na vijf jaar daling	23
2.12	Weerbaarheid inwoners steeds meer nodig	23

3. LEEFBAARHEID 25

3.1	Groeiende druk op de ruimte	26
3.2	Wonen als grootste uitdaging	26
3.3	Woningbouwopgave is omvangrijk in Brabant	26
3.4	Wet versterking regie volkshuisvesting voor betaalbare woningen	27
3.5	Nieuw verplicht instrument: Volkshuisvestingsprogramma	28
3.6	Forse opgaven op wonen met zorg en welzijn	29
3.7	Opvang vluchtelingen vraagt om structurele oplossingen	29
3.8	Belang van voorzieningen voor de leefbaarheid	30

3.9	Voorzieningen steeds meer op afstand	31
3.10	Bereikbaarheid vanuit burgerperspectief	33
3.11	Toename vraag naar mobiliteit	33
3.12	Meer aandacht voor de invloed van de leefomgeving op de gezondheid van inwoners	35
3.13	Veilige leefomgeving	35

4. ECONOMIE 38

4.1	Arbeidsmarkt wordt kennisintensiever	39
	Lokale bedrijvigheid	40
4.2	Druk op de arbeidsmarkt in publieke en private dienstverlening	40
4.3	Groei invloed technologische ontwikkelingen	41
4.4	Toename in geopolitieke spanningen	42
4.5	Recreatie en toerismesector blijft groeien	43
4.6	Industrie en bedrijventerreinen	44

5. DUURZAAMHEID 46

5.1	Achteruitgang natuur en ecosystemen	47
5.2	Zoektocht naar balans tussen natuur en landbouw	48
5.3	Lucht- en waterkwaliteit staan onder druk	50
5.4	Klimaatveranderingen leiden tot meer weerextremen	51
5.5	Energietransitie	54
5.6	Schaarste van grondstoffen door toenemende vraag	57

6. GOVERNANCE 59

6.1	Vertrouwen in de politiek daalt	60
6.2	Vertrouwen in instanties is toegenomen	61
6.3	Samenwerking in de regio noodzakelijk	62
6.4	Schaarste van middelen bij lokale overheden	63
6.5	Steeds meer schaarste aan menskracht	64
6.6	Ambtelijke organisatie ontwikkelt zich	65
6.7	Toenemende samenwerking tussen gemeente en inwoners	65
6.8	Bestuurskracht staat onder druk	66

SLOTBESCHOUWING 69

Voorwoord gemeentesecretaris

Voor u ligt de Strategische Verkenning Someren 2026. Dit document markeert een belangrijk moment voor onze gemeente. Aan de start van een nieuwe bestuursperiode biedt deze verkenning de gemeenteraad een samenhangend en realistisch beeld van de maatschappelijke, bestuurlijke en financiële opgaven waar Someren de komende jaren voor staat. Het is geen blauwdruk, maar een uitnodiging om met elkaar scherpe keuzes te maken, ambities te verbinden aan wat daadwerkelijk uitvoerbaar en betaalbaar is en een toekomstvisie voor Someren op te stellen.

Someren ligt in een dynamische regio waarin de opgaven snel groter en complexer worden. Ontwikkelingen rond woningbouw, mobiliteit, energietransitie, zorg, veiligheid en economie overstijgen steeds vaker de grenzen van onze gemeente. Regionale samenwerking binnen onder meer de Peelregio en de Metropoolregio Eindhoven is daarom noodzakelijk om slagkracht te behouden, toegang te krijgen tot middelen en gezamenlijk maatschappelijke effecten te realiseren. Tegelijkertijd vraagt die samenwerking om duidelijke rolkeuzes, bestuurlijke focus en voldoende interne capaciteit om lokale belangen goed te blijven behartigen.

De balans tussen ambities en beschikbare capaciteit staat zwaar onder druk. De maatschappelijke verwachtingen en bestuurlijke ambities zijn groot, terwijl de uitvoeringskracht van de organisatie begrensd is. De ambtelijke organisatie is de afgelopen jaren niet meegegroeid met de groei van de landelijke, regionale en lokale opgaven en kampt met structurele krapte op de arbeidsmarkt, hoge werkdruk en toenemende

complexiteit van het werk. Er wordt gewerkt aan toekomstbestendige organisatie door versterking van de organisatie, slimmer en integraler werken en 'de blik naar buiten'. Dat is geen opgave die van het ene op het andere moment kan worden opgelost. Het vraagt tijd, structurele investeringen en scherpe keuzes over prioriteiten.

Deze druk raakt direct aan de bestuurskracht van de gemeente. Bestuurskracht betekent niet alleen bestuurlijke ambitie, maar ook het vermogen om besluiten zorgvuldig voor te bereiden, uit te voeren en vol te houden in een steeds complexere omgeving. De recente review op de bestuurskracht heeft ons handelingsperspectieven geboden langs welke lijnen we dienen te werken aan het versterken van de bestuurskracht van Someren.

Maatschappelijke ontwikkelingen vragen om een blijvende inzet op een weerbare samenleving. Veerkrachtige inwoners, sterke sociale netwerken en een overheid die voorbereid is op crisissituaties zijn cruciaal in een tijd van geopolitieke spanningen, digitalisering, klimaatverandering en sociale druk. Investeren in preventie, sociale cohesie en gemeenschapskracht is essentieel.

Al deze ontwikkelingen hebben grote financiële consequenties. De gemeentelijke begroting staat al zwaar onder druk door de bezuinigingen op het gemeentefonds, terwijl de uitgaven op onder meer zorg, woningbouw, veiligheid en duurzaamheid blijven toenemen. Grote dossiers zoals het gemeentehuis van de toekomst, investeringen in de organisatie en noodzakelijke maatschappelijke voorzieningen vergroten deze druk verder. Het is daarom realistisch om te constateren dat stevige ingrepen in de begroting in de komende vier jaren niet zijn uit te sluiten.

Om grip te houden op deze complexiteit is een andere manier van werken nodig, zoals ook al eerder werd geconstateerd in het organisatieontwikkelplan. Programmagestuurde werken, met duidelijke maatschappelijke doelen, samenhang tussen beleidsterreinen en bewuste keuzes in inzet van capaciteit en middelen, biedt perspectief. Dit vraagt om heldere prioritering, een organisatie die ruimte heeft om integraal te werken en te leren, en bestuurlijke discipline. Een portefeuillevindeling die aansluit bij een heldere programma-indeling van de verschillende maatschappelijke opgaven is daarbij essentieel.

Deze strategische verkenning biedt de nieuwe gemeenteraad een stevig fundament om goed geïnformeerd keuzes te maken. Niet alles kan tegelijk, en niet alles kan blijven zoals het was. Juist daarom is het van belang om gezamenlijk te bepalen wat voor Someren echt van waarde is en waar we onze energie en middelen op inzetten.

Alleen door nauwe samenwerking tussen raad, college en organisatie, én met inwoners, maatschappelijke partners en regionale collega gemeenten, kunnen we deze opgaven het hoofd bieden. Zo kunnen we blijven werken aan een toekomstbestendig Someren.

Jeroen Weekers

Gemeentesecretaris Someren

Leeswijzer

Gemeente Someren heeft Het PON & Telos gevraagd om de strategische verkenning op te stellen. Dit document geeft een beeld van de uitdagingen en kansen waar de gemeente de komende jaren voor staat. Het omvat een analyse van trends en ontwikkelingen in de gemeente Someren, gerelateerd aan landelijke opgaven en vraagstukken, en waar mogelijk aangevuld met huidig beleid.

De strategische verkenning is opgebouwd aan de hand van een demografisch hoofdstuk en vervolgens de inhoudelijke hoofdstukken samenleven, leefbaarheid, economie, duurzaamheid en governance. Verschillende trends en ontwikkelingen komen aan de orde, vervolgens wordt er ingegaan op eventuele oorzaken en gevolgen daarvan en tenslotte wordt er ingezoomd op de situatie in Someren. De beschreven trends komen voort uit diverse toekomstverkenningen, nota's en onderzoeken. De bronnen zijn steeds in de voetnoot weergegeven.

1. DEMOGRAFISCHE TRENDS

1.1 Bevolkingsgroei door migratie

In Nederland groeit de bevolking nog steeds. Het aantal inwoners, dat eind 2025 18,1 miljoen inwoners bedraagt, zal volgens prognoses toenemen tot circa 19 miljoen in 2037. De bevolking groeit vooral door migratie en een stijgende levensverwachting.¹

Het migratiesaldo in Nederland is moeilijk te voorspellen omdat de in- en uitstroom van internationale medewerkers (arbeidsmigranten en expats) en vluchtelingen, erg afhankelijk is van internationale economische en

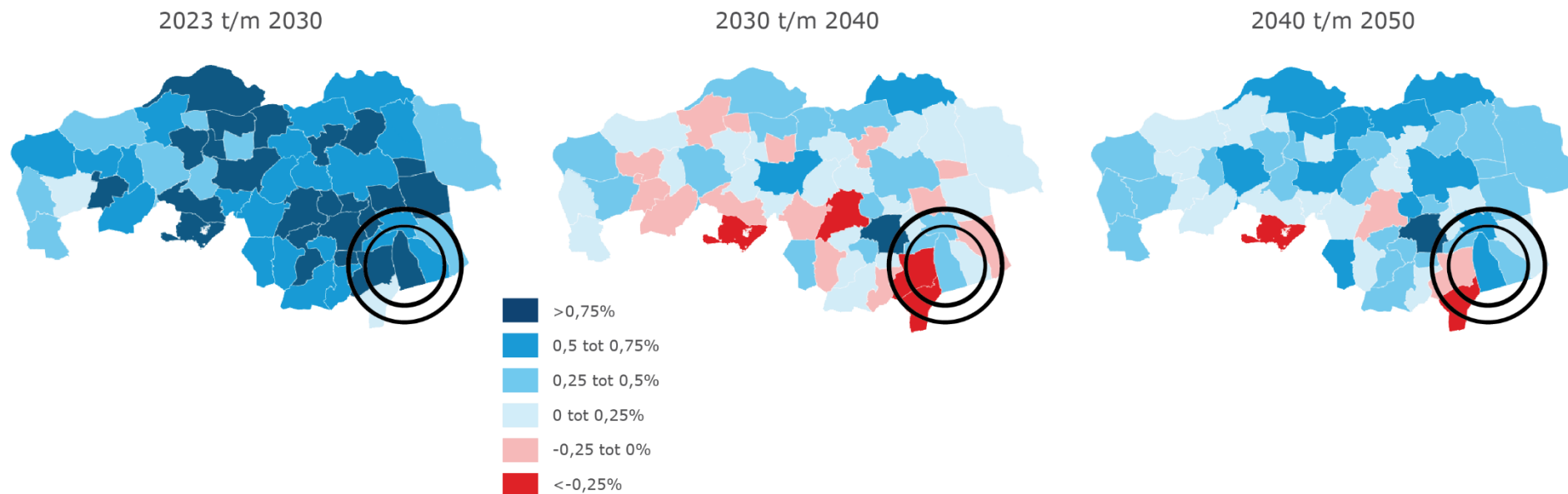
geopolitieke factoren. Daarnaast zijn de migratiecijfers vaak incompleet vanwege de beperkte registratie van sommige groepen migranten. Vandaar dat er steeds nieuwe bevolkingsprognoses verschijnen. Vooralsnog verwacht de provincie Brabant nog tot na 2050 een positief migratiesaldo.²

De groei is niet overal in Brabant gelijk en zal op termijn weer afnemen, wanneer de omvangrijke generatie babyboomers, uit de twintig jaar na

Figuur 1

Prognose gemiddelde jaarlijkse bevolkingsgroei (of krimp) in Brabantse gemeenten

Bron: Brabant prognose 2023

¹ CBS (2025) Kernprognose 2025-2070

² Provincie Noord-Brabant (2023). De bevolkings- en woningbehoefteprognoses Noord-Brabant.

de Tweede Wereld oorlog komt te overlijden. Dit kan ertoe leiden dat sommige gemeenten, met name in het landelijk gebied, al vanaf 2030 naar verwachting met bevolkingskrimp te maken krijgen, zie figuur 1.²

In de periode tot 2030 wordt in Someren nog sterke groei verwacht. Daarna neemt de groei af, maar wordt tot 2050 nog steeds een lichte toename van het aantal inwoners in Someren verwacht, zie figuur 1.

Binnen de gemeente Someren en de regio is migratie een belangrijke factor in de bevolkingsontwikkeling, Migratie vergroot enerzijds de druk op de woningmarkt, de leefbaarheid en lokale voorzieningen, zoals onderwijs en zorg, maar kan anderzijds ook bijdragen aan het opvangen van personeelstekorten en het in stand houden van voorzieningen binnen de gemeente.

1.2 Dubbele vergrijzing

In Nederland is de komende jaren sprake van een dubbele vergrijzing; het aandeel ouderen neemt toe en door de toegenomen levensverwachting worden mensen ook ouder. De economische en maatschappelijk impact van de (dubbele) vergrijzing is groot. Zo stijgt de druk op de sociale zekerheid, komt er meer druk op de arbeidsmarkt, stijgen de zorgkosten en de behoefte aan zorg, stijgt de vraag naar mantelzorgers en vrijwilligers en is er behoefte aan andere type voorzieningen en vormen van wonen met zorg.³

In 2026 is 22,7% van de inwoners in Someren 65 jaar of ouder. In 2040 zal dit 25,7% zijn. Het percentage 80-plussers zal van 5,9% in 2026 doorgroeien naar 8,6% in 2040. Hiermee is de vergrijzing sterker dan de vergrijzing gemiddeld in Brabant. Wel zal de groep fitte pensionado's naar verwachting stijgen, zie figuur 2 voor de bevolkingspiramide.

³ Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen 2050 (2024) [Gematigde groei](#)

Figuur 2
Leeftijdsverdeling in 2026 en 2040

Bron: Brabant prognose 2023

1.3 Toename kleine huishoudens

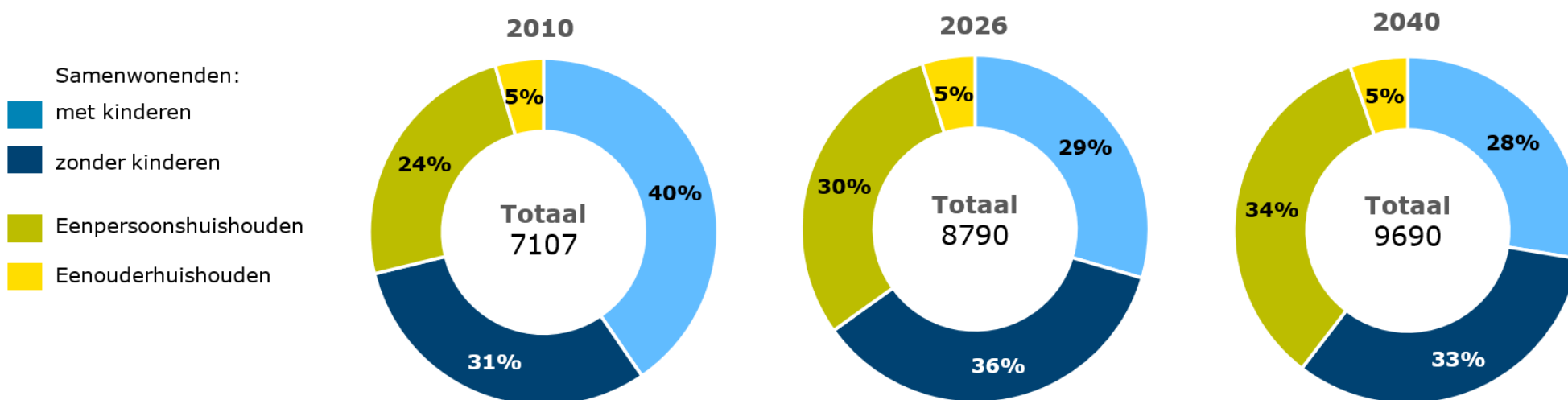
Ook de samenstelling van de bevolking verandert. Huishoudens worden kleiner en met name het aantal eenpersoonshuishoudens neemt sterk toe. Dit komt deels door de vergrijzing. Daarnaast zijn er meer scheidingen en is de sociale acceptatie van alleen wonen de afgelopen jaren sterk toegenomen. Kleinere huishoudens hebben impact op het benodigde aantal woningen, de woonvoorkeuren en de toename van eenzaamheid. Gevolg daarvan is een stijgende vraag naar meer en andere, type woningen, zoals kleinere, flexibele en collectieve woonvormen. Daarnaast is betaalbaarheid een belangrijk issue; bij eenpersoonshuishoudens is immers slechts één inkomen beschikbaar.

Waar Nederlandse huishoudens gemiddeld steeds kleiner worden, bestaan huishoudens van statushouders vaker uit grotere gezinnen of groeien zij door gezinshereniging. Deze groep heeft juist behoefte aan grotere woningen. In Brabant is de verwachting dat het totaal aantal huishoudens groeit met ongeveer 10%. Ook in Someren groeit het aantal huishoudens naar verwachting met 10% tot 2040. Het aantal eenpersoonshuishoudens neemt toe wat ten koste gaat van het aantal samenwonende met of zonder kinderen, zie figuur 3.

Figuur 3

Verandering huishoudensamenstelling en totaal aantal huishoudens in gemeente Someren

Bron: Brabant prognose 2023

2. SAMENLEVEN

2.1 *Levensverwachting stijgt, maar ook toename aantal chronisch zieken*

Zoals uit het vorige hoofdstuk blijkt neemt de levensverwachting toe. Dit gaat gepaard met een langere levensduur in goede ervaren gezondheid. Dat betekent dat de jaren die mensen langer leven ook nog eens gezond ervaren jaren zijn. Een hogere gezonde levensverwachting stelt inwoners in staat om tot op hogere leeftijd aan de maatschappij te blijven bijdragen, vrijwilligerswerk te doen en mantelzorg te verlenen. Ondanks de toename in gezonde levensjaren blijft het verschil tussen de gezonde levensverwachting en levensverwachting 15 tot 20 jaar.

De levensverwachting is in Nederland met 81,7 jaar hoog te noemen. Dit is 1,1 jaar boven het EU-gemiddelde.⁴ De levensverwachting van inwoners van Someren komt overeen met het gemiddelde van Nederland. Iedereen die in 2019 is geboren behaalt gemiddeld een leeftijd van 81,9.⁵ Met het stijgen van de levensverwachting zal ook de leeftijd waarop ouderen zodanig beperkt worden dat ze zorg nodig hebben, toenemen.

Een gezonde levensverwachting is het aantal jaar dat inwoners leven in goed ervaren gezondheid en zonder lichamelijke beperkingen. In Nederland leven inwoners gemiddeld 66,9 jaar in goed ervaren gezondheid en 71,4 jaar zonder lichamelijke beperkingen. In Someren leven inwoners in een goed ervaren gezondheid tot een gemiddelde leeftijd van 67,9. Het aantal jaar dat een inwoner geen lichamelijke

beperkingen ervaart is 71,6 jaar, dit komt overeen met het landelijk gemiddelde.⁶

Een gezonde levensverwachting is afhankelijk van verschillende factoren zoals persoonlijke eigenschappen (leeftijd, geslacht, erfelijkheid e.d.), leefstijl, sociale netwerken en de omgeving waarin we leven.⁴ De gezonde levensverwachting is dan ook niet voor iedereen gelijk en verschilt tussen groepen. Zo zien we in Nederland steeds grotere gezondheidsverschillen tussen groepen met hoge en lage inkomens en tussen praktijkgericht en theoretisch opgeleide groepen mensen.⁷

Ondanks de toename in levensverwachting stijgt ook het aantal inwoners met chronische aandoeningen. Door de vergrijzing zijn er meer inwoners met meer ouderdomsziekten (o.a. artrose, dementie, gevolgen van valincidenten) en steeds meer mensen hebben meerdere ziektes tegelijkertijd. In Someren heeft 29,8% van de inwoners een of meer langdurige aandoeningen. Vooral de groep inwoners (met name ouderen) met drie of meer aandoeningen stijgt hard.⁸ Daarnaast stijgt het aantal dementerenden in Nederland ook hard. In Someren is in 2023 1,8% van de inwoners dementerend en verdubbelt dit aantal naar verwachting in 2050.⁹

2.2 *Mentale gezondheid staat onder druk*

De mentale gezondheid van mensen in Nederland staat onder druk. Er is steeds meer sprake van stress, burn-outklachten en prestatiedruk. Vier op de tien inwoners hebben last van angst- of depressiegevoelens en 25% van de volwassenen heeft een psychische aandoening. Ook het

⁴ RIVM (2024) [Kiezen voor een gezonde toekomst: Volksgezondheid Toekomst Verkenning](#)

⁵ RIVM (2022) [Levensverwachting op de leeftijd 0 en 65 jaar, 1996-2022](#)

⁶ RIVM (2022) [Gezonde levensverwachting; regio, 2017-2020](#)

⁷ Volksgezondheid informatie (2025) [Gezonde levensverwachting](#)

⁸ Volksgezondheid informatie (2024) [Chronische aandoeningen en Multi morbiditeit](#)

⁹ Alzheimer Nederland (2024) [Mensen met dementie per gemeente](#)

aantal jongeren met deze klachten stijgt sterk, vooral als gevolg van sociale media en maatschappelijke onzekerheid. Dit terwijl de wachttijden voor basis en specialistische GGZ zorg toenemen. Voor basis zorg is de gemiddelde wachttijd 14 weken terwijl deze voor specialistische zorg 20 weken is.¹⁰

Daarnaast is de verwachting dat de mentale gezondheid onder ouderen in de toekomst minder goed zal zijn. De verwachting is namelijk dat zaken die een negatieve invloed hebben op de mentale gezondheid, zoals eenzaamheid, het verlenen van mantelzorg en financiële bestaansonzekerheid in de toekomst vaker voor gaan komen.¹¹

Op basis van huidige cijfers ligt is de mentale gezondheid in Someren ook afgenomen, maar minder hard dan het landelijk gemiddelde. Het aantal mensen dat een hoge mate van stress ervaart in Someren is gestegen. In 2020 was dit 11,1% en in 2024 is dit gestegen naar 16,4%. Dit zit wel onder het landelijk gemiddelde van 20,5%. Het aantal inwoners dat zich sterk eenzaam voelt is ook gestegen. In 2024 is dit 11% terwijl dat in 2012 nog 7% was. Ondanks de stijging zit Someren nog onder het gemiddelde van Nederland van 13,6% in 2024. Ongeveer 42% van de inwoners van Someren ervaart angst of depressie gevoelens.

Er zijn ook aspecten die juist een positieve invloed hebben op de mentale gezondheid, zoals sociale cohesie in de buurt, het actief onderdeel zijn van de samenleving en een goede relatie met vrienden/familie of mensen in de buurt.¹² De inwoners van Someren

beoordelen de sociale cohesie in hun regio (Regio Peelland – Helmond, Deurne, Gemert-Bakel en Asten) met een 6,5. Daarnaast heeft 71,1% van de inwoners minstens één keer per week contact met vrienden of familie. Dit ligt net onder het landelijk gemiddelde van 72%.

2.3 Leefstijl steeds meer onder de aandacht

Een gezonde leefstijl draagt in belangrijke mate bij aan een betere gezondheid. De helft van het aantal chronisch zieken in Nederland is het gevolg van een ongezonde leefstijl, zoals ongezonde voeding, weinig bewegen en gebruik van drugs, alcohol of roken. Er zijn veel prikkels en verleidingen die ongezonde keuzes maken in de hand werken.¹³ Uit onderzoek blijkt dat inwoners zelf niet in staat zijn om zoveel verleidingen te weerstaan. Het verminderen van verleidingen als de aanwezigheid en verkoop van ziekmakende diensten en producten in de leefomgeving, is dan ook een krachtig preventiemiddel. Denk hierbij aan de beschikbaarheid van snackbars, fastfood vapes en alcohol, in de nabije omgeving van bijvoorbeeld scholen.

In de gemeente Someren zijn in 2024 12 ongezonde voedingslocaties (zoals fastfood, grillrooms of snackbars). De helft hiervan zijn fastfood restaurants. Het gemiddelde van de Brabantse gemeenten is 39 locaties.

De Nederlandse overheid, zorgverzekeraars en gemeenten zetten steeds meer in op gezondheidspreventie. Zo zijn er naast het nationaal preventieakkoord¹⁴ diverse vitaliteitsprogramma's (zoals jongeren op gezond gewicht; JOGG-aanpak) en gemeentelijke initiatieven voor gezonde wijken en scholen.¹⁵ Hierin is niet alleen meer aandacht voor

¹⁰ RIVM (2024) [Kiezen voor een gezonde toekomst: Volksgezondheid Toekomst Verkenning](#)

¹¹ RIVM (2024) [Gezonde generaties 2050](#)

¹² Het PON & Telos (2025) [Brabantse Monitor Brede Welvaart](#)

¹³ Trimbos instituut (2024) [Experts roepen op urgentie voor ambitieus preventiebeleid](#)

¹⁴ VWZ (2018) [Nationaal Preventieakkoord](#)

¹⁵ RIVM (2024) [Gezond en Actief Leven Akkoord stimuleert samenwerken aan gezondheid](#)

een gezonde leefstijl ook de mentale aspecten van gezondheid worden steeds meer herkent en belicht.

In de landelijke nota gezondheidsbeleid 2025-2028 staan een aantal prioriteiten voorop, zoals het versterken van de vaccinatiegraad, mentale veerkracht versterken en het tegengaan van overgewicht. Op basis van de nota gaan gemeenten, GGD'en, regionale en lokale partners aan de slag om gemeentelijk gezondheidsbeleid verder uit te werken en vast te stellen. De Wet publieke gezondheid (Wpg) schrijft voor dat gemeenten dit binnen 2 jaar na het uitkomen van de landelijke nota moeten doen.¹⁶

Cijfers laten zien dat minder dan de helft van de Nederlanders voldoet aan de Richtlijn goede voeding en de Beweegrichtlijn. In Someren voldoet 47,8% van de inwoners aan de Beweegrichtlijnen. Dit is vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde van 48,3%. Obesitas en suikerziekte zijn explosief gegroeid als gevolg van steeds meer ongezond eten en beweegarmoede en zullen naar verwachting de komende 25 jaar nog sterk toenemen. 15,5% van de inwoners van Someren hebben ernstig overgewicht of obesitas. Dit is iets lager van het gemiddelde in Nederland van 16,7%. Overgewicht neemt het sterkst toe bij de jongere generaties en begint ook op steeds jongere leeftijd. Jongeren zijn ook minder gaan bewegen en sporten.¹⁷ Het aantal rokers daalt van 19,7% in 2012 naar 13,6% in 2024 in de gemeente Someren maar blijft vooral onder jongeren hoog, mede door het vaperen.

Het nieuwe bestuur staat voor de uitdagende opgave om een integrale uitvoeringsagenda voor gezondheid in 2027 en 2028 vast te stellen.

Cruciaal onderdeel hiervan is de financiële transitie, aangezien de landelijke GALA-financiering na 2026 stopt, wat vanaf 2027 scherpe politieke keuzes vereist over welke preventieve programma's voortaan met eigen gemeentelijke middelen bekostigd gaan worden en structureel verankerd worden in de gemeentelijke begroting. Ook moet Someren de regie houden binnen regionale ontwikkelingen en akkoorden, zoals het Integraal Zorgakkoord (IZA)¹⁸ en het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA)¹⁹.

2.4 Druk op de gezondheidszorg neemt toe, inzet gemeenschapskracht steeds belangrijker

De vraag naar zorg en daarmee ook de zorgkosten nemen vanwege de dubbele vergrijzing en de technologische ontwikkelingen naar verwachting alleen maar toe de komende jaren. Deze toename geeft een hogere druk op zorgorganisaties (zoals huisartsen, ziekenhuizen, thuiszorg, intramurale zorg, psychische zorg), terwijl in verschillende zorgfuncties nu al sprake is van personeelstekort. Ongeveer 44% van de zorgmedewerkers ervaart nu de werkdruk al als te hoog. Ook in de gemeente Someren staat de medische zorg onder druk. Huisartsenpraktijken en paramedische zorgverleners ervaren toenemende werkdruk, personeelstekorten en beperkte ruimte om nieuwe patiënten op te nemen. Bij toekomstige (woningbouw)ontwikkelingen is het van belang rekening te houden met de gevolgen voor de medische voorzieningen in Someren.

Mensen met een lichte, en in toenemende mate ook met een zwaardere zorgvraag, zullen zelfstandig (moeten) blijven wonen en niet meer naar een verpleeghuis gaan. In het Hoofdlijnenakkoord Ouderenzorg wordt

¹⁶ Rijksoverheid.nl (2025) [Langer leven in goede gezondheid](#)

¹⁷ RIVM (2024) [Kiezen voor een gezonde toekomst: Volksgezondheid Toekomst Verkenning](#)

¹⁸ Rijksoverheid (2022) IZA: [Samen werken aan gezonde zorg](#)

¹⁹ Rijksoverheid (2025) [AZWA: Samen sterker voor zorg en welzijn](#)

meer ingezet op het stimuleren van veerkracht bij ouderen en het versterken van zorgzame buurten.²⁰ Gemeenten zijn hierbij ook aan zet en kunnen een goede basisinfrastructuur ter bevordering van de kwaliteit van leven in de buurt realiseren. Denk hierbij aan een buurtcentrum, multifunctionele accommodatie (MFA), een gezondheidscentrum en bibliotheek.²¹ Maar ook aan de inzet van buurtzorg, dorpsondersteuners en zorgcoöperaties die allerlei zorg- en welzijnstaken op zich nemen. Voor de basisinfrastructuur zijn niet alleen gemeenten aan zet, maar zijn gemeenschapskracht en vrijwilligers noodzakelijk.

Uit de Brabantse Monitor Brede Welvaart blijkt dat mensen zich vaker gezamenlijk inzetten voor de verbetering van hun fysieke en sociale leefomgeving als mensen zich meer betrokken voelen bij hun buurt, de lokale gemeenschap en hun medebewoners.²² Sociale cohesie in de buurt is dan ook essentieel voor het realiseren van zorgzame buurten. Tegelijkertijd zal het aantal mensen dat mantelzorg nodig heeft als gevolg van personeelstekorten, het langer zelfstandig wonen en de vergrijzing, flink stijgen ten opzichte van het aantal mensen dat die zorg kan geven. De knelpunten die daardoor ontstaan worden versterkt doordat mensen vaker mantelzorg of vrijwilligerswerk moeten combineren met werk.²³

Sinds 2012 is in Someren het aantal mensen dat mantelzorg verleent gestegen van 13,6% naar 14,8% in 2024. In heel Nederland verleent 13,7% van de inwoners mantelzorg. Het aantal mensen dat

vrijwilligerswerk doet is gedaald van 33,9% in 2016 naar 29,8% in 2024. Dit ligt alsnog boven het landelijk gemiddelde van 24,7%.²⁴ Een langetermijnvisie op participatie vraagt om keuzes. Kiezen voor de ene vorm van maatschappelijke participatie heeft impact op de beschikbaarheid van inzet in de andere vorm. Denk bijvoorbeeld aan het versterken van arbeidsparticipatie. Wie betaald werkt heeft, heeft immers minder tijd voor mantelzorg, vrijwilligerswerk of zorg voor de kinderen.

Someren wil een inclusieve gemeente zijn, waar iedereen op een volwaardige manier mee moet kunnen doen in de maatschappij. Samen met inwoners, maatschappelijke instellingen en ondernemers stimuleert en helpt de gemeente inwoners om meedoen op alle vlakken makkelijker te maken en tot oplossingen te komen voor problemen die zij ervaren. Belangrijk hierbij is dat inwoners zelf regie houden op hun leven.

Het huidige beleid, 'Heel Someren Gezond', is integraal van opzet en raakt via tien specifieke thema's bijna alle beleidsterreinen van de gemeente, van de fysieke leefomgeving tot psychisch welbevinden.²⁵ Het gedachtegoed van positieve gezondheid is hierin stevig verankerd, waarbij de focus ligt op wat inwoners wel kunnen en hoe zij hun eigen regie behouden. De kern van de aanpak is het verbeteren van de balans tussen de draaglast en draagkracht van inwoners van -9 maanden tot 100+ jaar. De gemeente probeert hier momenteel als aanjager en bondgenoot via preventie en collectieve voorzieningen zwaardere zorgtrajecten te voorkomen. Daarnaast is een krachtigere regierol

²⁰ Ministerie van VWS (2025) [Samen voor kwaliteit van bestaan: Hoofdlijnenakkoord Ouderenzorg 2025-2028](#)

²¹ De Argumentenfabriek (2025) [Denktank Nederland 2040: een toekomstbeeld](#)

²² Het PON & Telos (2025) [Brabantse Monitor Brede Welvaart](#)

²³ RIVM (2021) [Werkende mantelzorgers van ouderen](#)

²⁴ RIVM (2025) [Gezondheid per wijk en buurt](#)

²⁵ Gemeente Someren (2025) [Heel Someren Gezond](#)

gewenst om verbindingen tussen het sociale en fysieke domein, zoals wonen en groene inrichting, structureel te borgen.

Gemeenten moeten de stijgende zorgkosten binnen de WMO en Jeugdwet beheersen door de beweging van professionele naar informele zorg door te zetten en de sociale basis in de kernen te versterken. De sterke sociale basis wordt gevormd door de hechte dorpsstructuren en het rijke verenigingsleven in Someren. Daarnaast hebben de laagdrempelige ondersteuningsvormen zoals de dorpsondersteuners en de praktijkondersteuners GGZ Jeugd hun waarde bewezen in het vroegtijdig signaleren van problemen. Gemeente Someren is voornemens dit uit te breiden met een specifieke dorpsondersteuner voor jeugd en gezin. Ook de inzet op een Kansrijke Start voor de allerjongsten en het normaliseren van mentale gezondheid en rouw zijn voor de gemeente essentiële uitgangspunten die de veerkracht van de gemeenschap op de lange termijn versterken.

Het aanbod van formele en informele zorg in Someren is rijk maar versnipperd. Er is behoefte aan een eenduidig (digitaal) overzicht voor een betere vindbaarheid en doorverwijzing.

2.5 *Hervorming van de jeugdhulp vraagt om scherpe keuzes*

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor alle vormen van jeugdhulp. De taken van de gemeente staan omschreven in de jeugdwet. Belangrijk uitgangspunt van de Jeugdwet is gebruik te maken van de eigen kracht van jongeren, ouders en hun sociale netwerk. Doel van de jeugdwet is dat jongeren de regie blijven houden over hun leven en samen met hun eigen omgeving en professionele hulpverleners naar oplossingen

zoeken.²⁶ Om de jeugdzorg te verbeteren en financieel gezond te maken is een omvangrijk pakket afspraken vastgelegd in de landelijke Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028.²⁷ Daarnaast is per 1 januari 2026 de jeugdwet aangepast. Deze wetswijziging heeft vooral gevolgen voor de manier waarop gemeenten hun werk organiseren, zoals meer samenwerking tussen gemeenten bij de inkoop van specialistische zorg voor kinderen en gezinnen.²⁸

Het OOGO (Op Overeenstemming Gericht Overleg) is een wettelijk verplichte samenwerking tussen gemeenten en samenwerkingsverbanden passend onderwijs (primair onderwijs, voortgezet onderwijs en mbo). Doel van het OOGO is om jeugdhulp en ondersteuning op school met elkaar te verbinden, zodat kinderen die extra zorg nodig hebben, een dekkend en samenhangend aanbod krijgen. De gemeente is verplicht het jeugdplan af stemmen met het OOGO.²⁸

Ook Someren moet meebewegen in de hervorming van de jeugdhulp. De uitvoering gebeurt regionaal via de Gemeenschappelijke Regeling (GR) Peelgemeenten en '10 voor de Jeugd', maar de bestuurlijke keuzes worden lokaal gemaakt. In 2026 en 2027 zullen ingrijpende besluiten moeten worden genomen over het beperken of herzien van jeugdzorgproducten. Daarnaast ligt er lokaal de opgave om via onder meer het Integraal Huisvestingsplan (IHP), Ons Welzijn en het subsidie- en gezondheidsbeleid de sociale basis rondom jeugd te versterken om de druk op de formele jeugdhulp te verminderen.

De gemeente heeft de verantwoordelijkheid om de aansluiting van zorg en onderwijs goed vorm te geven, onderwijsachterstanden bij kinderen

²⁶ Rijksoverheid (2024) [Jeugdhulp bij gemeenten](#)

²⁷ Rijksoverheid (2023) [Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028](#)

²⁸ Nederlands Jeugdinstituut (z.d.) [Verbinding onderwijs en jeugdhulp](#)

tegen te gaan, een regeling vast te stellen voor leerlingenvervoer en toe te zien op de leerplicht. Ook zet gemeente Someren vanuit de wet 'Van school naar duurzaam werk' in en ziet zij toe op de begeleiding van jongeren en werkzoekenden. Doel is om jongeren beter voor te bereiden op de arbeidsmarkt en hen te ondersteunen bij het vinden van duurzaam werk.

2.6 *Kwaliteit van het onderwijs gaat achteruit*

Onderwijs bevordert gelijke kansen, zorgt voor ontplooiing en draagt bij aan het ontwikkelen van kennis en vaardigheden. Het creëert betere kansen op de arbeidsmarkt en bevordert daarmee bestaanszekerheid van mensen. Naast een educatieve taak, heeft onderwijs ook veel secundaire effecten. Denk aan een positieve bijdrage aan sociale interactie en het bevorderen van omgevingsbewustzijn. Deze aspecten dragen bij aan de kwaliteit van leven en samenleven. Om deze functies te kunnen vervullen, moet onderwijs breed toegankelijk zijn en aansluiten op maatschappelijke behoeften.

De kwaliteit van het onderwijs in Nederland is al ruime tijd aan het dalen. De onderwijsinspectie constateert als toezichthouder op het onderwijs dat de kwaliteit van het basis- en voortgezet onderwijs in bijna 20% van de scholen onvoldoende is.²⁹ Er is met name een achteruitgang te zien in basisvaardigheden als lezen en rekenen. Het tekort aan leraren en de naweeën van de coronapandemie dragen hier sterk aan bij. De verschillen tussen scholen zijn groot, dit versterkt de onderwijsongelijkheid in Nederland.

De inspectie kijkt naast vaardigheden als rekenen en taal ook naar burgerschapsonderwijs. Huidige ontwikkelingen in de samenleving zoals

polarisatie, intolerantie, verharding en verdiepende sociale scheidslijnen vragen om ander competenties. Scholen moeten ervoor zorgen dat kinderen en jongeren sociale en maatschappelijke competenties ontwikkelen die nodig zijn om met deze ontwikkelingen om te gaan. Veel scholen hebben hier echter moeite mee.

Sinds 2017 is het gemiddelde eindexamencijfer voor de kernvakken wiskunde, Engels en Nederlands in Someren stabiel gebleven. Het gemiddelde cijfer dat door de leerlingen de afgelopen jaren wordt behaald is een 6,7. Gemiddeld behalen leerlingen in Noord-Brabant een cijfer van 6.5 voor de kernvakken. Van de jongeren tussen de 12 en 23 in Someren verliet in 2023 2,2% voortijdig het onderwijs zonder een startkwalificatie te halen, in 2014 was dit 1,3%. In Noord-Brabant verliet 2,3% van de jongeren voortijdig het onderwijs in 2023. Het aantal inwoners dat geen startkwalificatie heeft behaald is in Someren gedaald van 39,6% in 2014 naar 30,5% in 2024. Dit houdt in dat een kleine een derde van de beroepsbevolking (15-75 jaar) geen diploma hebben voor havo, vwo, mbo-niveau 2 of hoger. 26,5% van de beroepsbevolking van Noord-Brabant hebben geen startkwalificatie.

Gemeente Someren heeft een subsidieregeling voor versterking van het basisonderwijs voor kinderen die Nederlands als tweede taal hebben (NT2), zoals kinderen van vluchtelingen, statushouders of internationale werknemers. Doel van de regeling is om de ontwikkeling van NT2 kinderen zodanig te stimuleren dat hun kansen op een goede schoolloopbaan en maatschappelijke carrière worden vergroot en hen voor te bereiden op deelname aan het reguliere basisonderwijs.³⁰ In 2025 heeft gemeente Someren het nieuwe Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) vastgesteld.³¹ Hiermee beschikt de gemeente Someren

²⁹ Inspectie van het onderwijs (2025) [De staat van het onderwijs 2025 -kwaliteit van het onderwijs](#)

³⁰ Gemeente Someren (2024) [Subsidieregeling NT2 onderwijs gemeente Someren 2024](#)

³¹ Team Sygma BV (2025) [Integraal Huisvestingsplan Basisonderwijs Someren](#)

over een actueel en integraal beleidskader voor onderwijshuisvesting voor de komende jaren. Het plan geeft inzicht in capaciteitsvraagstukken, rekening houdend met demografische ontwikkelingen en 10% uitbreiding als gevolg van de schaa sprong, prioritering en investeringen en vormt de basis voor besluitvorming over nieuwbouw, uitbreiding en tijdelijke huisvesting van scholen (onder andere tijdens nieuwbouwtrajecten).

Een belangrijk uitgangspunt in het IHP is de geleidelijke ontwikkeling naar volwaardige integraal ingerichte kindcentra, zodat onderwijs en opvang steeds meer vanuit één samenhangende visie en op één locatie kunnen worden georganiseerd. Dit uitgangspunt draagt bij aan kansengelijkheid, doorgaande ontwikkelijnen en efficiënter ruimtegebruik. In 2026 start de voorbereiding voor de nieuwbouw van basisschool Leerrijk. Ook is in 2026 de besluitvorming voor de nieuwbouw van OBS De Ranonkel voorzien, waarna de start van het nieuwbouwproces naar verwachting in 2027 plaatsvindt. Deze trajecten vragen bestuurlijke aandacht vanwege de financiële en organisatorische impact van de plannen en de samenhang tussen onderwijshuisvesting, tijdelijk vastgoedgebruik en ruimtelijke ontwikkelingen zoals het centrumplan.

2.7 Toenemende vraag naar kinderopvang

Gemeenten hebben een wettelijke regierol en handhavingplicht op basis van de Wet kinderopvang. Zij moeten zorgen voor de registratie van opvanglocaties in het Landelijke Register Kinderopvang en toezien op de kwaliteit en veiligheid van kinderopvanglocaties en gastouders door de GGD. Ook zijn gemeenten verplicht om kinderopvang met Voorschoolse

Educatie (VVE) aan te bieden aan peuters met een risico op een ontwikkelingsachterstand om gelijke kansen te bevorderen. In het kader van inburgering wordt kinderopvang gezien als een cruciale randvoorwaarde, maar de gemeente is hiertoe niet verplicht.

Gemeente Someren heeft met ingang van 1 januari 2026 haar subsidieregulering peuterplaatsen en voorschoolse educatie geactualiseerd.³² Deze subsidieregeling geldt niet alleen voor specifieke doelgroepen, maar voor alle peuters in gemeente Someren.

Kinderopvang maakt het mogelijk dat ouders, met name moeders, (meer uren) kunnen werken. Het ondersteunt ouders bij de combinatie van zorg en werk.³³ Kinderopvang kan ook bijdragen aan de cognitieve en sociale ontwikkeling van kinderen. Professionele pedagogisch medewerkers bieden spel, begeleiding en interactie waardoor kinderen vaardigheden leren zoals taal, samenwerken en zelfstandigheid.³⁴

De vraag naar kinderopvang stijgt doordat meer ouders willen of moeten werken. In 2023 maakten 72% van de 0 t/m 3 jarigen in Nederland gebruik van kinderopvang, terwijl dit in 2013 maar 43% was.

Landelijke prognoses laten zien dat de vraag naar kinderopvang de komende jaren nog meer zal toenemen. Op dit moment zijn de wachtlijsten lang, bijna een kwart van de ouders moest in 2023 meer dan 3 maanden wachten. De lange wachtlijsten hebben meerdere oorzaken, een van de belangrijkste is personeelstekorten en een stijgende vraag. Daarnaast zijn er strengere eisen (zoals de verhouding

³² Gemeente Someren (2026) [Subsidieregulering peuterplaatsen en voorschoolse educatie](#)

³³ SCP (2023) [Ouders en kinderopvang: perspectieven op 'zinnvolle' participatie](#)

³⁴ Universiteit Utrecht (2023) [Effecten van kinderopvang op de cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen](#)

medewerkers en kinderen) waardoor er meer medewerkers per groep nodig zijn, wat de druk op personeel vergroot.³⁵

2.8 *Invloed technologische ontwikkeling op sociale cohesie*

Digitalisering vervlecht onze levens steeds vaker, dat biedt kansen voor verbondenheid, maar versterkt ook ongelijkheid en individualisering. We zijn digitaal meer verbonden dan ooit, maar sociaal niet vanzelfsprekend hechter. Zo zijn sociale media, AI-tools en digitale diensten steeds normaler in werk, onderwijs, sociale contacten en dienstverlening.

Inwoners verbinden zich vaker digitaal en flexibeler en minder via traditionele, fysieke gemeenschappen (in de buurt of in een vereniging). Dit biedt nieuwe kansen voor sociale interactie, maar kan ook leiden tot sociale afstand en polarisatie. In het verleden waren relaties sterk gekoppeld aan plaats en instituties zoals de buurt, kerk, sportclub en school. Hierdoor kwamen inwoners automatisch in contact met mensen die anders waren (leeftijd, opleiding, politieke voorkeur). Relaties waren vaak duurzamer en langduriger. Nu zijn netwerken vaker keuze gedreven, je kiest zelf wie je volgt of spreekt. Dit past bij de bredere trend van individualisering. Inwoners ervaren vaak meer vrijheid en regie over hun sociale leven. Dit kan echter ook leiden tot een afname van de sociale cohesie in de buurt. Ze ontmoeten namelijk minder makkelijk mensen die ze niet zelf uitkiezen en gaan daarmee bepaalde verschillen en conflicten uit de weg. Zogenaemde bruggen tussen sociale groepen worden hiermee minder makkelijk gemaakt. Als ongelijkheden groter worden en mensen minder echte, fysieke sociale banden hebben, kan dat de samenhang in de samenleving ondermijnen.³⁷ Om de sociale

cohesie en betrokkenheid van mensen bij elkaar en bij de buurt te behouden en versterken zijn fysieke plekken waar inwoners elkaar op laagdrempelige wijze kunnen ontmoeten van belang.³⁶

In Someren is een daling in sociale contacten te zien. In 2012 had 74,8% van de inwoners minstens een keer per week contact met familie of vrienden. In 2024 is dit gedaald naar 71,1%. Dit is iets lager dan het landelijk gemiddelde van 72%. Daarnaast geeft 80,8% van de inwoners van Someren aan tevreden te zijn met hun sociale leven. Dit is iets hoger dan het Nederlandse gemiddelde van 79,8% in 2024.

Daarnaast zijn digitale contacten vaak vluchtiger, minder verplichtend, wat kan leiden tot minder onderlinge verantwoordelijkheid en uiteindelijk ook een lagere bereidheid om bij te dragen aan het collectief. Algoritmes zorgen ervoor dat men vooral gelijkgestemden ziet, waardoor mensen nog meer in hun eigen mening worden ondersteund en minder vaak met andere perspectieven in aanraking komen. Digitale platforms kunnen verharding van meningen versterken. Als laatste spreekt het SCP over minder sociale remmen in de digitale verbondenheid.³⁷

Technologische ontwikkelingen hebben ook positieve gevolgen. Het biedt nieuwe vormen van verbondenheid en samenwerking via digitale netwerken en efficiëntere communicatie, dienstverlening en participatie (ook met overheid en bedrijven).³⁷

2.9 *Toenemende verschillen tussen mensen en kansenongelijkheid*

Nederland wordt gekenmerkt door talloze scheidslijnen: tussen arm en rijk, gezond en ongezond, klassen, wijken, scholen en

³⁵ Nationale Vacaturebank (2025) [Kinderopvang kampt met tekorten: wachttijden en prijzen lopen op](#)

³⁶ Het PON & Telos (2025). [Versterken van leefbaarheid in kleine kernen Noord-Brabant.](#)

³⁷ SCP (2025) [Digitaal vervlochten, maar ook verbonden?](#)

opleidingsniveaus.³⁸ Ongelijkheid is breder dan alleen inkomen, maar gaat ook om opleiding, cultuur, gezondheid en netwerken. Naast opleiding, beroep, inkomen en financieel vermogen (economisch kapitaal) hangt iemands positie in de maatschappij ook af van 'wie je kent' (sociaal kapitaal), 'waar je bij past' (cultureel kapitaal) en 'wie je bent' (persoonlijk kapitaal: gezondheid en aantrekkelijkheid). Uit onderzoek van het SCP blijkt dat één op de zes Nederlanders (16,3%) achterstand heeft op deze vier terreinen.³⁹

Onderzoek laat zien dat de kloof tussen groepen inwoners die wel en niet meekomen groter wordt. Er zijn mensen die het tempo van de snel veranderende samenleving kunnen bijbenen en profiteren van nieuwe mogelijkheden om de kwaliteit van hun eigen leven te verbeteren. Maar er zijn ook mensen die niet meekomen en die het gevoel hebben steeds minder grip te hebben op hun eigen leven.⁴⁰

Uit de Brabantse monitor Brede Welvaart blijkt dat inwoners die minder grip ervaren in het leven, vaak ook minder tevreden zijn met hun kwaliteit van leven. Mensen die te maken hebben met (mentale) gezondheidsproblemen, armoede of moeite hebben met rondkomen, zijn vaker sociaal uitgesloten en voelen zich vaker (sterk) eenzaam. Zo voelt 23% van de mensen met een (langdurig) laag inkomen in Nederland zich sterk eenzaam, tegenover 10% van de mensen met een inkomen boven de lage-inkomensgrens. Een goede mentale gezondheid zorgt ervoor dat mensen voldoende in staat zijn om contact te leggen met anderen (mensen in de buurt) en dit contact te onderhouden.⁴¹

Kansenongelijkheid kan de sociale samenhang ondermijnen. Groepen die structureel achterblijven kunnen minder vertrouwen in de samenleving en in instituten ontwikkelen, wat kan leiden tot polarisatie en spanningen tussen inwoners en tot afnemende betrokkenheid bij de lokale gemeenschap.⁴² Dit vraagt om concrete opgaven op het gebied van bestaanszekerheid, leefbaarheid, zorg, onderwijs en maatschappelijke samenhang en blijvende aandacht voor preventie, participatie en verbinding.

In gemeente Someren en de regio is sprake van toenemende verschillen tussen groepen inwoners, onder meer op sociaaleconomisch gebied, gezondheid, participatie, opleidingsniveau en toegang tot voorzieningen. Het huidige beleid richt zich op het ondersteunen van kwetsbare groepen via het sociaal domein, onder andere door inzet op bestrijding van gezondheidsverschillen, armoedebestrijding, participatie, onderwijsachterstandenbeleid en ondersteuning binnen zorg en welzijn. De focus ligt hierbij op inclusie, toegankelijkheid van voorzieningen en het voorkomen dat inwoners tussen wal en schip raken. Uitgangspunt is dat ondersteuning laagdrempelig en nabij wordt georganiseerd, in samenwerking met maatschappelijke partners en vrijwilligersorganisaties.

De beleidsaanpak in gemeente Someren is echter grotendeels sectoraal ingericht, waarbij maatregelen veelal per doelgroep of beleidsveld worden uitgewerkt. Deze benadering kan onbedoeld bijdragen aan het ontstaan of in stand houden van afzonderlijke groepen die weinig met elkaar in contact komen. Een meer integrale aanpak van verschillende

³⁸ De Argumentenfabriek (2025) [Denktank Nederland 2040: een toekomstbeeld](#)

³⁹ SCP (2023) [Aanzienlijke verschillen tussen sociale klassen in Nederland](#)

⁴⁰ Het PON & Telos (2025) [Brabantse Monitor Brede Welvaart](#)

⁴¹ Het PON & Telos (2025) [Trendverkenning Regiokompas Brede Welvaart](#)

⁴² Nederlands Jeugdinstituut (2026) [Gevolgen van kansenongelijkheid](#)

vormen van ongelijkheid en de structurele oorzaken daarvan is noodzakelijk om verdere fragmentatie van de lokale samenleving te voorkomen. Hierbij zijn ontmoeting, verbinding en onderlinge interactie tussen verschillende groepen inwoners essentieel.

2.10 De samenleving individualiseert

De samenleving individualiseert steeds meer in Nederland, waarbij inwoners als afzonderlijke individuen functioneren in plaats van als leden van hechte sociale groepen of gemeenschappen. Individualisering betekent vaak dat mensen meer (keuze)vrijheid hebben, maar het kan ook leiden tot grotere afstand tot andere mensen, minder spontane sociale contacten, en een gevoel van isolement.⁴³ Het vertrouwen in andere mensen nam de afgelopen 10 jaar gestaag toe.

In 2014 had 59,6% van de inwoners van Someren vertrouwen in de medemens. In 2023 is dit gestegen naar 68,7%. Dit zit net boven gemiddelde van Noord-Brabant van 65,1%. Vertrouwen in de medemens is van belang voor het aangaan van sociale relaties, voor gevoelens van veiligheid, de sociale cohesie.

De trend van individualisering in de maatschappij heeft ook een grote impact op het verenigingsleven. Zo kiezen mensen steeds vaker voor sport- en beweegvormen die ze zelfstandig kunnen inplannen, zoals fitness, yoga, hardlopen en zwemmen. We sporten vaker alleen of in een informele of commerciële setting.⁴⁴ Daarbij verliest sporten in verenigings- en competitieverband marktaandeel. Tegelijkertijd hebben verenigingen steeds meer moeite om voldoende vrijwilligers aan zich te binden. Individualisering ondermijnt de verbindende sociale functie van

sport.⁴⁵ De gamificatie en digitalisering van sportapplicaties versterken het proces van individualisering van het sporten en bewegen.

Het percentage sportbondleden lag in 2018 voor de gemeente Someren op 30%. In 2024 is dit gedaald naar 26,9%, vergelijkbaar met het provinciaal gemiddelde van 26,3%.⁴⁶ Ook is er een sterke daling zichtbaar in percentage sportbondleden van mensen boven de 45 jaar en een lichte daling onder de 10-25 jaar. Kinderen tot 10 jaar zijn meer lid van een sportvereniging in 2024 dan in 2018 (toename van 5,7 procentpunt) in de gemeente Someren en een lichte toename onder de 25 plussers (stijging van 3 procentpunt), zie figuur 4.

De gemeente Someren werkt aan een nieuwe sport(accommodatie)nota omdat het huidige beleid niet meer aansluit bij de ontwikkelingen zoals de veranderde sportbehoeften, ledenaantallen van verenigingen en de schaa sprong die plaatsvindt in de Brainportregio. De nota geeft inzicht in de belangrijkste opgaven, keuzes en investeringen voor sport, bewegen en voorzieningen, en vormt een strategisch kader voor besluitvorming in de komende bestuursperiode. Tegelijkertijd werkt de gemeente aan een uitvoeringsagenda met interventies en programma's voor verschillende doelgroepen om sportstimulering gericht, effectiever en beter passend bij de lokale behoeften vorm te geven.

⁴³ Nederlands Jeugdinstituut (2026) Invloed van maatschappelijke trends

⁴⁴ SBB (2022) Gepersonaliseerde sport

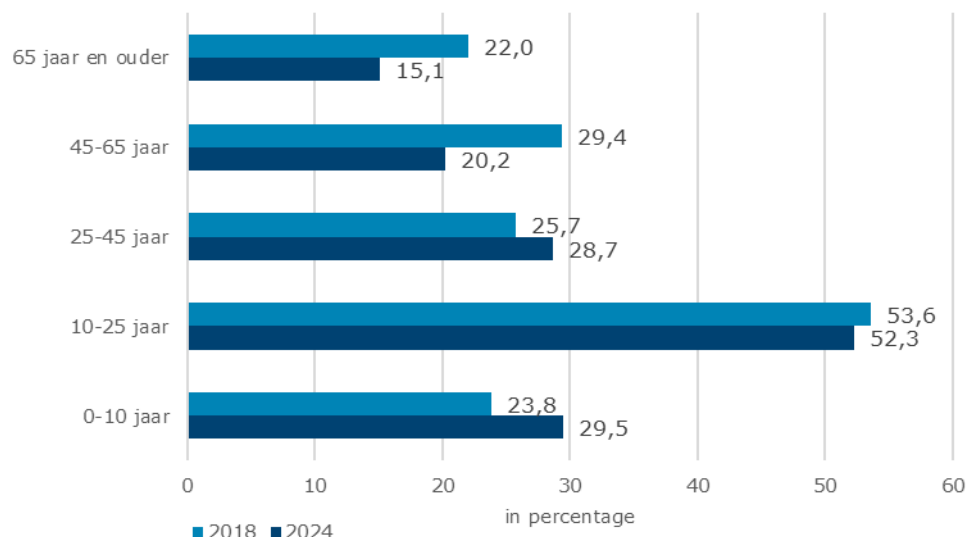
⁴⁵ Mulier Instituut (2024) Het sportende individu

⁴⁶ RIVM (2025) Indicatoren monitoring sportakkoord 2024

Figuur 4

Percentage sportbondleden verdeeld over leeftijdsgroepen

Bron: NOC*NSF 2025

2.11 *Stijging armoede, na vijf jaar daling*

Na een jarenlange daling neemt de armoede in Nederland sinds 2023 weer toe. Bijna de helft van de arme inwoners heeft een baan of een eigen onderneming en inwoners in armoede komen meer geld te kort dan een jaar eerder. De stijging van de armoede heeft onder andere te maken met het wegvallen van de energie-maatregelen in 2024. Een kwart van de armen is langdurig arm (> 3 jaar).

De inkomensongelijkheid binnen de gemeente is gelijk gebleven. De vermogensongelijkheid is wel licht gedaald. Deze trend is in heel Nederland zichtbaar. De ongelijkheid zit voornamelijk tussen huishoudens die wel en huishoudens die geen koopwoning hebben. Een

kleine groep huishoudens heeft een groot deel van het vermogen. Dit is vergelijkbaar met de rest van Nederland.

In Someren is het besteedbaar inkomen van huishoudens gestegen van €42.700 in 2014 naar €70.900 in 2023. Dit is hoger dan het provinciale gemiddelde van €63.000. Het aantal mensen dat zelf aangeeft moeite te hebben met rondkomen in Someren is gedaald van 14,6% in 2012 naar 8,5% in 2024. In de gemeente krijgt 1,6% van de inwoners een bijstandsuitkering. In beide gevallen zit Someren onder het landelijk gemiddelden. In 2024 had 13,3% van de Nederlanders moeite met rondkomen en had 3,9% een bijstandsuitkering.

Bij (bijna-)armen is er vaak een stapeling van andere problemen. Mensen die arm of bijna-arm zijn, geven aan een minder goede gezondheid en een ongezondere leefstijl te hebben. Ze bewegen minder, roken meer en zijn vaker te zwaar dan mensen met meer inkomen of een voldoende vermogensbuffer. Ook doen (bijna) arme mensen minder mee in de samenleving: ze zijn minder vaak actief in een vereniging, doen minder vaak vrijwilligerswerk en voelen zich vaker eenzaam.⁴⁷

2.12 *Weerbaarheid inwoners steeds meer nodig*

Het omgaan met veranderingen is voor veel mensen niet makkelijk. Het goed kunnen omgaan met teleurstellingen of tegenvallers heeft te maken met de mate waarin mensen regie ervaren over het eigen leven.

In Someren is het aantal inwoners dat regie over hun eigen leven ervaart stabiel gebleven. In 2016 was dit 89,8% en acht jaar later was dit 89,1%. Dit ligt net iets boven het landelijk gemiddelde van 88,3% in 2024. In Someren heeft 14% van de inwoners een lage veerkracht. Zij geven aan lastig om te kunnen gaan met tegenslagen of lastig om te

⁴⁷ CBS (2025) [Longread Leven in armoede 2025](#)

kunnen gaan met moeilijke situaties. Dit ligt net onder het gemiddelde van Nederland van 15,6%.

Ontwikkelingen op het wereldtoneel zetten de vrede en veiligheid die we de afgelopen decennia in Nederland hebben ervaren onder druk. Van oorlog tot hybride aanvallen (zoals cyberaanvallen, desinformatie, economische druk, spionage) en van een pandemie tot klimaatverandering. De kans dat Nederland te maken krijgt met maatschappelijke ontwrichting neemt hierdoor toe.⁴⁸ Een crisissituatie vraagt om veerkracht van inwoners, gemeenschappen, en ook van bedrijven, maatschappelijke organisaties en de (lokale) overheid.

De overheid maakt inwoners weerbaarder door middel van campagnes om inwoners bewust te maken van het belang van voorbereiding op noodsituaties. Via de campagne 'Denk vooruit' en het huis aan huis bezorgde informatieboekje worden inwoners geadviseerd een noodpakket in huis te hebben zodat ze zichzelf 72 uur kunnen redden en weten wat te doen bij bijvoorbeeld stroomuitval of overstromingen. Tegelijkertijd werkt het ministerie van Justitie en Veiligheid samen met gemeenten en veiligheidsregio's aan noodsteunpunten.

Naast het verhogen van de weerbaarheid van de individuele burgers wordt ingezet op het stimuleren van de sociale cohesie in buurten, omdat mensen die elkaar kennen, elkaar sneller hulp bieden in crisissituaties. Deze inspanningen zijn bedoeld om de maatschappelijke weerbaarheid te versterken en inwoners te activeren.⁴⁹

Kijkend naar de toekomst zullen voortdurende samenwerking en inspanning van alle betrokkenen nodig zijn om inwoners goed voor te

bereiden op de uitdagingen van de toekomst. Niet alleen op het gebied van veiligheid, maar ook binnen de zorg en het sociale domein.

⁴⁸ GGD GHOR (z.d.) [Weerbaarheid](#)

⁴⁹ Rijksoverheid (2025) [Overheid start campagne denk vooruit voorbereiden op noodsituatie steeds belangrijker](#)

3. LEEFBAARHEID

3.1 Groeiende druk op de ruimte

We staan in Nederland voor grote maatschappelijke opgaven die allemaal fysieke ruimte innemen en elkaar soms verdringen. Opgaven zoals wonen, werken en bereikbaarheid, de economie en energievoorziening, landbouw en natuur, veiligheid (Defensie) en doorsnijdende thema's als water, bodem en erfgoed. Om in de toekomst prettig te kunnen wonen, werken en leven moeten we de schaarse ruimte slim benutten en rechtvaardig verdelen. Er zullen slimme keuzes moeten worden gemaakt, opgaven worden gecombineerd en vernieuwd, anders komen we veel ruimte te kort. Om de ruimtelijke vertaling van alle ambities en vraagstukken integraal af te wegen en keuzes te maken, werkt het kabinet in samenwerking met de provincies, gemeenten, waterschappen en de samenleving aan de Nota Ruimte en Ruimtelijke Arrangementen. Hierin wordt de ruimtelijke vertaling van nationale en regionale maatschappelijke opgaven per provincie in bestuurlijke afspraken vastgelegd.⁵⁰

3.2 Wonen als grootste uitdaging

In het onlangs uitgevoerde vragenlijstonderzoek 'Brabantse burgers in beeld' wordt huisvesting/betaalbare woningen door inwoners in Brabant het meest genoemd op de vraag wat men ziet als grootste uitdagingen voor Brabant nu en in de toekomst.⁵¹

Het woningtekort in Nederland is enorm en neemt nog steeds toe. Er zijn te weinig woningen gebouwd om aan de woningbehoefte te voldoen, en de bevolking groeit, mede door migratie, nog sneller dan de eerdere CBS-prognoses voorspelden. Ook als er geen sprake zou zijn van

migratie, zijn extra woningen nodig vanwege de krimp in huishoudensgrootte.

Er is niet alleen behoefte aan meer woningen, maar ook aan een breder aanbod van verschillende woningtypen. Door de toename van het aantal eenpersoonshuishoudens neemt de vraag naar betaalbare kleinere woningen toe en de vergrijzing vraagt om nieuwe woonzorgconcepten. Om daaraan tegemoet te komen is een mix van oplossingen nodig. Denk aan nieuwe woonvormen zoals flexwoningen, tiny houses en collectieve woon(zorg)vormen, maar ook ruimte voor bewonersinitiatieven en het versoepelen van regelgeving. Naast (grootschalige) nieuwbouw dient ook de bestaande woningvoorraad te worden benut, door bijvoorbeeld optoppen, woningdelen en woningsplitsing.⁵² Het is tevens van belang om de woon- en bouwopgave in samenhang met andere opgaven aan te pakken, zodat tegelijkertijd doelen op het gebied van klimaatadaptatie, bedrijvigheid, bereikbaarheid en natuur in de ontwikkelingen worden meegenomen.⁵³

3.3 Woningbouwopgave is omvangrijk in Brabant

Om aan de woningbehoefte te voldoen moeten in Nederland tot 2040 1 miljoen extra woningen worden gerealiseerd. Omdat er door sloop ook woningen verdwijnen betekent dit dat er de komende 15 jaar 1,2 miljoen woningen moeten worden gerealiseerd door nieuwbouw, het splitsen van woningen, optoppen en door transformatie van bestaand vastgoed zoals oude kantoorpanden en leegstaande winkels, scholen of bedrijven naar woningen.⁵⁴

⁵⁰ Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (2025) [Ontwerpnota Ruimte](#)

⁵¹ Het PON & Telos (2025) [Brabantse burgers in beeld](#)

⁵² Rijksoverheid (2024) [Beter benutten bestaande woningvoorraad noodzakelijk om woningopgave te realiseren](#)

⁵³ Platform31 [Wonen en woningmarkt](#)

⁵⁴ Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (2025) [Het statistisch woningtekort uitgelegd](#)

Er zijn echter diverse (veelal externe) factoren die van invloed zijn op het bouwtempo, zoals de beschikbaarheid en prijsontwikkelingen van grondstoffen en tekorten in bouwmaterialen en bouwpersoneel. Daarnaast werken het gebrek aan stikstofruimte en ambtelijke capaciteit evenals lange procedures vertragend.⁵⁵

Ook beperken strengere milieu- en gezondheidsnormen, zoals regelgeving rond spuitzones, de beschikbaarheid van ontwikkellocaties, met name aan dorpsranden en in het buitengebied. Tot slot vormt netcongestie een groeiende belemmering. In december 2025 heeft de Autoriteit Consument en Markt (ACM) een nieuw prioriteringskader vastgesteld, waarin projecten die ruimte maken op het elektriciteitsnet en projecten die essentieel zijn voor de nationale veiligheid, zoals ziekenhuizen, defensie en noodhulpdiensten voorrang krijgen op woningbouwontwikkelingen.⁵⁶

Eind 2025 hebben alle gemeenten in Zuidoost-Brabant ingestemd met de actualisatie van de Woondeal Zuidoost-Brabant. Hierbij wordt rekening gehouden met de regionale Schaalsprong. Voor Someren betekent dit een concrete woningbouwopgave van 2.235 woningen in de periode tussen 2025 en 2040.

Om deze woningbouwopgave te realiseren wordt ingezet op bouwen in alle kernen. Momenteel is een ontwikkeling van 800 – 1000 woningen in Someren-Noord en een ontwikkeling in Lierop-Zuid van 126 woningen (inclusief Lierop buiten) in voorbereiding. Dit vraagt om versterking van het ambtelijk apparaat, met name op het gebied van ruimtelijke ordening, milieu en vastgoed, zodat de gemeente haar toetsende rol goed kan vervullen. Het huidige doel van 80% betaalbare woningen belemmert de voortgang. Daarnaast vraagt de schaarse ruimte om

innovatieve oplossingen voor wateropvang, energietransitie en klimaatadaptatie. Voorzieningen zijn essentieel binnen de ontwikkeling van Someren-Noord; een mogelijke vervanging van De Weijers wordt onderzocht. De huidige locatie zou kunnen worden ingezet als gezondheidscentrum, wat aansluit bij de huisvestingsbehoefte van huisartsen en waarschijnlijk zonder bestemmingswijziging kan worden gerealiseerd.

3.4 *Wet versterking regie volkshuisvesting voor betaalbare woningen*

De Wet Regie op de Volkshuisvesting moet nog door de Eerste Kamer worden goedgekeurd (streven is inwerkingtreding 1 juli 2026), maar ook als deze er niet komt zal, om in de (landelijke) behoeften te voorzien, ongeveer tweederde van de te bouwen woningen betaalbaar (max € 420.000, - ⁵⁷) moeten zijn en 30% van de nieuw te bouwen woningen moeten sociale huurwoningen zijn. Deze doelstelling geldt landelijk, provinciaal en regionaal en dus niet per gemeente, per wijk of per project, waardoor er ruimte is voor lokaal maatwerk. Uiterlijk een half jaar na de inwerkingtreding van de wet moeten regio's afspraken hebben gemaakt over de verdeling van in totaal 30% sociale huur en tweederde betaalbare woningen.

De WOZ-waarde van woningen is de afgelopen zes jaar fors gestegen. In Someren ligt de marktwaarde van een gemiddeld huis rond de €436.000. In 2019 was dit nog €292.000. De woningen in Someren zijn ongeveer €30.000 meer waard dan het gemiddelde in Noord-Brabant.

Ook pleit de Wet Regie op de volkshuisvesting voor voldoende woningen voor studenten en ouderen en een gelijke verdeling van urgent

⁵⁵ Provincie Noord-Brabant (2023). [De bevolkings- en woningbehoefteprognoses Noord-Brabant](#)

⁵⁶ Koninkrijk der Nederlanden (2025) [Staatscourant](#)

⁵⁷ Vereniging Eigen Huis (2025) [Betaalbaarheidsgrens koopwoningen ruim 4 ton in 2026](#)

woningzoekenden over gemeenten. Bouwen op het eigen erf wordt vergunningsvrij voor mantelzorg- en familiewoningen. Ook wordt de motivering voor bouwen in het buitengebied eenvoudiger.⁵⁸

Ondertussen vindt er landelijk een verschuiving plaats binnen de bestaande woningvoorraad: particuliere verhuurders verkopen op grote schaal (vooral kleinere) huurwoningen vanwege huurprijsregulering en het fiscale regime. Dit biedt kansen voor startende kopers, maar het verkrappt tegelijkertijd de markt voor (startende) huurders.

Gemeente Someren telde in 2024 op 1 januari in totaal 8.542 woningen, waarvan 27,5% huurwoningen (20,3% in woningcorporatiebezit en 7,2 overige huurwoningen). Hiermee liggen de percentages huurwoningen onder het landelijk gemiddelde van 42,8% huurwoningen. In Someren zelf verschilt het aanbod van huur- en koopwoningen ook, zie figuur 5.

Zoals afgesproken in de Woondeal Zuidoost-Brabant bouwen de gemeenten minimaal 30% in het sociale huursegment en minimaal 66% in het betaalbare segment. Dit sluit aan bij de koers die gemeente Someren de afgelopen jaren heeft ingezet waarbij betaalbaarheid leidend is, met stevige ambities voor sociale en betaalbare woningbouw en een lokaal afwegingskader dat inzet op 80% betaalbare woningen.⁵⁹ Dit percentage blijkt echter niet in alle projecten financieel haalbaar, waardoor planvorming of realisatie kan vertragen.

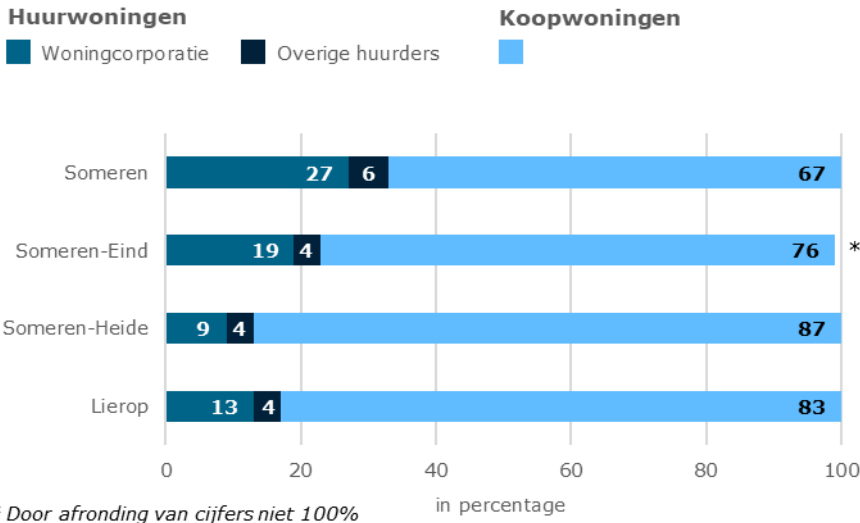
**3.5 Nieuw verplicht instrument:
Volkshuisvestingsprogramma**

Gemeenten moeten vanaf 2026 een volkshuisvestingsprogramma opstellen, waarin zij de afspraken in de regionale woondeal verankeren

⁵⁸ Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening Visuele weergave aangepast wetsvoorstel Versterking regie volkshuisvesting

⁵⁹ Gemeente Someren (2024) Uitvoeringsprogramma 2024-2028 Woon-welzijn-zorg visie gemeente Someren

Figuur 5
Verhouding huur- en koopwoningen tussen de dorpen in Someren (CBS wijken) in 2025
Bron: CBS (2025)

en uitwerken voor hun gemeente. Het is een verplicht instrument onder de nieuwe Wet versterking regie volkshuisvesting en vervangt de woonvisie. In het volkshuisvestingsprogramma geeft de gemeente aan hoeveel, waar en voor wie er gebouwd wordt en hoe de woningvoorraad wordt aangepast aan de behoeften van verschillende groepen, zoals ouderen en mensen met een beperking.

Het programma integreert de woonbehoefte van kwetsbare groepen, zoals ouderen en mensen die zorg of ondersteuning nodig hebben met het gemeentelijk beleid voor wonen en zorg. Dit vereist samenwerking tussen het gemeentelijke fysieke en sociale domein. RIGO werkt

momenteel in opdracht van het ministerie van VRO aan een Handreiking volkshuisvestingsprogramma, die naar alle waarschijnlijkheid begin 2026 gereed is.

In 2024 is de Woon-welzijn-zorgvisie Someren 2040, met het daarbij behorende uitvoeringsprogramma 2024-2028 vastgesteld.⁶⁰ Hiermee voldoet gemeente Someren reeds aan de aanstaande verplichtingen van de wet versterking regie volkshuisvesting.

3.6 Forse opgaven op wonen met zorg en welzijn

Het aanbod van zorg en geschikte huisvesting voor ouderen blijft achter bij de sterk groeiende doelgroep oudere huishoudens. Uitbreiding van intramurale zorgvoorzieningen, zoals de traditionele verzorgings- en verpleeghuizen, wordt als onhaalbaar gezien vanwege de schaarste aan zorgpersoneel nu en in de toekomst. De oplossing moet worden gezocht in de realisatie van geclusterde ouderenwoningen – al dan niet met verpleegzorg – in een geschikte woonomgeving, zodat ouderen langer thuis kunnen blijven wonen. Naast nieuwbouw kan een deel van de opgave ook gerealiseerd worden door de bestaande woningvoorraad aan te passen.

Om aan de vraag te voldoen zal bijna een derde van de te bouwen woningen de komende jaren gericht moeten zijn op de huisvesting van ouderen. In Brabant gaat het om een opgave van zo'n 40.000 woningen.

In 2023 bestaat 20,6% van de woningvoorraad in Noord-Brabant (10.300 woningen) uit nultredenwoningen. In de gemeente Someren is dit 25,7% (2.180 woningen). Wat betreft zorggeschikte woningen ligt

het percentage tussen de 1,2 en 1,7%. Dit is boven het provinciaal gemiddelde van 0,9 tot 1,1%.

Zoals vastgelegd in de Woon-welzijn-zorgvisie 2024-2040⁶¹ beschouwt gemeente Someren wonen nadrukkelijk in samenhang met zorg en welzijn, waarbij langer zelfstandig wonen, vergrijzing en passende ondersteuning centraal staan. Hierbij heeft zij bewust ruimte gecreëerd voor vernieuwende en kleinschalige woonvormen, zoals meergeneratiewoningen en woonzorginitiatieven, passend bij de schaal en gemeenschap van Someren.⁶² Gemeente Someren wil niet alleen sturen op aantallen, maar vooral op de juiste woningen voor de juiste doelgroepen zoals starters, senioren en mensen met een zorgvraag, om doorstroming en toegankelijkheid te bevorderen. Dit vraagt om een actieve regierol van de gemeente richting ontwikkelaars, corporaties en zorgpartijen, zodat publieke doelen op het gebied van betaalbaarheid, beschikbaarheid en geschiktheid daadwerkelijk worden gerealiseerd.

3.7 Opvang vluchtelingen vraagt om structurele oplossingen

Migratie is een belangrijke factor in de bevolkingsontwikkeling en daarmee ook in de huisvestingsvraag. De spreidingswet verplicht gemeenten tot een evenredige bijdrage aan de opvang van asielzoekers. Daarnaast brengt de opvang van Oekraïense ontheemden een concrete opgave met zich mee. In maart 2027 eindigt de Europese Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) voor Oekraïense vluchtelingen in Nederland. Vanaf dat moment krijgen zij een tijdelijke verblijfsvergunning voor de periode van 3 jaar, waarmee zij dezelfde rechten en plichten krijgen als Nederlanders. Het kabinet is voornemens met ingang van 1 mei 2026 een doelgroepflexibele opvangregeling in te

⁶⁰ Gemeente Someren (2024) [Woon-welzijn-zorg visie 2024-2040 gemeente Someren](#)

⁶¹ Gemeente Someren (2024) [Woon-welzijn-zorg visie 2024-2040 gemeente Someren](#)

⁶² Gemeente Someren (2025) [Beleidsregel meergeneratiewoningen gemeente Someren 2025](#)

voeren, die gemeenten ondersteunt bij de realisatie van eenheden voor verschillende doelgroepen zoals statushouders, ontheemde Oekraïners en spoedzoekers.⁶³

Het huidige beleid in gemeente Someren ten aanzien van de opvang van vluchtelingen is in belangrijke mate gericht op het uitvoeren van wettelijke taken en landelijke regelingen, waarin de gemeente haar verantwoordelijkheid neemt voor haar bijdrage aan de opgave waar Nederland voor staat. Belangrijk uitgangspunt voor gemeente Someren in de opvang en huisvesting van asielzoekers, statushouders en Oekraïense ontheemden is de menselijke en zorgvuldige benadering van opvang en integratie, het streven naar een evenwicht tussen solidariteit en draagkracht van de lokale samenleving en de inzet op samenwerking met regionale partners, maatschappelijke organisaties en inwoners. Ook de aandacht voor leefbaarheid en draagvlak binnen wijken en kernen vormt een waarde die men graag wil behouden.

De beleidsaanpak is overwegend uitvoeringsgericht en projectmatig, waarbij de samenhang met lange termijnontwikkelingen in demografie, woningbouw en voorzieningen nog beperkt structureel zijn verankerd. Migratie en opvang worden primair als tijdelijke of incidentele opgave benaderd. Migratiestromen zijn echter van alle tijden en vragen om een integrale en structurele verankering op het gebied van woningbouw, ruimtelijke ontwikkeling, voorzieningen en sociale samenhang.

Hierbij is het van belang te streven naar een evenwichtige spreiding van deze doelgroepen over de gemeente, met aandacht voor de leefbaarheid in de wijken en dorpen waarbij integratie en participatie van de inwoners een belangrijk uitgangspunt is. Het risico bestaat dat statushouders, met

name grotere gezinnen, onevenredig terechtkomen in specifieke wijken of complexen waar grotere woningen beschikbaar zijn, waardoor de integratie en daarmee de leefbaarheid en sociale cohesie onder druk kan komen staan. Deze ontwikkeling vraagt om meer regie op spreiding en woningprogrammering.

Hoewel de Spreidingswet ruimte biedt voor regionale afstemming en doelgroepuitruil tussen gemeenten, vullen de gemeenten in de regio hun opgave tot op heden grotendeels individueel in. Someren heeft in het kader van de Spreidingswet circa 180 plekken in de tijdelijke gemeentelijke opvang gerealiseerd, terwijl de formele opgave 121 plekken bedroeg. Someren had hiermee in regionaal verband kunnen bijdragen aan de opgave van andere gemeenten. Structurele en strategische regionale samenwerking over doelgroep-uitruil en verdeling van opgaven kan voorkomen dat inefficiënt met beschikbare capaciteit in de regio wordt omgegaan en biedt kansen om gezamenlijk te sturen op spreiding, woningtypen en doorstroming. Hierbij is transparantie over gerealiseerde en resterende opgaven en het onderhouden van ambtelijke en bestuurlijke overlegstructuren van belang.

3.8 Belang van voorzieningen voor de leefbaarheid

Nabijheid van voorzieningen zijn onder andere bepalend voor de mogelijkheden die mensen hebben tot een volwaardige deelname aan de maatschappij. Niet alle voorzieningen hoeven hierbij in het eigen dorp aanwezig te zijn, wanneer bewoners zich verbonden genoeg voelen met omliggende dorpen en ze binnen een schappelijke reisafstand en reistijd te bereiken zijn, wordt het eigen dorp ook als leefbaar ervaren.⁶⁴

Naast fysieke bereikbaarheid en de toegang tot voorzieningen (winkel, zorg, onderwijs, sport enzovoort) hebben maatschappelijke

⁶³ Rijksoverheid (2025) Langetermijnbeleid opvang vluchtelingen uit Oekraïne

⁶⁴ RLI, ROB & RVS (2023) Elke regio telt! Een nieuw aanpak van verschillen tussen regio's

voorzieningen ook een belangrijke sociale betekenis. Vooral ontmoetingsplaatsen zoals de basisschool, het dorps huis en sportvoorzieningen zijn van groot belang voor de sociale cohesie, en daarmee de leefbaarheid. Met het sluiten van deze voorzieningen verdwijnen immers de natuurlijke ontmoetingsplekken waar wijk- en dorpsbewoners elkaar dagelijks tegenkomen, elkaar leren kennen, contact hebben met elkaar en zich betrokken voelen bij elkaar.⁶⁵

Voorals essentiële voorzieningen (vrijwel) gelijktijdig of opvolgend verdwijnen heeft dat impact op de leefbaarheid. Vaak is er sprake van een domino-effect: De bevolking vergrijsst en krimpt, dit leidt tot minder leerlingen op de basisschool, jonge gezinnen verhuizen en scholieren en studenten gaan buiten de eigen regio naar school. Deze vergrijzing en uitstroom heeft tot gevolg dat de kinderopvang, winkels en het café gaan sluiten, werkgelegenheid uit het dorp verdwijnt, de bushalte wordt opgeheven en er onvoldoende actieve leden en vrijwilligers zijn om bijvoorbeeld sport- en muziekverenigingen levend te houden. Door de vergrijzing en het verhuizen van jonge gezinnen komt ook burenhulp en mantelzorg onder druk te staan, terwijl kwetsbare groepen door het verdwijnen van voorzieningen juist steeds meer zijn aangewezen op hulp van anderen. Vooral deze opeenvolgende verschraling van voorzieningen heeft impact op de leefbaarheid, de brede welvaart en het gemeenschapsleven van een gebied.

In kleine kernen zijn maatschappelijke voorzieningen vaak afhankelijk van de kracht van de gemeenschap. Hier worden voorzieningen veelal opgezet en/of in stand gehouden door met elkaar het heft in eigen hand te nemen.

Zo worden gemeenschapshuizen en sportaccommodaties vaak door vrijwilligers uit het dorp beheerd en zijn er diverse voorbeelden van bewonersinitiatieven die voorzieningen voor bijvoorbeeld boodschappen, ontmoeting, zorg en welzijn op coöperatieve wijze invulling geven. Ook worden in veel dorpen Multi Functionele Accommodaties (MFA's) gerealiseerd om de leefbaarheid te versterken en voorzieningen in het dorp te behouden/realiseren.⁶⁶ Een andere (opkomende) vorm van bewonersinitiatief zijn bewonersbedrijven: sociale ondernemingen opgezet door actieve bewoners.⁶⁷

3.9 Voorzieningen steeds meer op afstand

Overall in Nederland is het voorzieningenniveau de afgelopen jaren afgenomen. Dit komt bijvoorbeeld door schaalvergroting, toenemende mobiliteit en meer online consumentengedrag. De relatieve afname van het maatschappelijke voorzieningenniveau is in de kleinere dorpen echter een stuk groter dan in meer stedelijke gebieden.

Voorals ouderen, kwetsbaren en niet-mobiele mensen ervaren hier de negatieve gevolgen van. Het minimum basisniveau van voorzieningen in kleine kernen wordt vooral bepaald door (gemeentelijk) beleid. Er is alleen een wettelijke instandhoudingsnorm bekend voor basisscholen. Deze is afhankelijk van de leerlingdichtheid van het dorp. In Noord-Brabant zijn er in de periode 2011-2022 106 basisscholen gesloten. Dit is 11,5% van het totaal aantal scholen in Brabant. Voor tien kleine kernen was dit de laatste basisschool in het dorp.

⁶⁵ Het PON & Telos (2024) [Versterken leefbaarheid kleine kernen Noord-Brabant](#)

⁶⁶ Het PON & Telos (2024) [Versterken leefbaarheid kleine kernen Noord-Brabant](#)

⁶⁷ Social Enterprise NL & LSAbewoners (2024) [Ondernemen met je buurt – Monitor Bewonersbedrijven 2024](#)

Tabel 1 laat de gemiddelde afstand tot verschillende voorzieningen op bevolkingskernniveau gedefinieerd door het CBS⁶⁸ zien in 2021 en het verschil in afstand tussen 2011 en 2021 van deze voorzieningen. De afstand tot treinstation, ziekenhuis, vrijetijdsvoorziening⁶⁹ en huisarts of huisartsenpost zijn hoog bij de vier kernen. De afstand tot huisarts of huisartsenpost is wel gedaald ten opzichte van 2011. Daarentegen is de afstand tot de bibliotheek flink gestegen, behalve voor de kern Someren.

Een gelijktijdige trend met de vermindering van het aantal voorzieningen, is het verdwijnen van busdiensten, waardoor mensen in grotere mate afhankelijk raken van de auto. Mensen die niet over een auto(rijbewijs) beschikken, zoals ouderen en scholieren, kunnen daardoor deze (essentiële) voorzieningen steeds lastiger bereiken.

In de gemeente Someren is de afstand tot een dichtstbijzijnde OV-halte⁷⁰ 0,6 kilometer. Zowel in de provincie als landelijk is de afstand lager met 0,4 kilometer.⁷¹

De schaa sprong in de Brainportregio biedt kansen voor het voorzieningenniveau in de regio, omdat deze zal moeten meegroeien met de forse woningbouwontwikkelingen. De verwachte groei van het aantal inwoners, als gevolg van de

Tabel 1

Gemiddelde afstand tot en verschil in afstand tot voorzieningen in Someren in kilometers

Bron: CBS (2021)

Gemiddelde afstand tot...	Someren 11.155 inwoners		Someren-Eind 2.075 inwoners		Someren-Heide 670 inwoners		Lierop 1505 inwoners	
	2021	Vershil 2011- 2021	2021	Vershil 2011- 2021	2021	Vershil 2011- 2021	2021	Vershil 2011- 2021
Apotheek	1,0	0,2	3,4	-0,5	4,4	-0,5	5,1	0,3
Basisonderwijs	0,6	0,1	0,5	0,1	0,4	0,0	0,6	0,1
Bibliotheek*	1,0	0,1	3,8	3,3	4,7	4,4	5,0	4,5
Brandweerkazerne*	1,3	0,0	3,6	0,0	3,8	0,1	5,5	0,0
Buitenschoolse opvang	0,5	-	0,6	-	3,3	-	0,6	-
Horeca	0,7	0,1	1,2	0,8	2,3	2,0	1,6	1,1
Huisarts/huisartsenpost	6,9	-5,4	7,3	-6,5	8,5	-5,1	6,4	-2,0
Kinderdagverblijf	0,5	0,0	0,4	0,0	0,4	0,1	0,5	0,0
Grote supermarkt	0,7	0,0	0,5	0,0	3,6	0,0	0,5	0,0
Overige dagelijkse levensmiddelen	0,6	-	0,4	-	3,3	-	4,4	-
Treinstation	11,6	0,2	12,8	0,3	11,3	0,1	7,6	0,3
Voortgezet onderwijs	1,0	-	4,0	-	5,1	-	4,8	-
Vrijetijdsvoorziening	8,9	-2,4	11,0	0,2	10,8	-0,4	8,3	-1,1
Ziekenhuis	8,9	-	11,1	-	11,4	-	7,3	-

* Data uit 2012 i.p.v. 2011

⁶⁸ Een bevolkingskern wordt gedefinieerd als een morfologisch aaneengesloten gebied met een groep gebouwen met een duidelijk herkenbaar stratenpatroon, dat voor het overgrote deel door mensen wordt bewoond.

⁶⁹ Bioscopen, theaters, musea zwembaden, attractieparken en kunstijsbanen.

⁷⁰ OV-haltes omvatten haltes voor treinen, trams, bussen, metro's en ferries

⁷¹ CBS (2025) Regionale Monitor Brede Welvaart

nieuwbouwopgaven in de gemeente, leidt tot een toenemende en veranderende vraag naar maatschappelijk vastgoed. Someren heeft een gemeentelijke vastgoedportefeuille van meer dan veertig panden en accommodaties. Gemeentelijk vastgoed wordt ingezet ter ondersteuning van verenigingen, maatschappelijke organisaties en voorzieningen die bijdragen aan de leefbaarheid in de kernen. Een integrale, strategische vastgoedvisie op maatschappelijke voorzieningen in de dorpen van Someren (gekoppeld aan de schaalsprong) is gewenst. Dit maakt het mogelijk om structureel te sturen op kostenbeheersing, doelmatig gebruik en toekomstbestendigheid van de vastgoedportefeuille. Samenhang met ruimtelijke ontwikkelingen is een belangrijk aandachtspunt in de visie en bij toekomstige keuzes. Zo kan het bij nieuwbouwontwikkelingen wenselijk zijn functies te heroverwegen of te verplaatsen naar toekomstbestendige en beter ontsloten locaties. Dit geldt bijvoorbeeld voor Dorpshuis de Weijers en het gemeentelijk zwembad.

3.10 Bereikbaarheid vanuit burgerperspectief

Iedereen in Nederland heeft er recht op dat belangrijke voorzieningen als ziekenhuizen, scholen en winkels goed te bereiken zijn en dat belangrijke goederen geleverd worden. Op veel plaatsen in Nederland en voor veel voorzieningen is de bereikbaarheid goed, maar niet voor iedereen, niet voor alle voorzieningen, niet overal en niet met alle vervoermiddelen.

In maart 2025 heeft het Rijk een nieuwe aanpak gepresenteerd om de bereikbaarheid van voorzieningen en om de leveringszekerheid van belangrijke goederen (zoals levensmiddelen en medicijnen) op orde te houden en waar nodig te verbeteren. Hierbij is bereikbaarheid als uitgangspunt genomen, deze wordt niet alleen bepaald door de afstand

(nabijheid) en snelheid (reistijd), maar ook door de toegankelijkheid en betaalbaarheid van vervoermiddelen. Uniek is dat de aanpak gebaseerd is op hoe belangrijk inwoners bepaalde voorzieningen vinden, welke reistijd met welk vervoermiddel zij acceptabel vinden en de (on)mogelijkheden van mensen om gebruik te maken van beschikbare mobiliteitsvoorzieningen (zoals bezit van auto en rijbewijs, financiële mogelijkheden, fysieke gesteldheid etc.).

Sturen op bereikbaarheid kan vanuit verschillende beleidsterreinen: mobiliteit, ruimtelijke ordening en voorzieningen. Niet iedere bereikbaarheidsvraag vraagt om een mobiliteits- of infrastructurele oplossing. Het kabinet pleit ervoor dat bij beleidskeuzes, die worden gemaakt voor voorzieningen als zorg, onderwijs, wonen en werk, de effecten op bereikbaarheid explicieter meegenomen moeten worden in beleidsafwegingen. Het is van belang scherp te bepalen welke mobiliteit op welke plaats en tijd wenselijk is om zoveel mogelijk bij te dragen aan de keuzevrijheid van burgers om hun maatschappelijk-economische activiteiten te kunnen ontplooiën. Daarbij zijn alle vervoermiddelen nodig: meer individuele vervoermiddelen, zoals auto en (motor)fiets; collectieve vervoermiddelen, zoals trein en bus; en daartussen deelsystemen, zoals de deelauto of -fiets. En het vraagt iets van de toegankelijkheid van de voorzieningen zelf. Ook maatwerkvoorzieningen vanuit de WMO en initiatieven op basis van vrijwilligers (automaatje, dorpsauto e.d.) kunnen in kleine kernen oplossing bieden.⁷²

3.11 Toename vraag naar mobiliteit

Mobiliteit is een belangrijke voorwaarde voor de verstedelijkingsambities. In samenwerking met Zeeland en Limburg heeft de provincie Noord-Brabant een Multimodale Agenda Zuid-Nederland 2040 opgesteld waarin gestreefd wordt naar een

⁷² Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (2025) [Bereikbaarheid op peil](#)

multimodaal, betrouwbaar, samenhangend en robuust mobiliteitssysteem voor zowel personen als goederen.⁷³

Hierin is integraal werken aan leefomgeving, veiligheid, gezondheid en bereikbaarheid het uitgangspunt. Zo krijgen in de ruimtelijke inrichting gezondheid en veiligheid meer prioriteit door snelfietsverkeer de ruimte te geven en barrièrewerking van spoor of snelwegen te doorbreken.

In Brainport wordt vanuit dit oogpunt gewerkt aan de ontwikkeling van zogenaamde mobiliteitsknooppunten. Hoogwaardig openbaar vervoer, fiets- en voetgangers en automobility komen hier samen en zorgen voor overstapmogelijkheden. Door mobiliteitshubs aan te leggen op strategische plekken worden de snelwegen rondom Eindhoven ontlast. Daarnaast zijn de Brainporthubs bedoeld om de bereikbaarheid van zowel de centrumgemeenten als de kleine kernen in de Metropool Regio Eindhoven (MRE) te verbeteren. De investeringen van deze ontwikkelingen komen deels van het Rijk, deels van de regio zelf, maar ook het bedrijfsleven draagt hieraan bij via het Partnerfonds. De knooppunten zijn meer dan een vervoersoplossing, ze worden ook gezien als ankerpunten voor nieuwe woonwijken en ruimte voor bedrijvigheid.⁷⁴ De regio wil samenwerkingsovereenkomsten sluiten met de 21 regiogemeenten om de ontwikkeling van (onderdelen van) de Brainporthubs mogelijk te maken. Gemeente Someren wil in deze ontwikkelingen kijken wat voor Someren realistisch en haalbaar is en welke risico's dit voor de gemeente met zich meebrengt.

De regionale Mobiliteitsvisie MRE 2040 hanteert brede welvaart als leidend principe en geeft het gezamenlijk beeld waarop de regio moet

inzetten om de regio leefbaar en bereikbaar te houden.⁷⁵ Alle eerder gemaakte afspraken in de MRE regio, zoals de Ontwikkelstrategie Zuidoost-Brabant, het Bereikbaarheidsakkoord, Brainportdeal en Beethovendeal zijn samengebracht in het Meerjarig Multimodaal Mobiliteitspakket (MMMP).⁷⁶ Het MMMP bevat een totaalpakket aan (infrastructurele) maatregelen en flankerend beleid en vormt de basis voor uitvoeringsafspraken die de gemeenten onderling en met Rijk en provincie maken. Maatregelen die zijn gemaakt in de Brainportdeal en de Beethovendeal tussen het Rijk en de Regio (provincie, gemeenten en bedrijfsleven) zijn uitgewerkt in twee 'kortetermijnmaatregelenpakketten' (KTM2).

Als input voor de voorbereidingen van de provincie voor de nieuwe OV-concessie Zuidoost-Brabant, die zal ingaan op 22 juli 2029, is vanuit de MRE het rapport 'Regionale inbreng OV-concessie ZO-Brabant' ingebracht, waarin de uitgangspunten zijn opgenomen voor het systeem van Publieke Mobiliteit in de Brainportregio en hoe de reiziger daarin centraal staat. Met betrekking tot het openbaar vervoer zijn er veel ontwikkelingen op het gebied van deelmobiliteit, die afwijken van het traditionele busvervoer. Gemeente Someren wil daarin meedenken en kijken wat ze kan doen om burgerinitiatieven te faciliteren. Hierbij is wel van belang dat initiatieven voorzien in een behoefte.

In het lokale Mobiliteitsplan gemeente Someren is het thema verkeer en vervoer uit de Omgevingsvisie uitgewerkt.⁷⁷ Hoofddoel hierin is te komen tot een systeem waar bereikbaarheid voor alle vervoersbewijzen, leefbaarheid, duurzaamheid en veiligheid in balans zijn met elkaar. In

⁷³ Smartwayz (2024) Multimodale Agenda Zuid-Nederland 2040

⁷⁴ Brainport Eindhoven (2025) Wegen, paden, knopen en hubs: hoe Brainport Eindhoven mobiliteit op de rit wil krijgen

⁷⁵ MRE (2024) Regionale Mobiliteitsvisie MRE

⁷⁶ MRE (2025) Meerjarig Multimodaal Mobiliteitspakket Metropoolregio Eindhoven 2025

⁷⁷ Gemeente Someren (2022) Mobiliteitsplan gemeente Someren

het Mobiliteitsplan is een nieuwe wegcategorie geïntroduceerd: GOW30, een weg met een ontsluitende functie en wat hogere intensiteit, maar waar de inrichting niet uitnodigt om harder te rijden dan 30 km/u. Met een bijdrage van het Rijk en de in de begroting gereserveerde middelen zal het weggedeelte Kanaalstraat-Dorpsweg-Laan ten Roode als GOW30 worden ingericht. Herinrichting tot GOW30 van het weggedeelte (Kerkstraat-Loovebaan) zal in een latere fase plaatsvinden.

Op het tracé tussen Helmond en Someren (via Lierop) is gemeente Someren in samenwerking met gemeente Helmond voornemens de fietsroute te verbeteren. Een deel hiervan kan worden bekostigd uit het restbudget A67, dat vanuit het Rijk beschikbaar wordt gesteld.

De regio wacht al jaren op verbreding van de A67, maar vanwege stikstofproblematiek en geldgebrek is deze ontwikkeling gepauzeerd. Het nieuwe kabinet heeft aangekondigd weer fors te willen investeren in belangrijke infrastructuurprojecten, zoals de A67. Daarnaast zullen de geplande ontwikkeling van regionaal bedrijventerrein Brainport-Oost en ontwikkelingen in Helmond een verkeerstoename met zich meebrengen wat tot nog grotere problemen kan leiden op de N612 en in Lierop. Verkeersonderzoek zal hier meer inzicht in geven. De gemeente is hierover in gesprek met de provincie.

3.12 *Meer aandacht voor de invloed van de leefomgeving op de gezondheid van inwoners*

Bij overheden op verschillende niveaus – van Rijk tot provincie tot gemeente – groeit de aandacht voor de invloed van de fysieke leefomgeving op de gezondheid. Een gezonde leefomgeving is een leefomgeving die als prettig wordt ervaren, die uitnodigt tot gezond

gedrag en dit faciliteert (gezondheidsbevordering) en die mensen beschermt tegen invloeden die hun gezondheid in gevaar brengen (gezondheidsbescherming).⁷⁸

Een gezonde en groene leefomgeving heeft veel voordelen voor de samenleving. Zo zorgen maatregelen voor minder autoverkeer in de wijk voor minder geluid en een betere luchtkwaliteit. Ook bewegen mensen meer doordat ze dan vaker fietsen en lopen, door bijvoorbeeld sport- en speelplekken in de buurt aan te leggen en groen en water om te recreëren, worden mensen uitgenodigd om meer te bewegen. Meer bewegen maakt mensen zowel geestelijk als lichamelijk gezonder. Wie gezond is kan actiever deelnemen aan de maatschappij en zorgdragen voor zichzelf en anderen. Groen in de omgeving zorgt niet alleen voor beweging maar ook voor ontspanning, wat goed is voor de mentale gezondheid. Het stimuleert dat mensen elkaar ontmoeten en zorgt voor verkoeling op warme dagen. Verder neemt de biodiversiteit toe en worden huizen meer waard. Vooral door de vele ruimteclaims is het creëren van een gezonde leefomgeving echter een niet te onderschatten uitdaging.⁷⁸

Binnen het programma Peel Duurzaam Gezond werken zorgorganisaties, gemeenten, zorgverzekeraars en inwoners aan een gezonde en vitale Peelregio. Gemeente Someren en GGD zijn hierbij aangesloten en maken deel uit van de themacoalitie Gezonde Leefomgeving.⁷⁹

3.13 *Veilige leefomgeving*

Een veilige woon- en leefomgeving is een kerntaak van de overheid. Mensen willen en moeten zich veilig kunnen voelen in hun eigen leefomgeving. Veilig voelen, wonen, opgroeien, ondernemen en recreëren zijn randvoorwaarden voor een aantrekkelijk en leefbaar dorp.

⁷⁸ RIVM (2023) [Programma gezonde leefomgeving](#)

⁷⁹ Peel Duurzaam Gezond (z.d.) [Peel Duurzaam Gezond](#)

Het waarborgen van een veilige leefomgeving is daarom essentieel. Een veilige leefomgeving heeft te maken met het tegengaan van criminaliteit, het bevorderen van het veiligheidsgevoel, verkeersveiligheid en omgevingsveiligheid zoals brandveiligheid of het voorkomen van overstromingen.

Het beleid van gemeente Someren is vastgelegd in de Kadernota Integraal Veiligheidsbeleid gemeente Someren 2023-2026.⁸⁰ De gemeente zet hierbij in op preventie, bewustwording en eigen verantwoordelijkheid. De Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) is verantwoordelijk voor de brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening in de regio. Vanwege de ontwikkelingen in de samenleving en de regio en de toenemende druk op veiligheid heeft de VRBZO inmiddels een nieuw regionaal beleidsplan 2027–2030 ontwikkeld.⁸¹ Hierin worden de veiligheidsrisico's in de regio geschetst. Naast de basisopgaven vragen vier strategische thema's om speciale aandacht: weerbaarheid, schaa sprong & complexe infrastructuur, klimaatveiligheid en 'technologie, informatie & innovatie'.

Criminaliteit

Na een jarenlange daling van de geregistreerde criminaliteit in Nederland, is deze daling sinds 2018 gestagneerd. Uitzondering was 2021, toen het aantal geregistreerde misdrijven lager was tijdens de coronapandemie. Meer dan de helft van de geregistreerde misdrijven betreft vermogensdelicten zoals diefstal, inbraak en oplichting.

Het aantal registraties van verkeersmisdrijven is de afgelopen jaren toegenomen. Dit komt deels doordat de politie inmiddels naast alcohol

ook kan testen op drugs in het verkeer. Ook misdrijven tegen openbare orde en gezag en wapenmisdrijven namen in de afgelopen jaren toe, een deel hiervan is te verklaren vanwege andere registratiemethoden en een deel door een daadwerkelijke toename. Ook is de laatste jaren een stijging zichtbaar van seksuele misdrijven, wat mogelijk een gevolg is van de gestegen aandacht voor seksueel geweld in de maatschappij.⁸² Daarnaast is er een duidelijke toename zichtbaar in online oplichting en fraude, met name aankoopfraude.

Het aantal drugdelicten in Someren neemt af. In 2016 waren dit er 0,6 per 1.000 inwoners terwijl in 2024 dit gedaald is naar 0,1. Vergeleken met Noord-Brabant is dit erg positief want gemiddeld in de hele provincie is er 1 drugsdelict per 1.000 inwoners.

Verkeersveiligheid

De aantallen verkeersgewonden blijven zorgwekkend stijgen. Ook het aantal verkeersdoden neemt, over de afgelopen tien jaar bezien, niet af. Er is met name een stijging in het aantal (oudere) fietsslachtoffers. Bij ernstig gewonde fietsers betreft het meestal ongevallen zonder motorvoertuig. Bij fietsdoden gaat het vaak om aanrijdingen met auto's. Effectievere maatregelen blijven nodig om het aantal slachtoffers te beperken. Veiliger ingerichte infrastructuur, bescherming van kwetsbare verkeersdeelnemers en meer handhaving van veilig verkeersgedrag zijn daarvan de belangrijkste.⁸³

Het gemiddeld aantal verkeersdelicten in de gemeente Someren ligt in zowel 2016 als in 2020 onder het gemiddelde van Noord-Brabant met 4,5 verkeersdelicten per 1.000 inwoners. In 2024 is het aantal delicten

⁸⁰ Gemeente Someren (2023) [Kadernota Integraal Veiligheidsbeleid gemeente Someren 2023-2026](#)

⁸¹ Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (2025) [Beleidsplan 2027-2030](#)

⁸² CBS (2025) [Langdurige daling criminaliteit ten einde?](#)

⁸³ SWOV (2025) [De staat van de verkeersveiligheid 2025](#)

gestegen en komt het overeen met het provinciale gemiddelde van 7 verkeersdelicten.

Wanneer er alleen gekeken wordt naar fietsongevallen dan is dat in Someren de afgelopen jaren meer dan twee keer zo vaak als het gemiddelde van Noord-Brabant, namelijk ongeveer 9 fietsongevallen per 100.000 inwoners. Sinds 2023 is er een daling te zien en is het vergelijkbaar met het provinciaal gemiddelde van 5 ongevallen.

Omgevingsveiligheid

Omgevingsveiligheid gaat over de risico's voor mens en milieu van bijvoorbeeld risicovolle bedrijven of transporten, brandgevaar en bescherming tegen natuurrampen, zoals overstromingen. Met de komst van de Omgevingswet hebben gemeenten meer mogelijkheden om omgevingsveiligheid op lokaal niveau, in een omgevingsplan, te regelen. Het NIPV schreef een handreiking voor iedereen die betrokken is bij het maken van een omgevingsplan. Centraal in de uitgave staan een analyse van de relevante regelgeving en een stappenplan voor het opstellen van planregels over omgevingsveiligheid.⁸⁴

Veiligheidsgevoel

Het veiligheidsgevoel van inwoners is maar voor een beperkt deel afhankelijk van daadwerkelijke criminaliteit, externe veiligheid of ongeval cijfers. De veiligheidsbeleving is afhankelijk van zowel persoonlijke, situationele als algemeen maatschappelijk factoren. Elementen als goede verlichting, een schone en goed onderhouden buurt en sociale cohesie in de buurt zijn hierbij van belang. Uit onderzoek blijkt dat het onveiligheidsgevoel is toegenomen. Ruim een op de zeven (15%) Nederlanders voelt zich weleens onveilig in de eigen buurt en

ruim een op de drie mensen (35%) voelt zich in algemene zin weleens onveilig.⁸⁵

In Someren geeft ook 35% van de inwoners aan dat ze zich wel eens of vaak onveilig voelen. Naast veiligheid in de directe woonomgeving zorgen maatschappelijke onrust en geopolitieke spanningen voor onveiligheidsgevoelens.

⁸⁴ NIPV (2024) [Handreiking Omgevingsveiligheid in het omgevingsplan](#)

⁸⁵ CBS (2024) [Veiligheidsmonitor](#)

4. ECONOMIE

4.1 Arbeidsmarkt wordt kennisintensiever

De Nederlandse economie wordt met name bepaald door de hoogwaardige industrie en publieke, zakelijke en overige diensten en in geringe mate de landbouw- en bouwsector. Zo'n 20% van het totale aantal vestigingen van bedrijven in Nederland vallen onder de SBI-sectie Specialistische zakelijke diensten ⁸⁶. Ter vergelijking valt 3% van het aantal vestigingen in Nederland onder Landbouw, bosbouw en visserij.

In figuur 6 is te zien dat in Someren de meeste vestigingen in de sector Specialistische zakelijke diensten bevinden in 2025. In figuur 7 is te zien dat deze sector 4,0 procentpunt is gestegen in tien jaar tijd. De sector landbouw, bosbouw en visserij is juist gedaald met 3,4 procentpunt.

Het aandeel publieke dienstverlening en landbouw zal naar verwachting in de toekomst dalen, terwijl hightechindustrie en kennisintensieve dienstverlening een sterk groeiend aandeel zullen hebben. Voor kennisintensieve dienstverlening en de industrie zullen arbeidsbesparende technologische ontwikkelingen zorgen voor een minder sterke groei van de werkgelegenheid. De werkgelegenheid in de landbouw en in de bouw neemt in de toekomst naar verwachting af vanwege de toepassing van innovaties. ⁸⁷

De traditionele landbouw groeit nog in termen van toegevoegde waarde (bijdrage aan het BNP) maar in termen van werkgelegenheid en het aandeel van de beroepsbevolking neemt de sector in aandeel af. ⁸⁸ De landbouwproductie zal zich in de verdere toekomst ruimtelijk meer over de wereld verspreiden. Binnen de landbouwsector verschuift de primaire landbouw naar technologie gedreven agribusiness. Dankzij

⁸⁶ Specialistische zakelijke diensten vereisen een hoge opleiding en specifieke kennis.

⁸⁷ CPB/PBL (2025) *Toekomstverkenning WLO-cahier Economie*

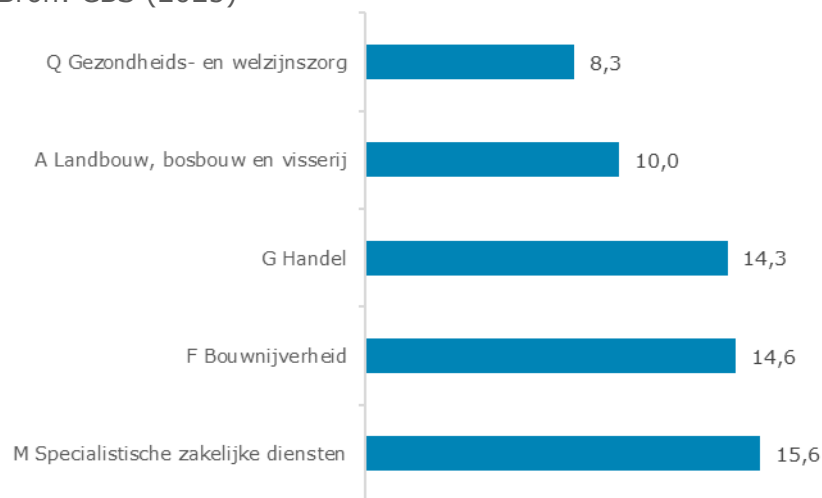
⁸⁸ CBS (2025) *De Nederlandse agrarische sector in internationaal perspectief*

technologische veranderingen neemt de productiviteit in de landbouwsector toe, waardoor er minder arbeid nodig is en het aandeel van landbouw in de werkgelegenheid verder afneemt. ⁸⁷

Figuur 6

Top 5 sectoren in Someren

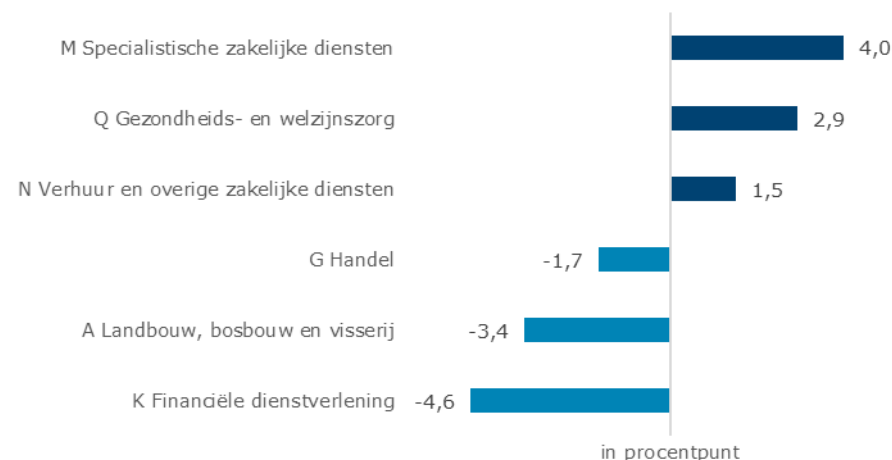
Bron: CBS (2025)

Figuur 7

Top 3 stijgers en dalers sectoren in Someren (2015-2025)

Bron: CBS (2025)

Lokale bedrijvigheid

Aangezien lang niet alle werknemers van deze bedrijven in de betreffende gemeente wonen is het voor de gemeente relevant de economische ontwikkelingen en ontwikkelingen op de arbeidsmarkt op regionaal niveau te beschouwen.

Gemeente Someren maakt samen met de gemeenten Asten, Deurne, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Helmond en Laarbeek deel uit van de arbeidsmarktregio (AMR) Helmond-De Peel. Enerzijds is deze relatief kleine AMR onderdeel van de Brainportregio met alle kansen en uitdagingen die daarbij horen. Anderzijds kent de regio een uniek eigen profiel met een momenteel bloeiende economie en lage werkloosheid.

Opvallende zaken zijn onder andere het grote aandeel MKB, zeker binnen de (slimme) maakindustrie, een relatief kwetsbare en gemiddelde lagere opgeleide beroepsbevolking, een hoge conjunctuurgevoeligheid, een diverse beroepsbevolking met een groot aandeel internationaal talent en goede opleidingsmogelijkheden voor vakmanschap. Tenslotte zit het samen aanpakken en samendoen in het DNA van de regio. De trends en ontwikkelingen die op de regio afkomen maakt echter ook dat de AMR Helmond-De Peel voor forse uitdagingen staat. Dit vraagt om een krachtig regionaal toekomstperspectief. Daarom zet de regio in op zes leidende ambities: inclusieve arbeidsmarkt, leven lang ontwikkelen, aansluiting van het onderwijs bij de arbeidsmarkt, aantrekken van talent, versterken van human capital van werkgevers en (meer) integrale dienstverlening.⁸⁹

4.2 Druk op de arbeidsmarkt in publieke en private dienstverlening

Internationale spanningen en de onzekerheid over economische ontwikkelingen door het ingrijpende handelsbeleid van de Verenigde Staten zorgen voor minder groei van de economie.⁹⁰ Vraag en aanbod komen op de Nederlandse arbeidsmarkt langzaam weer in balans, maar voor een groot deel van de bedrijven en organisaties is het lastig om voldoende personeel te vinden. We noemen de arbeidsmarkt daarom nog steeds krap. Een belangrijke factor is dat een groot deel van de mensen in Nederland die kunnen en willen werken, dat al doet. Daarnaast speelt de vergrijzing van de bevolking een rol. Een steeds groter deel van de bevolking bereikt de pensioenleeftijd, terwijl er relatief minder jongere mensen bijkomen die kunnen werken. De vergrijzing zorgt ervoor dat de groei van het potentiële arbeidsaanbod afneemt. De uitstroom uit de arbeidsmarkt door pensionering is groter dan de toestroom, wat maakt dat de arbeidsmarkt voorlopig krap zal blijven.

Een krappe arbeidsmarkt roept ook de vraag op welke producten en diensten we willen (blijven) leveren in het Nederland van de toekomst. Door tekorten aan personeel komt de toegankelijkheid en kwaliteit van publieke diensten bijvoorbeeld onder druk te staan. Door wachtlijsten in de zorg verergeren aandoeningen en wachtlijsten in de kinderopvang zorgen voor onrust bij ouders en belemmeren de mogelijkheden tot arbeidsparticipatie. Ook lopen projecten voor woningbouw, infrastructuur vertraging op en zetten tekorten aan technici een rem op de energietransitie. Kortom, de gevolgen van een stagnerend

⁸⁹ AMR Helmond-De Peel (2023) Regionaal arbeidsmarktplan Helmond-De Peel 2023-2027

⁹⁰ UWV (2025) Regio in Beeld: krapte vraagt om focus op vaardigheden

arbeidsaanbod gaan verder dan alleen de gevolgen voor de economische groei.⁹¹

Oplossingen voor het personeelstekort worden gevonden in de toepassing van innovatieve technologieën, slimmer organiseren van werkprocessen en het aantrekken van internationale werknemers. Ook investeren gemeenten, sociale ontwikkelbedrijven (zoals Senzer) en werkgevers gezamenlijk in duurzame inzetbaarheid, scholing en het ontwikkelen van passend werk voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Daarbij hoort ook het principe van leven lang ontwikkelen, waarin mensen de kans krijgen zich continu te blijven ontwikkelen om duurzaam inzetbaar te blijven. Het rijk stelt in de periode 2025-2034 impuls gelden beschikbaar voor het toekomstbestendig maken van sociaal ontwikkelbedrijven.⁹² In de onderwijs- en zorgsector wordt het aantal benodigde arbeidskrachten verkleind door een beroep te doen op de omgeving van zorgbehoevenden en de inzet van vrijwilligers in de professionele zorg.⁹³

De krapte op de arbeidsmarkt is een probleem waarin iedereen verantwoordelijkheid heeft. Voor burgers is er een afweging tussen betaalde arbeid, zorg voor gezin en naasten en vrije tijd. Voor bedrijven ligt er een uitdaging werknemers te binden en boeien en de productiviteit aan te jagen. Tot slot is ook de overheid aan zet, zij speelt een rol op de arbeidsmarkt als aanbieder van publieke diensten, zoals zorg en onderwijs en sociaal ontwikkelbedrijven, als grote werkgever en als wetgever en bewaker van arbeidsomstandigheden. Someren maakt deel uit van de Brainportregio, waarin veel hightechbedrijven zoals ASML gevestigd zijn. In de Arbeidsmarktregio (AMR) Helmond-De Peel wonen momenteel ruim 3.000 expats, waarvan

2.000 ook in de AMR werken. Daarnaast behoort de AMR Helmond-De Peel tot de top 10 van arbeidsmarktregio's waar de meeste arbeidsmigranten wonen. Er werken momenteel ongeveer 8.500 arbeidsmigranten. De verwachting is dat dit aantal de komende jaren slechts minimaal zal groeien of zelfs licht zal afnemen. Het grote aantal arbeidsmigranten en expats in de regio vraagt om anticiperend beleid, met name op het gebied van woningbouw, voorzieningen, sociale participatie, onderwijs en leefbaarheid. Migratie vergroot enerzijds de druk op de woningmarkt en lokale voorzieningen maar kan ook bijdragen aan het opvangen van personeelstekorten en het in stand houden van voorzieningen, mits hier strategisch en samenhangend op wordt gestuurd. Binnen de AMR Helmond-De Peel is een meerjarenagenda 2026-2030 opgesteld, waarin ontwikkelingen rondom migratie binnen de arbeidsmarkt zijn meegenomen.

4.3 Groei invloed technologische ontwikkelingen

Technologie zoals AI, robotica en automatisering veranderen de arbeidsmarkt ingrijpend en biedt zowel kansen als bedreigingen voor de economie in de regio.

Hoewel sommige banen verdwijnen, ontstaan er ook weer nieuwe. Denk aan data-analisten, AI-specialisten, softwareontwikkelaars en engineers in robotica/automatisering. De afgelopen jaren is gebleken dat sommige technologische ontwikkelingen de productiviteitsgroei stimuleren. De verwachting is dat dit de komende jaren alleen maar meer toeneemt. Met name in de bouw is de verwachting dat technologische innovaties de productie omhoog kunnen brengen zonder dat er meer arbeid nodig is. Datzelfde geldt voor sommige productieprocessen in de industrie. Hier zorgen arbeidsbesparende technologische verbeteringen zoals

⁹¹ De Nederlandse Bank (2024) [Analyse arbeidsmarkt het nieuwe normaal](#)

⁹² Rijksoverheid (2025) [Met impulsbudget zijn gemeenten aan zet voor toekomstbestendige sociaal ontwikkelbedrijven](#)

⁹³ RIVM (2024) [Kiezen voor een gezonde toekomst: Volksgezondheid Toekomst Verkenning](#)

robotisering voor een lagere vraag naar arbeiders, die weer kunnen worden ingezet in andere sectoren. Dit biedt kansen voor de krapte op de arbeidsmarkt en de vergrijzing.

In de zorg is de verwachting dat vooral zorg op afstand de 'productie' kan vergroten. Sommige economen verwachten dat AI de arbeidsproductiviteit de komende jaren positief zal beïnvloeden.⁹⁴

Een deel van de huidige banen zal fundamenteel van karakter veranderen. Veel taken zullen geautomatiseerd of technologisch ondersteund worden, wat een verschuiving vraagt in vaardigheden en opleiding. Er zijn mensen nodig om nieuwe technologieën te ontwikkelen en nieuwe, gedigitaliseerde machines te produceren. Ook ontstaan er nieuwe banen voor mensen die met die nieuwe technologieën en machines aan het werk gaan. Op dit moment vinden veel bedrijven het moeilijk om voldoende gespecialiseerde werknemers te vinden, met name in robotica, AI en software. Vaardigheden van de huidige beroepsbevolking kunnen snel verouderen. Om de regio toekomstbestendig te maken, is het essentieel om in te zetten op scholing van nieuwe vakken en omscholing, afgestemd op de behoeften van het bedrijfsleven. Daarnaast vraagt de transitie aandacht voor sociale inclusie, zodat iedereen kan profiteren van de technologische vooruitgang.

Onlangs heeft Arbeidsmarktregio Helmond-De Peel een regionale meerjarenagenda 2026-2030 opgesteld. Hierin is het langetermijnperspectief opgenomen om te komen tot een wendbare arbeidsmarkt gericht op skills, die economisch floreert, mede dankzij

technologische innovatie.⁹⁵ In de lokale economische visie van Someren⁹⁶ worden technologische ontwikkelingen uitsluitend genoemd als hulpmiddel in het streven naar duurzaamheid en de mogelijkheid om VAB's in te zetten voor technologische ontwikkelingen. Dit visiedocument heeft echter onvoldoende opvolging gekregen vanwege gebrek aan ambtelijke capaciteit.

4.4 *Toename in geopolitieke spanningen*

De veranderingen in de wereld volgen elkaar snel op. Vanwege de afhankelijkheden in de wereldeconomie merken we daar in Nederland en in de regio's en gemeenten direct iets van. Zo leidde de oorlog in Oekraïne vrij snel tot hogere energieprijzen en leidde de oorlog in Syrië tot een toestroom aan vluchtelingen.⁹⁷

Veel bedrijven zijn afhankelijk van import of export. Geopolitieke spanningen kunnen leiden tot duurdere grondstoffen of vertraging in levering. Bedrijven kunnen hierdoor minder investeren. Geopolitieke onzekerheid kan ook hogere prijzen meebrengen die inwoners direct raken zoals hogere prijzen voor olie en gas. Daarnaast verhogen internationale spanningen de kans op cyberaanvallen. Dit vraagt om meer aandacht voor de digitale weerbaarheid van inwoners, bedrijven en overheidsinstellingen.⁹⁸ Als laatste kunnen internationale spanningen er ook voor zorgen dat er lokaal meer polarisatie ontstaat over bijvoorbeeld onderwerpen als migratie, veiligheid of energiebeleid.

De tendens in Europa is nu te streven naar meer strategische autonomie. Een Europa dat economisch en strategisch meer autonoom

⁹⁴ CPB/PBL (2025) Toekomstverkenning WLO-cahier Economie

⁹⁵ Arbeidsmarktregio Helmond-De Peel (2026) Regionale Meerjarenagenda Helmond-De Peel 2026-2030

⁹⁶ Gemeente Someren & Stec Groep (2022) Een economie van waarde

⁹⁷ BrabantKennis (2022) Essay geopolitiek begint bij ons thuis

⁹⁸ Rijksoverheid (2024) Nationale veiligheid

opereert, vraagt om een gezamenlijke inzet van de deelstaten, met economisch krachtige regio's, meer autonomie ten aanzien van grondstoffen en productie van goederen en diensten en voldoende militaire slagkracht. Dat betekent het actief beschermen en ontwikkelen van bepaalde economische sectoren, die voor het strategisch autonoom functioneren van Europa van vitaal belang zijn. In Europees verband is afgesproken dat de defensie-uitgaven van de lidstaten omhooggaan.⁹⁹

4.5 Recreatie en toerismesector blijft groeien

Toegang tot voldoende mogelijkheden voor buitenrecreatie in natuur en landelijk gebied zijn essentieel voor het welbevinden van iedereen. Het is voor provincies een belangrijke opgave om recreatieruimte, zowel locaties als gebieden als de toegang daartoe, betaalbaar te houden en integraal mee te nemen in gebiedsopgaven en in landelijke programma's voor natuurontwikkeling en vitale buitengebieden.¹⁰⁰

Nog geen tien jaar geleden was het vrij geaccepteerd om als dorp, stad of regio een groei van recreatie en toerisme na te streven. Tegenwoordig kijken provincies daar gedifferentieerder naar. Er is meer aandacht voor de impact van recreatie en toerisme op de fysieke leefomgeving. Soms is er sprake van negatieve effecten van piekbelasting van bezoek en er is meer aandacht gekomen voor beperking van de ecologische voetafdruk van recreanten en toeristen.¹⁰⁰

De toeristische sector in Brabant maakte in 2024 een groei door: er verbleven meer binnen- en buitenlandse gasten in de provincie. Vooral gasten vanuit Duitsland en België zorgden voor een forse groei. Ook de

prognoses voor de komende jaren zijn positief: er wordt tot 2035 een groei van 11% in binnenlands toerisme en 37% in buitenlands toerisme verwacht.¹⁰¹

Dat betekent dat Brabant in 2035 zo'n 5,5 miljoen gasten kan verwelkomen. Qua activiteiten staan buitenactiviteiten zoals fietsen of wandelen, uit eten gaan en attractiebezoek bovenaan de vrijetijdsbestedingen. Aan deze activiteiten wordt ook het meeste geld uitgegeven. Het zoeken naar rust en natuur is een groeiende trend. Mensen zoeken steeds meer balans tussen werk en vrije tijd. Kamperen wordt weer populairder en korte vakanties hebben een enorme vlucht genomen met thema's als cultuur, platteland, natuur, gezondheid, verzorging en actief/avontuurlijk bezig zijn.¹⁰²

Als onderdeel van de Economische Agenda De Peel 2022-2027 is de regionale ambitie opgenomen om het recreatieve voorzieningenaanbod (sub)regionaal verder te ontwikkelen, zodat dit meegroeit met de schaa sprong.¹⁰³ Voor de gemeente Someren sluit dit naadloos aan bij de eigen koers, die is weergegeven in de Toeristische beleidsnota Someren 2030: hart hebben voor toeristische groei en vol inzetten op bezoekers met de lifestyle 'outdoor, samen gezellig en actief'. In de Toeristische beleidsnota wordt toerisme gezien als een belangrijk middel om bij te dragen aan de economie, leefbaarheid en natuur in Someren.¹⁰⁴ Het is wenselijk te onderzoeken of de toegenomen inkomsten uit de toeristenbelasting gerichter kunnen worden geïnvesteerd in recreatieve voorzieningen zoals natuurbeheer, recreatieve routes en openbare voorzieningen (bijvoorbeeld Natuurpoort

⁹⁹ Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (2025) [Ontwerpnota Ruimte](#)

¹⁰⁰ IPO (2025) [Position paper en achtergronddocument Recreatie en toerisme](#)

¹⁰¹ Brabantpartners (2025) [Monitoringsnotitie Vrijetijdseconomie Noord-Brabant 2024](#)

¹⁰² Overheid.nl - [Kadernota Recreatie en Toerisme](#)

¹⁰³ Seinpost Adviesbureau BV (2022) [Economische Agenda De Peel 2022-2027](#)

¹⁰⁴ ZKA Leisure Consultants (2021) [Toeristische beleidsnota Someren 2030](#)

Vennenhorst). Ook kan gebruik gemaakt worden van regionale middelen en programma's, zoals WMRE (Woningbouwversnelling MRE) en Beethoven, die toeristisch-recreatieve structuren ondersteunen.

Een sterke en blijvende samenwerking met zowel lokale als (sub)regionale partijen is essentieel, omdat toerisme en recreatie zich niet laten begrenzen door gemeentegrenzen. Lokale organisaties zijn daarbij steeds beter georganiseerd, zoals de BIZ in het centrum, de werkgroep Toerisme van de OVS en Stichting Someren Natuurlijk. Daarnaast is het belangrijk om de kracht van inwoners te benutten: hun verhalen, ideeën voor leefbaarheid en eigen initiatieven op het gebied van routes, ontmoetingsplekken en natuurontwikkeling dragen direct bij aan een aantrekkelijk buitengebied. In het licht van de Brainportontwikkeling en de schaa sprong speelt toerisme en recreatie bovendien een belangrijke rol als drager van leefbaarheid.

De ontwikkeling van twee nieuwe vakantieparken in Someren zorgen voor meer bezoekers en een grotere aantrekkingskracht van Someren. Daarbij is behoefte aan het monitoren van bezoekersstromen, natuurdruk en bestedingen, zodat beleid beter kan worden afgestemd op actuele ontwikkelingen.

Tot slot is er het Centrumplan Someren. Hiervoor heeft de gemeente in 2023 een subsidie van 3,8 miljoen ontvangen in het kader van de impulsaanpak Winkelgebieden. Deze subsidie vervalt in augustus 2030. Gemeente en de ontwikkelaars werken momenteel aan een gedetailleerde uitwerking van de Noord- en Oostplot en de herontwikkeling van het openbaar gebied.

4.6 *Industrie en bedrijventerreinen*

Vergroening en verduurzaming van bedrijventerreinen vinden het Rijk, gemeenten en regio's belangrijk. Ondernemers en bedrijven worden steeds meer opgeroepen tot samenwerking om de bedrijventerreinen te verduurzamen. In Greendeals wordt samengewerkt aan energietransitie, klimaatadaptatie, circulaire economie en drinkwaterreductie. Vanwege het veranderende klimaat krijgen bedrijventerreinen steeds meer te maken met hevige regenbuien, droogte en hitte. Dit zorgt voor (water)overlast en schade op bedrijventerreinen.

De Ontwerp Nota Ruimte roept op om de fysieke en toegestane ruimte op bedrijventerreinen zo strategisch mogelijk te gebruiken, door ruimte te reserveren voor energieopwekking, -distributie en -opslag, in te zetten op besparing van energie en gebruik te maken van duurzame en circulaire grondstoffen. Deze strategie moet de kans verkleinen dat de productie van bedrijven stagneert of zelfs moet stoppen door stroomstoringen of een gebrek aan toegang tot het energienet.¹⁰⁵

Het totale gebied met de bestemming 'bedrijventerrein' vormt de bruto oppervlakte van een bedrijventerrein. De netto oppervlakte betreft de uitgeefbare bedrijfskavels. De verhouding tussen beide zegt iets over de efficiëntie van ruimtegebruik en de kwaliteit van de inrichting van het terrein.

Someren kent in 2023 een bruto-netto verhouding van 87,7%. Dit is hoger dan Zuidoost-Noord-Brabant met 78,9% en de provincie met 78,0%. De gemeente kent echter een hoog aandeel verouderde bedrijventerrein. Sinds 2016 is dit wel gedaald van 41,4% naar 38,3%. Veroudering kan zich uiten in technische aspecten (zoals ontbrekende glasvezelkabels of te smalle wegprofielen), economische aspecten (afname van de bijdrage aan het BBP), maatschappelijke aspecten

¹⁰⁵ Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (2025) Ontwerpnota Ruimte

(sociale veiligheid) en ruimtelijke aspecten (functies die niet meer passen in de veranderende omgeving).

Binnen de gemeente Someren is momenteel nagenoeg geen ontwikkelruimte voor bedrijvigheid. Bedrijfsverzamelgebouwen krijgen momenteel vaak geen doorgang. In de praktijk vormen dit juist belangrijke locaties waar startende ondernemers de mogelijkheid krijgen om te ondernemen en door te groeien naar een groter, zelfstandig bedrijf.

Sinds 2019 werken de Peelgemeenten aan de ontwikkeling van een regionaal bedrijventerrein in Brainport-Oost. In december 2023 hebben de gemeenteraden van Someren en Helmond hiervoor het voorkeursrecht gevestigd op Lungendonk-Varenschut, dat deels op grondgebied van gemeente Helmond en deels op grondgebied van Someren ligt. Het totale bedrijventerrein zal circa 100 hectare groot zijn. Het project komt in handen van een aparte entiteit met rechtspersoonlijkheid, de zogenoemde Gemeenschappelijke Regeling Regionaal Bedrijventerrein Brainport-Oost, met in het bestuur de economiewethouders van de deelnemende gemeenten. Dit zijn naast Helmond en Someren ook de Peelgemeenten Asten, Deurne, Gemert-Bakel en Laarbeek. Geldrop-Mierlo onderzoekt of ze ook wil instappen. De verwachting is dat de Gemeenschappelijke Regeling Brainport-Oost en de samenwerkingsovereenkomst nog in het voorjaar van 2026 worden vastgesteld.

5. DUURZAAMHEID

5.1 *Achteruitgang natuur en ecosystemen*

De natuur gaat met hoge snelheid achteruit en een miljoen planten- en diersoorten worden bedreigd met uitsterven als de mensheid op de huidige voet verder gaat.¹⁰⁶ Het verlies aan biodiversiteit tast direct de natuurlijke systemen aan waarvan ons bestaan afhankelijk is. Elke soort speelt een eigen rol in het ecosysteem: van het vasthouden van water en het afbreken van organisch materiaal tot het bestuiven van planten. Als dit uit balans raakt komen voedselzekerheid, waterkwaliteit en de beheersing van droogte en overstromingen in het gedrang. Verstoorde ecosystemen vergroten ook gezondheidsrisico's, omdat robuuste ecosystemen een natuurlijke barrière vormen tegen infectieziekten.¹⁰⁷

De achteruitgang van biodiversiteit kent verschillende oorzaken. Intensieve landbouw waarbij veel kunstmest en bestrijdingsmiddelen een negatief effect hebben op plant en insectaantallen, maar ook de verstedelijking heeft een negatieve impact. Wegen en infrastructuur zorgen voor onnatuurlijke grenzen in het leefgebied, hierdoor worden populaties kleiner en kwetsbaarder.¹⁰⁷ Stikstof uit landbouw, verkeer en industrie verandert de bodem en waterkwaliteit en invasieve exoten kunnen inheemse fauna en flora verdringen.¹⁰⁸

Ook bijvoorbeeld de door Defensie geplande uitbreiding van laagvliegzones, waaronder de Strabrechtse Heide, kan druk leggen op de natuur in het gebied.¹⁰⁹

Een verhoging van militaire activiteiten zorgt voor meer stikstofdepositie en versnelling van natuurlijke successie. Dit kan leiden tot een afname van in dit geval heideareaal met gevolgen voor de biodiversiteit. Uit onderzoek blijkt dat de aanwezigheid van Defensie ook een positief effect kan hebben op de biodiversiteit in Natura 2000-gebieden als het natuurgebied wordt afgesloten voor het publiek.¹¹⁰

In Brabant worden meer dan 1000 planten en diersoorten als bedreigd beschouwd doordat hun leefgebieden in kwaliteit en omvang zijn afgenomen. Weidevogels zoals de grutto en watersnip, hebben het zwaar door intensivering van landbouw en verlies van leefgebieden.¹¹¹ In natuurgebieden verdringen stikstofminnende soorten kwetsbare planten, verdwijnen heidevegetatie en verzuurt de bodem door de neerslag van stikstof.¹¹² Binnen de gemeente Someren en in de regio lopen diverse projecten om de achteruitgang van ecosystemen te verkleinen. Zo zijn in november 2025 verschillende tunnels voor kikkers, padden en salamanders aangelegd langs de Somerseweg. Hierdoor kunnen amfibieën veilig oversteken tussen overwinterings- en voortplantingsgebieden.¹¹³ In januari 2026 heeft de gemeenteraad de Natuurvisie 2040 aangenomen. Someren kiest hierin voor herstellen en versterken van natuur in én buiten natuurgebieden, zodat planten, dieren én mensen weer ruimte krijgen.

¹⁰⁶ PBL (2025) [Achteruitgang natuur gaat sneller dan ooit in de geschiedenis van de mens](#)

¹⁰⁷ WUR (2025) [Biodiversiteit en ecosystemen uitgelegd](#)

¹⁰⁸ Provincie Noord-Brabant (2025) [Plan van Aanpak Invasieve Exoten Noord-Brabant](#)

¹⁰⁹ 1Kempen (2025) [Strabrechtse Heide aangewezen als nieuw laagvlieggebied](#)

¹¹⁰ Ministerie van Defensie (2023) [Natuurwaarden op Defensieterrainen](#)

¹¹¹ Provincie Brabant (z.d.) [Biodiversiteit en leefgebieden](#)

¹¹² Brabants landschap (z.d.) [Natuurherstel natura 2000 gebieden](#)

¹¹³ Brabant (2025) [Nieuwe tunnels verbinden natuur in Brabant](#)

Het bouwen aan een gezonde, groene en klimaatbestendige gemeente voor nu en later doet de gemeente samen met inwoners, ondernemers en bestuurlijke partners, op basis van vertrouwen, vrijwilligheid en wederzijds begrip.¹¹⁴

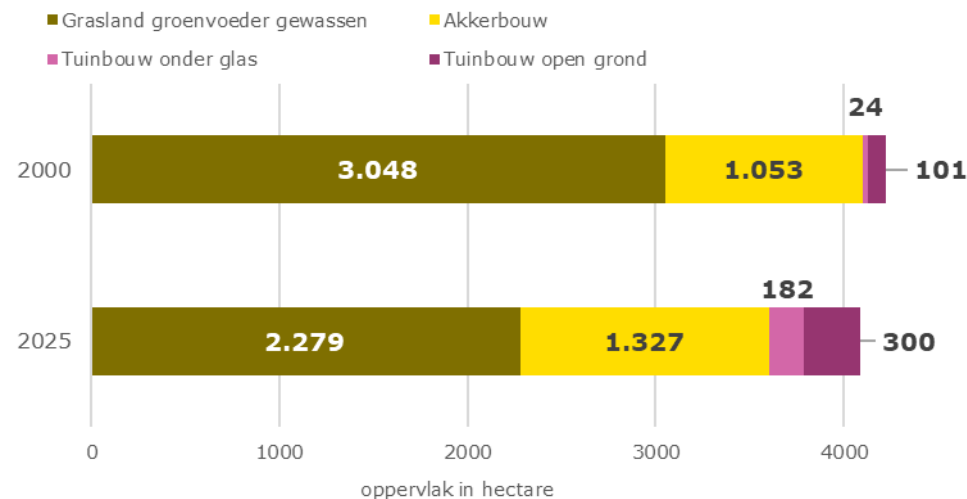
5.2 Zoektocht naar balans tussen natuur en landbouw

Zoals in de vorige paragraaf benoemd staat de natuur onder druk in Nederland. Een van de oorzaken hiervan is de uit verhouding geraakte balans tussen natuur en landbouw.

Na de Tweede Wereldoorlog is de landbouw sterk veranderd. Van kleinschalig en gemengd naar grootschalig en intensief. Hierdoor kwam er minder ruimte voor de natuur en landschapselementen en raken bodems sneller uitgeput. Door de grotere aantallen dieren is er meer mest, wat zorgt voor veel ammoniakuitstoot, die neerslaat als stikstofdepositie in natuurgebieden. Hierdoor verzuurt de bodem en verdringen snelgroeiende planten zeldzame soorten zoals eerder benoemd.¹¹⁵ De intensivering zorgt ook voor meer bestrijdingsmiddelen die insecten en planten doden. Hierdoor verslechtert ook de algemene waterkwaliteit in de omgeving.

Figuur 8 toont de verdeling van het oppervlakte landbouw in de gemeente Someren. Het areaal grasland en groenvoedergewassen die veelal wordt gebruikt door vee is afgenomen. Overige grondgebruik van landbouw is verder toegenomen vooral tuinbouw onder glas van 24 naar 182 hectare. Het totaal areaal van de landbouw is wel afgenomen met 140 hectare. In figuur 9 is de verhouding ten opzichte van het totale

Figuur 8
Verdeling landbouw
Bron: CBS (2025)

grondgebruik weergegeven. De helft van het areaal van de gemeente Someren wordt gebruikt door de landbouw. Een kwart is beschermde natuur (Natuur Netwerk Nederland) en overig, bijvoorbeeld bebouwing of bestrating.

Voor de landbouw is het vaak gunstiger als land snel droog is en er weinig natte zones zijn, hierdoor zijn verschillende slotennetwerken aangelegd en waterpeilen verlaagd. Dit heeft als gevolg dat natuurgebieden ook verdrogen.¹¹⁶ Daarnaast zijn veel heggen, houtwallen en poelen verdwenen om efficiënter te kunnen werken. Het aanvalsplan Landschapselementen uit 2022 heeft als doel gesteld om 10% groenblauwe dooradering (GBDA) van het landelijk gebied te

¹¹⁴ Gemeente Someren (2025) [Natuurvisie 2040](#)

¹¹⁵ CLO (2025) [Herkomst stikstofdepositie, 2023](#)

¹¹⁶ PBL (2025) [Verkenning van de lange termijn externe invloeden op landbouw en natuur in Nederland](#)

realiseren. Onder GBDA valt onder andere deze heggen, houtwallen en poelen.

De gemeente Someren kent een percentage van 1,5% GBDA in 2024. Dit is onder het provinciaal gemiddelde van 2,1%. Doordat in Nederland landbouw, wonen en natuur vaak dicht op elkaar plaatsvinden is de natuur extra gevoelig voor stikstof en verdroging.

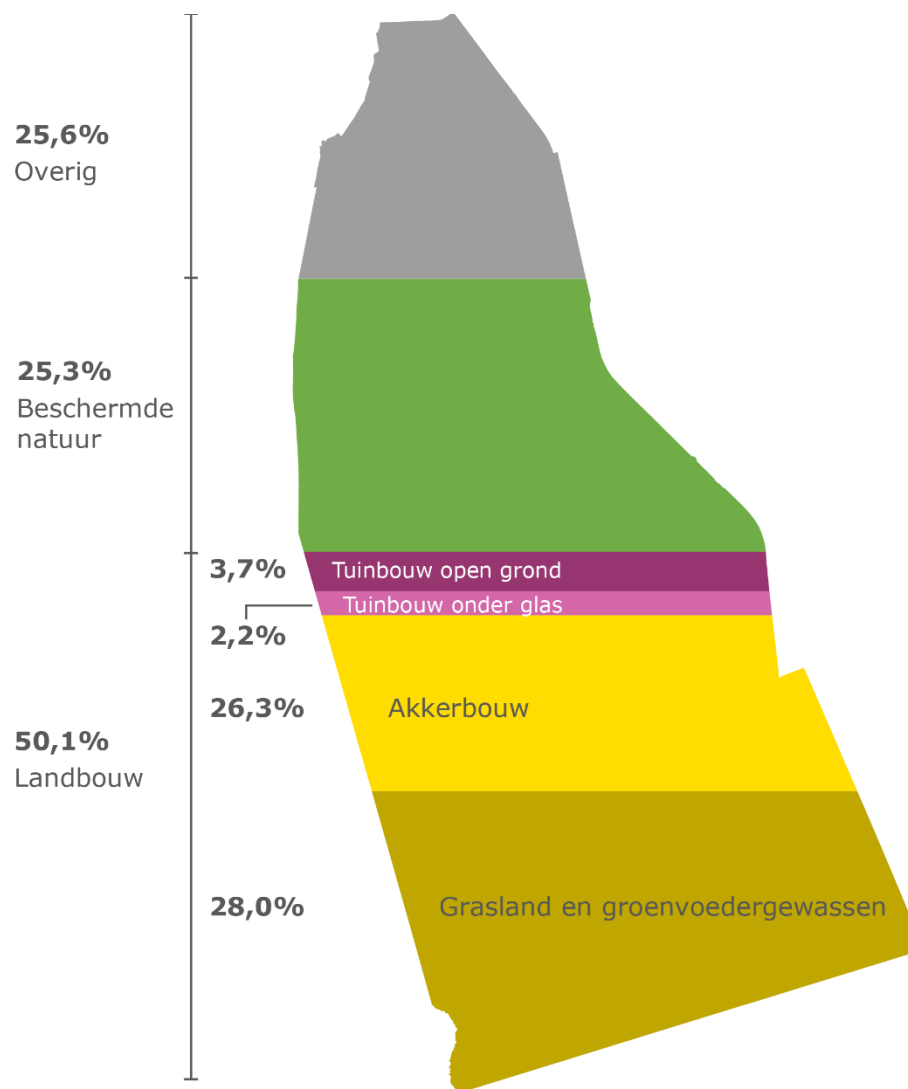
Beleidskeuzes die schaalvergroting stimuleerden en een systeem waarin maximale productie wordt beloond zijn oorzaken van deze veranderingen. Om de natuur en de landbouw meer in balans te brengen wordt steeds meer ingezet op natuur inclusieve landbouw en zien we vaker kringloop landbouw en vergoedingen voor natuurbeheer.¹¹⁶ De politiek zal hierin een keuzes moeten maken die gaat om het behoud van de Nederlandse positie in de agrosector versus het verweven van landbouw en natuur. Bij beide opties is een heldere visie op de rol van natuur en landbouw in de toekomst en een heldere grondstrategie nodig.

Uit mest en kunstmest kunnen verschillende vormen van stikstof en fosfor uitspoelen naar het grond- en oppervlaktewater. Stikstof komt ook vrij uit urine en afgestorven plantenresten. Een te hoog gehalte aan deze voedingsstoffen, leidt tot eutrofiëring met overwoekering van algen of eendenkroos in het oppervlaktewater als gevolg. In de gemeente Someren ligt de emissie fosfor op het oppervlaktewater lager met 0,37 kg/ha dan het provinciaal gemiddelde van 0,95 kg/ha. Ook de stikstofemissie op het oppervlaktewater ligt in de gemeente Someren (met 9,3 kg/ha) lager dan bij de provincie Noord-Brabant (15,2 kg/ha).

Figuur 9

Verdeling grondgebruik

Bron: CBS, IPO, RVO (2025)

Ook de voedselproductie loopt tegen ecologische en ruimtelijke grenzen aan. In Nederland is geen productieverhoging meer mogelijk. Het verminderen van voedselverspilling (40%) is een strategie om de vraag naar voedselproducten te verlagen.¹¹⁷

Voor de transitie van de landbouw (stikstof/natuur) is de provincie het bevoegde gezag. De provincie werkt momenteel aan concrete kaders voor overgangsgebieden (bufferstroken) rondom Natura 2000-gebieden. Hoe breed deze worden en welke beperkingen voor grondeigenaren zullen gelden is nog onbekend.

Gemeente Someren neemt deel aan de groenblauwe gebiedsgerichte aanpakken (GGA) Strabrechtse Heide en GGA Vitale Peel, die door de provincie is opgezet rondom de Natura2000 gebieden. De Gebiedsgerichte Aanpak is een waardevol instrument om als gebiedspartij en lokale overheid invloed uit te oefenen op hetgeen in onze directe omgeving – en met onze ondernemers – gebeurt en om maatwerk mogelijk te maken. De gemeente is in het gebiedsproces verantwoordelijk om omschakelende ondernemingen te begeleiden en het Omgevingsplan ter inzage te leggen. Dit is een grote uitdaging in Someren. In de periode juli 2023 tot maart 2024 waren er 32 veehouders in Someren die hebben aangegeven te willen stoppen. Dat was destijds 10% van alle aanvragen in Brabant. Via de Landelijke beëindigingsregeling Veehouderijlocaties (lbv en lbv+) kunnen agrarische ondernemingen subsidie aanvragen voor bedrijfsbeëindiging.¹¹⁸ Hoewel bedrijfsbeëindigingen bijdragen aan extensivering, kunnen zonder aanvullende maatregelen bedrijven ook de neiging hebben tot verdere intensivering. Daarnaast is extensivering voor blijvende boeren vaak een kostbaar proces dat publieke middelen en ondersteuning vergt.¹¹⁹

¹¹⁷ PWC (2025) [Hoe de voedselsector zich ontwikkelt tot een domein](#)

¹¹⁸ RVO (2026) [Landelijke beëindigingsregeling Veehouderijlocaties \(Lbv\)](#)

¹¹⁹ PBL (2019) [Natuurinclusieve landbouw: wat beweegt boeren?](#)

Daarnaast spelen het MRE programma VGL (Vitaal Groene Leefomgeving) en NOVEX De Peel, die zich niet alleen richten op de transitie van de landbouw en voedselproductie, maar ook op de leefbaarheid en niet agrarische functies in het gebied. Tot slot zet de MRE-regio in op het verbouwen van producten voor bio based bouwen, waarbij lokale productie samengaat met lokaal gebruik.

Gemeente Someren heeft in januari 2026 nieuw beleid voor Niet Agrarische Functies (NAF) van Voormalige Agrarische Bedrijfsgebouwen (VAB's) vastgesteld, waarin wordt aangegeven welke functies in welke mate de gemeente potentieel ziet ter vervanging van stoppende agrariërs. Dit beleid is samen met de klankbordgroep Buitengebied opgesteld. Het is belangrijk deze groep te blijven betrekken, vanwege het draagvlak en de aanwezige gebiedskennis. Gemeente Someren wil als landelijke gemeente faciliteren in de omschakeling naar nieuwe economische dragers, maar kan zich ook sterk neerzetten als groene uitloper van het verstedelijkte deel van het MRE gebied.

Gemeente Someren heeft behoefte aan een integrale visie waarin alle aspecten in het landelijke gebied worden meegenomen: naast de landbouwtransitie ook natuur, wonen, energie, leefbaarheid, recreatie, et cetera. Hierin is ook behoefte aan eigen beleid en duidelijke kaders voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen (GBM), zowel voor de bodem als voor overgangsgebieden rond Natura 2000 en voor het planologisch vastleggen van spuitzones. De provincie werkt aan een actieplan, maar wettelijke kaders ontbreken nog.

5.3 Lucht- en waterkwaliteit staan onder druk

De luchtkwaliteit in Nederland is duidelijk verbeterd vanaf de jaren 90, maar nog steeds niet zonder risico's, en vooral lokaal (bij drukke wegen

en steden) treden significante vervuilingsspieken op. Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat mensen door luchtverontreiniging gemiddeld korter leven, en dat fijnstof diep in de longen kan doordringen en hart- en longziekten veroorzaakt. Perioden met hoge ozonwaarden (smog) kunnen leiden tot snellere ademhaling, irritatie van luchtwegen en meer gezondheidsklachten, vooral bij gevoelige groepen zoals ouderen en kinderen.¹²⁰

Gemeente Someren is van oudsher een agrarische gemeente met veel intensieve veeteelt. Maar ook de ligging in de nabijheid van het Ruhrgebied en de snelweg A67 zorgt ervoor dat de luchtkwaliteit onder druk staat. Om meer inzicht te krijgen in de lokale situatie en mogelijke verbeteringen neemt gemeente Someren, net als het Rijk, alle provincies en 137 andere gemeenten in Nederland deel aan het Schone Lucht Akkoord (SLA).¹²¹ Het doel hiervan is om gezamenlijk de luchtkwaliteit in Nederland permanent te verbeteren. Deelnemende partijen nemen maatregelen om de luchtverontreiniging van binnenlandse bronnen te beperken. In de regio Zuidoost-Brabant is een regionaal meetnet opgezet die de stikstofdioxide en fijnstof in de lucht meten.¹²² Hiermee ontstaat een goed beeld van de luchtkwaliteit in de regio. De focus ligt hierbij op het stedelijk gebied, het gebied rond de luchthaven en het buitengebied met veel veehouderijen. Dit meetnet geeft een feitelijk beeld van de luchtkwaliteit in de gemeente Someren.

De waterkwaliteit in Nederland is zorgelijk. Het oppervlaktewater voldoet bijna nergens in Nederland aan de kwaliteitseisen. Grondwater en oppervlaktewater, zoals rivieren, kanalen, beken en meren, bevatten al jaren te veel meststoffen als nitraat en fosfaat en restanten van

bijvoorbeeld bestrijdingsmiddelen. Maar ook op andere fronten is het niet best gesteld, denk aan de grote hoeveelheden PFAS en microplastics in Nederlandse wateren. Ook zorgen productie en gebruik van geneesmiddelen en cosmetica voor veel giftige microverontreinigingen in het water.¹²³ De slechte waterkwaliteit heeft verschillende gevolgen. Zo lijden ecosystemen onder de verminderde waterkwaliteit, veel dieren, planten en micro-organismen die in het water leven zijn kwetsbaar voor nutriënten (onder meer door bemesting) en chemische verontreiniging en de drinkwatervoorziening staat onder druk door hogere concentraties nitraat en stoffen die extra zuivering vereisen, wat kosten kan verhogen.

5.4 *Klimaatveranderingen leiden tot meer weerextremen*

Door klimaatverandering verandert het weerpatroon: hevige regenbuien komen vaker voor en er valt meer neerslag in korte tijd dan vroeger. Het gevolg is dat stedelijke afvoersystemen (riool en straten) het water soms niet snel genoeg kunnen verwerken, met water op straat en in kelders als gevolg. Stedelijk ontwerp met veel verharding (asfalt, beton) maakt dat regenwater niet goed in de bodem kan zakken. Om wateroverlast te beperken moeten gebiedsontwikkelingen rekening houden met het water- en bodemsysteem als bepalend principe.

Daarnaast staat in het vorig jaar vastgestelde gemeentelijk Water en rioleringsprogramma 2026-2030 (WRP) dat gemeente Someren bij herontwikkeling van het openbaar terrein streeft om 20 mm te bufferen

¹²⁰ RIVM (z.d.) [Luchtkwaliteit Nederland](#)

¹²¹ RWS (z.d.) [Schone Lucht Akkoord](#)

¹²² Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (z.d.) [Regionaal Meetnet Zuidoost-Brabant](#)

¹²³ WUR (2025) [Een dikke onvoldoende voor waterkwaliteit](#)

en te infiltreren, wat een positieve invloed zal hebben op de grondwaterstand en klimaatbeheersing.¹²⁴

Figuur 10 laat op kernniveau de waterdiepte zien bij een bui waar in twee uur 140 mm neerslag valt (een bui dat 1x per 1000 jaar voor kan komen), waarna het twee uur droog is. Het kan gebruikt worden als stresstest voor het vervoeren van het overvloedige water. Dit is een extremere situatie dan de regenbui in Zuid-Limburg uit 2021.¹²⁵ Het geeft een indicatie waar in de kern waterdieptes tot wel 5 meter plaats kunnen vinden. Bij de kernen zijn er diverse plekken zichtbaar waar het water erg hoog staat.

Daarnaast zorgt klimaatverandering ook voor frequentere, langdurigere en intensere hittegolven. In steden worden deze effecten versterkt door het 'urban heat island' effect. Verharding en gebouwen absorberen hitte en laten 's nachts weinig warmte los, waardoor het in steden warmer blijft dan in buiten stedelijk gebied.¹²⁶ Dit kan ook gezondheidsproblemen tot gevolg hebben, vooral bij ouderen, kinderen en mensen met al onderliggende gezondheidsproblemen. Daarnaast kan hitte werk en slaap verstoren. Waterdieptes van 30 cm en meer zijn al onbegaanbaar voor hulpdiensten.

In figuur 11 zijn de hitte-eilanden in de gemeenten Someren weergegeven. Vooral in het centrum van Someren is het gemiddelde temperatuurverschil tussen het landelijk gebied hoger. Ook buiten de kern Someren-Eind is er een verschil in temperatuur zichtbaar. Voor de kernen Lierop (hoewel er een licht temperatuurverschil zichtbaar is) en Someren-Heide in principe niet.

Klimaatverandering betekent niet alleen meer regen, maar ook langdurige droge perioden, vooral in de zomer. Door hogere temperaturen verdampt water sneller en daalt het grondwaterpeil. Dit geeft meer druk op drinkwatervoorzieningen en heeft minder groene parken en een gebrek aan irrigatie voor groen en fauna als gevolg.

Ook kan het klimaat leiden tot meer infectieziekten vanwege muggen die zich in Nederland vestigen. Ouderen zijn enerzijds kwetsbaarder voor infectieziekten vanwege hun verminderde afweer. Anderzijds zijn jongeren kwetsbaarder voor terugkerende infectieziekten.

Klimaatadaptief en water robuust in 2050 houdt in dat de leefomgeving en gedrag in 2050 is aangepast aan de gevolgen van klimaatverandering. Het vergroenen van stedelijk gebied zorgt voor verkoeling op hete dagen, maar zorgt ook dat regen de bodem in kan zakken wat goed is om wateroverlast en droogte tegen te gaan. Maar denk ook aan voldoende ruimte voor waterberging, en het opstellen van calamiteitenplannen. Omdat woningen en wegen die nu worden gebouwd of aangelegd er in 2050 nog steeds zijn, moeten deze nu al klimaatadaptief worden ontworpen. Dat vraagt om duidelijke regels voor klimaatadaptief bouwen, waarbij de landelijke Maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving als inspiratie kan dienen.¹²⁷ Ondanks inspanningen om de leefomgeving klimaatadaptief in te richten zijn niet alle risico's door weersextremen te vermijden. Daarom is het belangrijk dat iedereen weet wat te doen in geval van weersextremen. Ook dat is onderdeel van klimaatadaptatie.

¹²⁴ Gemeente Someren (2025) [Water- en rioleringsprogramma Someren 2026-2030](#)

¹²⁵ Stowa (2021) [Hoe extreem was neerslag in Limburg?](#)

¹²⁶ NDTL (2026) [Thema klimaat](#)

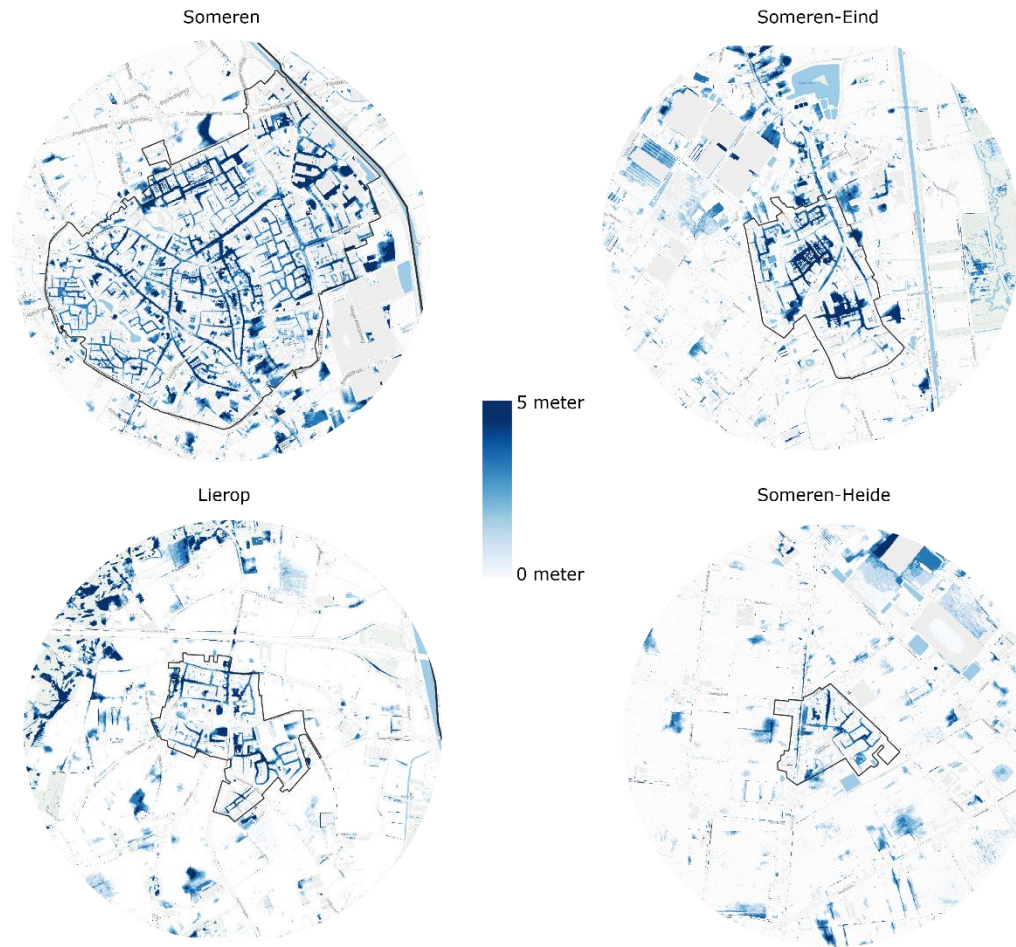
¹²⁷ Kennisportaal Klimaatadaptatie (2023) [Maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving](#)

Figuur 10

Waterdiepte bij een bui van 140 mm / 2 uur

Kans op een regenbui van 140 mm / 2 uur is 1x per 1000 jaar

Bron: Deltares (2018) & CBS (2021)

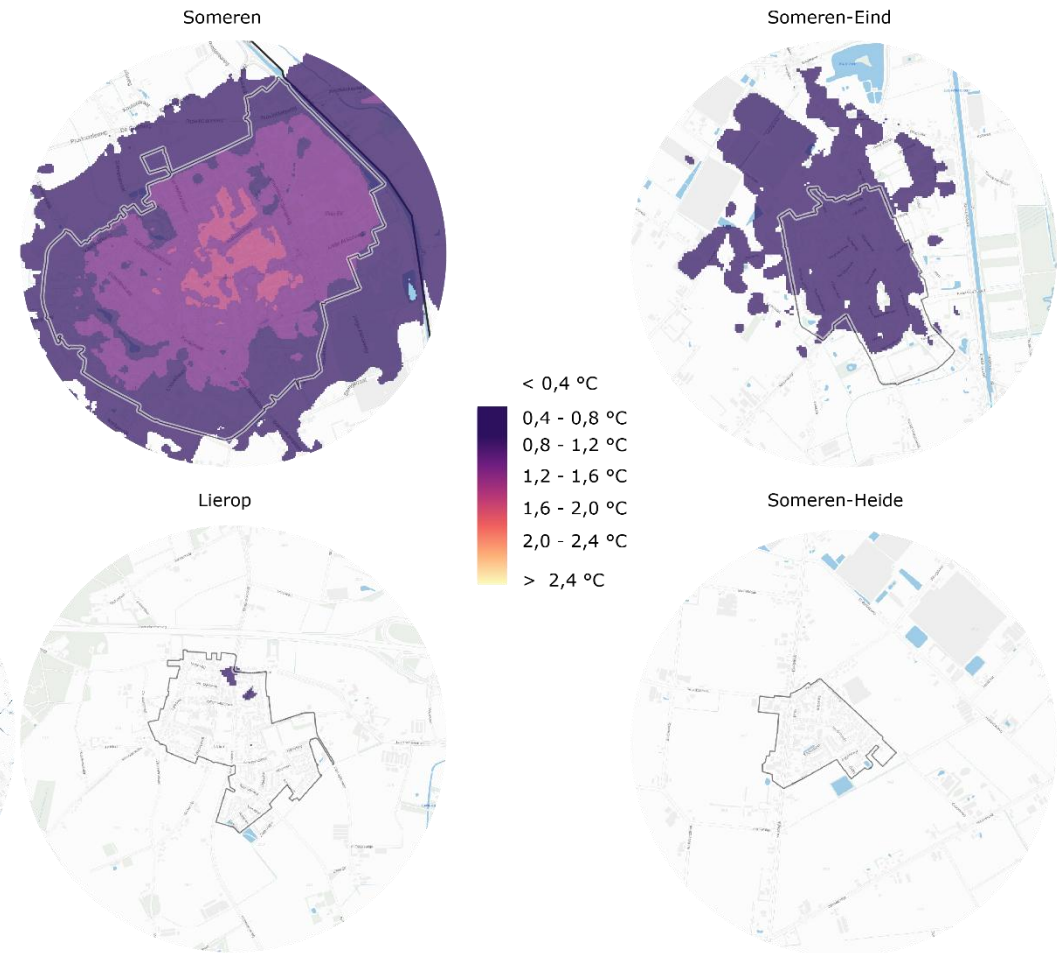

Figuur 11

Stedelijk Hitte-Eiland effect

Het gemiddelde luchttemperatuurverschil tussen de stedelijke en omliggende landelijke gebieden.

Bron: Atlas Natuurlijk Kapitaal (2017) & CBS (2021)

Zoals verwoord in de omgevingsvisie van gemeente Someren werkt de gemeente samen met haar partners aan het vergroten van de weerbaarheid tegen het veranderende klimaat. De gemeente streeft naar een waterrijke en groene inrichting van de openbare ruimte, met voldoende ruimte voor wateropvang en beschutting op warme dagen. Nieuwe woningen moeten klimaatadaptief en duurzaam zijn en vanaf 2050 volledig circulair worden gebouwd. Water en bodem moeten daarbij leidend zijn in alle ruimtelijke ontwikkelingen.¹²⁸

In de Brabantse Peelregio wordt samengewerkt om Someren klimaatadaptief en waterrobuust te maken. Ook heeft gemeente Someren samen met de Waterschappen Aa en Maas en De Dommel, ZLTO Someren, Staatsbosbeheer en Bosgroep Zuid, IVN en Wocom een klimaatagenda opgesteld.¹²⁹ Naast de regionale aanpak heeft de gemeente ook eigen projecten.

Er is binnen gemeente Someren nog behoefte aan een actieplan voor hitte, gericht op zowel preventie, zoals vergroening en verkoeling van gebouwen, als op handelingsperspectief via bijvoorbeeld een lokaal hitteplan. Voor dit laatste is nauwe samenwerking met het sociaal domein essentieel vanwege de impact op gezondheid.

5.5 *Energietransitie*

Hernieuwbare energie

In Nederland is een energietransitie gaande om de uitstoot van broeikasgassen sterk te verminderen en klimaatneutraliteit te bereiken. Hierbij vindt een verschuiving plaats van een energiesysteem dat draait op fossiele brandstoffen (zoals aardgas, olie en kolen) naar een systeem gebaseerd op hernieuwbare, duurzame energiebronnen zoals wind, zon, waterkracht en biomassa. Nederland heeft lange tijd veel energie uit gas en olie gebruikt, maar fossiele bronnen raken uitgeput, zijn onvoorspelbaar in prijs en vaak geïmporteerd.¹³⁰

Het aandeel hernieuwbare energie groeit gestaag in Nederland. De elektriciteitsnetten raken echter verzadigd door de snelle toename van zon- en windenergie. Hierdoor is sprake van netcongestie. Toegang tot energie is de komende jaren een behoorlijke opgave. De provincie Noord-Brabant heeft het Energieperspectief 2050 opgesteld waarin zij voorstellen het energiesysteem te veranderen. Dit perspectief kan als strategisch kompas voor de langere termijn dienen. Het netwerk zal de komende jaren efficiënter benut (moeten) worden door in regionaal verband vraag en aanbod van energie beter op elkaar af te stemmen. Daarnaast zijn flinke investeringen nodig in opslagcapaciteit en infrastructuur.¹³¹ Ook worden gemeenten opgeroepen om bij bouwontwikkelingen netbewust te bouwen.¹³²

Gemeente Someren heeft de afgelopen jaren een sterke ontwikkeling gehad in het gebruik van hernieuwbare energie en evenaarde het

¹²⁸ BRO (2024) Hoofddocument Omgevingsvisie Someren

¹²⁹ Gemeente Someren e.a. (2020) Klimaatagenda 2030

¹³⁰ CBS (2026) Energietransitie

¹³¹ Provincie Noord-Brabant (2026) Het Energieperspectief 2050 ontwerp

¹³² Netbewust Bouwen (z.d.) Samenbouwen aan de toekomst van wonen en energie

provinciaal gemiddelde van 12,2%. In 2023 is de groei echter verzwakt vergeleken met de provincie en Nederland, zie figuur 12.

Warmtetransitie

Daarnaast is in het Klimaatakkoord is afgesproken dat de uitstoot van CO₂ in 2030 met 49% moet zijn teruggebracht ten opzichte van 1990. Dit is vertaald in de doelstelling dat circa 1,5 miljoen gebouwen voor 2030 aardgasvrij, dan wel verduurzaamd, moeten zijn. De ambitie is om dit te realiseren via een gebiedsgerichte aanpak waarin gemeenten de regie voeren. Eind 2027 moeten gemeenten weer een warmteprogramma vaststellen waarin ze voor de periode van de komende 10 jaar aangeven welke gebieden worden overwogen om aan te wijzen als warmtetransitiegebied en wat de mogelijke warmtealternatieven zijn.¹³³ Om te kunnen overgaan naar aardgasvrije wijken moeten alle woningen in het gebied energielabel B+ hebben.

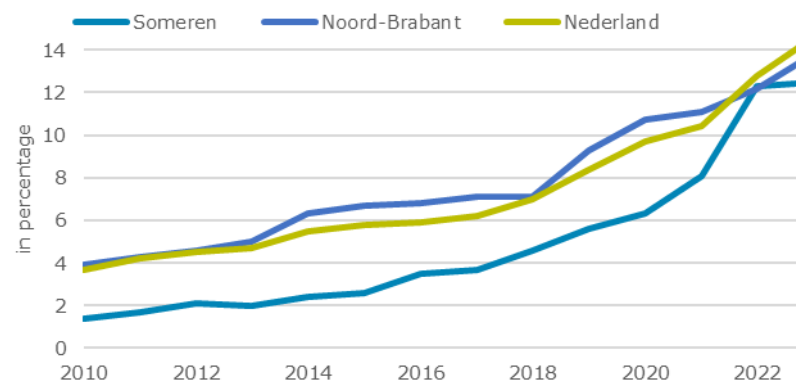
Momenteel heeft 61,9% van alle gelabelde woningen in de gemeente Someren een energielabel B of hoger. Dit is 3,3 procentpunt hoger dan de provincie en ruim boven het landelijk niveau van 57,5%. Bij de inzet op collectieve warmtenetten in de bebouwde omgeving zullen gemeenten nog flink aan de slag moeten.¹³⁴ Particulieren hebben vooralsnog diverse mogelijkheden om aardgasvrij te worden zoals een (hybride) warmtepomp of groen gas. Te veel particuliere oplossingen en initiatieven in wijken waar gemeenten warmtenetten willen realiseren, maken het overgaan naar zo'n warmtenet echter duurder en lastiger.

Gemeente Someren is al aan de slag met de uitwerking van het verplichte warmteprogramma. Voor Someren-Centrum en Someren - Noord wordt het warmtenet onderzocht, waarbij de keuze voor een

Figuur 12

Ontwikkeling bekend hernieuwbare energie t.o.v. bekend energieverbruik

Bron: Klimaatmonitor (2023)

geothermische bron of aquathermie uit de Zuid-Willemsvaart later zal worden gemaakt. In Waterdael I en II is het noodzakelijk om woningen eerst beter te isoleren voordat zij aardgasvrijgeschikt zijn, omdat warmtepompen anders tot hoge elektriciteitskosten leiden. In Someren Heide wordt het elektriciteitsnet in 2026 en 2027 toekomstbestendig gemaakt, zodat woningen vanaf 2028 all electric kunnen worden, mits zij voldoende geïsoleerd zijn om overbelasting van het net te voorkomen.

Someren heeft diverse concrete projecten die bijdragen aan de warmtetransitie. In 2026 start een nieuwe isolatiesubsidie waarin inwoners de keuze hebben tussen zelf uitvoeren of werken met geselecteerde bedrijven. Ook wordt weer energieadvies aangeboden.

¹³³ VNG (2025) [Warmtetransitie: overgang naar aardgasvrij](#)

¹³⁴ Rijksoverheid (z.d.) [Overstap naar duurzame warmtebronnen](#)

Met het Soortenmanagementplan wordt vanaf 2026 natuurvriendelijk isoleren mogelijk en vanaf 2028 kunnen alle woningen natuurvriendelijk worden geïsoleerd. De aanpak energiearmoede via de Klussendienst loopt door tot het budget in 2027 is benut. Daarnaast werkt gemeente Someren aan de RES MRE 2.0. Hierin wordt net neutrale nieuwbouw de norm. Daarnaast zet de gemeente in op CO₂-opslag, biobased en circulair bouwen, en stimuleert zij zonnepanelen voor inwoners met een smalle beurs. Tot slot ontwikkelt Energiehuis Slim Wonen zich tot een one stop shop voor energiebesparing, ondersteund door goed opgeleide energiecoaches.

380 kV station

In Brabant is sprake van netcongestie, het elektriciteitsnet is op veel plekken vol of bijna vol, en er zal de komende jaren veel geïnvesteerd moeten worden om die knelpunten te verhelpen. Het elektriciteitsnet heeft niet genoeg capaciteit om alle vraag en aanbod van stroom tegelijk af te handelen bijvoorbeeld door groei van verbruik (elektrische voertuigen, warmtepompen) en groei van lokale productie (zoals zonnepanelen). Rijk, provincies, gemeenten en netbeheerders werken aan oplossingen hiervoor. Eén van die oplossingen is de ontwikkeling van energiehubs. Hierin werken meerdere partijen lokaal samen en stemmen hun energieopwek, -opslag en -verbruik op elkaar af.¹³⁵

Omdat bedrijven niet de energiec capaciteit kunnen krijgen die nodig is voor hun productie- of bedrijfsgroei, stellen veel bedrijven hun plannen uit. Dit vertraagt banengroei en investeringen, wat direct de arbeidsvraag in de regio kan beïnvloeden. Niet alleen bedrijven maar ook woningbouwprojecten kampen met vertraging door netcapaciteitstekorten, minder nieuwbouw betekent niet alleen minder woningbouw, maar ook minder werk voor bouwvakkers en

installatiebedrijven. Daarnaast hebben veel bedrijven in Brabant moeite om duurzame energieprojecten te realiseren omdat het net te vol is.

Gemeenten dienen in afstemming met hun netburen uiterlijk 1 juli 2026 een integraal overzicht aan te leveren bij Enexis met daarin alle (woning)bouwprojecten die gepland staan voor de komende acht tot tien jaar. Het gaat hierbij om zowel harde plannen als projecten in voorbereiding, zodat tijdig inzicht ontstaat in de toekomstige elektriciteitsvraag. Op basis van landelijk vastgestelde wegingscriteria bepaalt Enexis vervolgens welke projecten in de komende jaren daadwerkelijk kunnen worden aangesloten op het elektriciteitsnet. Hierbij wordt onder andere gekeken naar maatschappelijke prioriteit, voortgang van de planvorming en de impact op het net.

De verwachting is dat de vrijkomende capaciteit op netstation Helmond-Zuid zeer beperkt zal zijn. Dit betekent dat naar alle waarschijnlijkheid niet alle door de gemeenten Someren, Asten en Helmond ingediende projecten op korte termijn van een aansluiting kunnen worden voorzien. In de investeringsplannen van Tennet 2026 – 2036 is opgenomen dat voor het verzorgingsgebied Eindhoven, naast de tracés van een nieuwe 380 kV verbinding Eindhoven-Maasbracht en de ondergrondse 150 kV verbindingen, ten zuidoosten van Eindhoven een nieuw 380 kV-station (26 ha bruto) nodig is. Vanuit het nieuwe 380 kV-station komen ook nieuwe ondergrondse 150 kV verbindingen naar 150 kV netstations in Maarheeze, Heeze, Helmond-Zuid en Helmond-Oost. Zonder deze uitbreiding van het hoogspanningsnet stopt de schaa sprong in de gehele regio.

¹³⁵ Provincie Noord-Brabant (z.d.) [Energiehubs](#)

Windpark Diepenhoek

Eneco (voorheen Prowind) ontwikkelt samen met ZummerePower, een energiecoöperatie uit Someren, een windpark met ongeveer 5 turbines in de Diepenhoek in Someren. ZummerePower is mede-eigenaar van het windpark. Omwonenden kunnen door lid te worden van de energiecoöperatie meeprofiten van de opbrengsten van het windpark. Jaarlijks wordt een vast deel van de inkomsten van het windpark besteed aan een lokaal gebiedsfonds. De middelen van het fonds worden gebruikt voor het financieel ondersteunen van lokale duurzame en sociale projecten.¹³⁶ Ondanks dat er nog geen provinciaal projectbesluit ligt, is gemeente Someren ter voorbereiding in gesprek met verschillende partijen om te bekijken hoe het participatieproces vormgegeven kan worden.

5.6 *Schaarste van grondstoffen door toenemende vraag*

De vraag naar kritieke grondstoffen groeit hard, als gevolg van toenemende bevolkingsgroei, welvaart, digitalisering en duurzame ambities zoals de energietransitie. Er is duidelijk sprake van grondstoffen schaarste en grondstoffen-afhankelijkheid in Nederland.¹³⁷ Voldoende leveringszekerheid van diverse kritieke grondstoffen, zoals lithium, iridium en kobalt, is nodig voor bijvoorbeeld batterijen, windmolens, halfgeleiders, waterstofproductie, zonnepanelen, ledverlichting, defensietoepassingen maar ook bijvoorbeeld mobiele telefoons. Voor sommige kritieke grondstoffen zijn we momenteel afhankelijk van landen van buiten Europa.¹³⁸ Deze grondstoffen komen

meestal uit geopolitiek complexe regio's, en dan voornamelijk China. Dit maakt Nederland kwetsbaar¹³⁹.

De afhankelijkheid ontstaat door toenemende vraag, beperkte voorraden in Nederland en weinig circulair gebruik. Hierdoor kunnen prijzen stijgen en kan de leveringszekerheid bij geopolitieke verstoringen onder druk staan. Voor een toekomstbestendige economie is circulair beleid noodzakelijk.¹⁴⁰ In Nederland is nu ongeveer een kwart circulair. Het verminderen van de totale hoeveelheid afval en het gescheiden inzamelen van afval is een klein onderdeel van circulaire economie dat op lokale schaal ten uitvoer komt.

Het scheidingspercentage van huishoudelijk afval is voor de gemeente Someren in 2023 met 81% hoog. Het gemiddelde van alle Nederlandse gemeenten is 68,1%. Vergeleken met 2003 is dit voor de gemeente een stijging van 14 procentpunt.

¹³⁶ Prowind (z.d.) [Windpark Diepenhoek](#)

¹³⁷ CBS (2025) Nederlandse afhankelijkheid van kritieke materialen

¹³⁸ Rijksoverheid (2025) Nederland gaat leveringsrisico's kritieke grondstoffen beter in de gaten houden

¹³⁹ European Union (2025) The future of European competitiveness

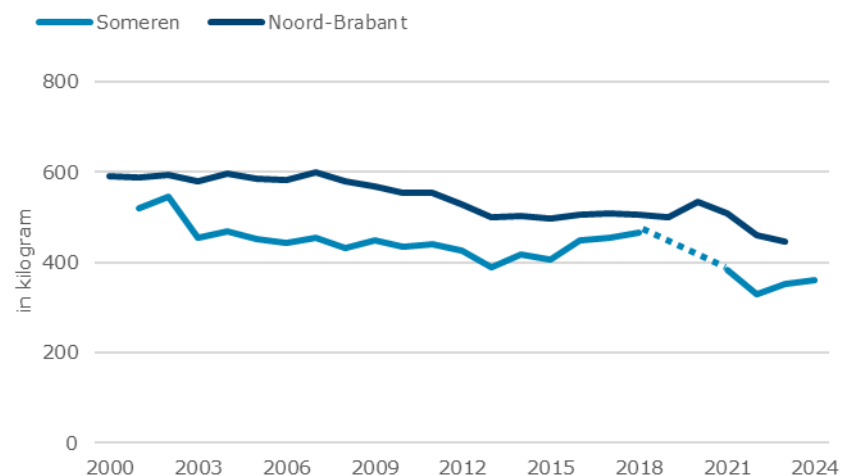
¹⁴⁰ PWC (2025) Grondstoffenschaarste maakt circulaire economie noodzakelijk

Naast deze verbetering is ook de hoeveelheid afval die huishoudens produceren aan het verminderen. In 2024 is dit 361 kilo per inwoner voor de gemeente Someren. Dit is 157 kilo minder dan in 2001, zie figuur 13. In 2019 en 2020 is er geen data beschikbaar voor Someren.

Gemeente Someren onderschrijft de landelijke ambitie uit het Rijksprogramma Circulaire Economie om toe te werken naar een volledig gesloten grondstofkringloop in 2050.¹⁴¹ In het Afvalbeleidsplan 2024–2026 is expliciet vastgelegd dat de gemeente deze Rijksdoelstelling omarmt en in 2050 100% circulair wil zijn.¹⁴² Gemeente Someren beschikt nog niet over integraal beleid op het gebied van circulariteit. Buiten het afvalbeleid worden circulaire principes incidenteel en projectmatig toegepast, zonder samenhangende visie of programmatische sturing. Er liggen kansen om circulariteit breder en integraler te verankeren binnen andere beleidsterreinen, zoals inkoop en aanbesteding, woningbouw, gemeentelijk vastgoed, openbare ruimte en beheer, mobiliteit, economisch beleid, sociaal domein, klimaat en energie en het financieel beleid. Ook regionale en ketenbrede samenwerking biedt mogelijkheden om impact en uitvoeringskracht te vergroten. Circulariteit zou een leidend principe kunnen zijn voor beleid, uitvoering en besluitvorming.

Figuur 13
Kilo huishoudelijk afval per inwoner

Bron: CBS (2024)

Voor de periode 2018-2021 was er geen data beschikbaar over kilo huishoudelijk afval in Someren. De stippellijn in dit figuur geeft een indicatieve weergave van het verloop in deze periode.

¹⁴¹ Rijksoverheid (2023) [Nationaal Programma Circulaire Economie](#)

¹⁴² Gemeente Someren (2024) [Afvalbeleidsplan 2024-2026](#)

6. GOVERNANCE

6.1 Vertrouwen in de politiek daalt

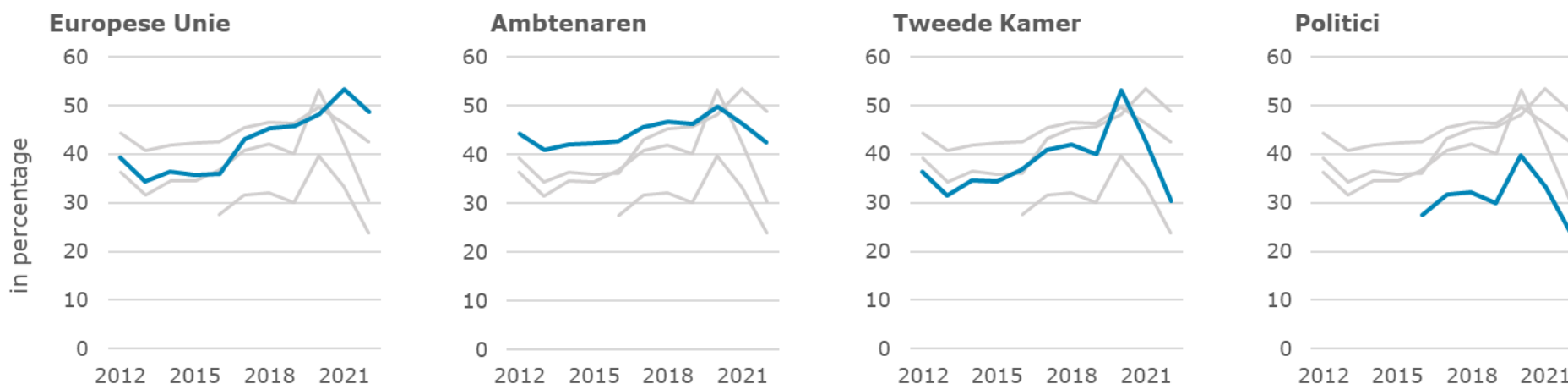
Het vertrouwen in de landelijke politiek daalt vanaf 2020, zie ook figuur 14. Er lijkt een kleine stijging gaande te zijn het laatste jaar. De belangrijkste oorzaken van het dalend of lage vertrouwen zijn de politieke instabiliteit, de val van regeringen en lange formaties.¹⁴³

Daarnaast vinden veel inwoners dat belangrijke problemen onvoldoende worden aangepakt (zoals migratie, woningmarkt en inflatie). Er is een gevoel van afstand tussen Den Haag en inwoners, mensen voelen zich minder gehoord of vertegenwoordigd. Ook ontstaat er door geopolitieke spanningen een gevoel dat de politiek weinig grip heeft op dagelijkse problemen.¹⁴⁴

Figuur 14

Vertrouwen in...

Bron: CBS (2025)

Wanneer er een laag politiek vertrouwen is, heeft dit verschillende maatschappelijke effecten. Wantrouwen kan leiden tot politieke polarisatie en politiek afhaken en het kan op de lange termijn ook het vertrouwen in andere instituties beïnvloeden.¹⁴³

Dalend politiek vertrouwen stelt gemeenteraden voor een fundamentele uitdaging, hoe blijf je geloofwaardig, representatief en effectief. Dit vraagt om meer nabijheid, meer transparantie en participatie met inwoners.

Onlangs heeft Het PON & Telos een burgerpeiling uitgevoerd onder de inwoners in de provincie. 57% van de inwoners van de provincie geven aan dat ze geen enkele invloed hebben op wat de overheid doet. Toch zijn de opkomstcijfers bij de Tweede Kamerverkiezingen uit 2025 bij de gemeente Someren gestegen met 3,4 procent vergeleken met de

¹⁴³ Radboud Universiteit (2025) [Hoe kan het vertrouwen in de politiek weer toenemen?](#)

¹⁴⁴ SCP (2023) [Burgerperspectief 2023](#)

verkiezing uit 2021. Met 82,6% is dit percentage hoger dan bij de provincie met 77,5%. De gemeenteraadsverkiezingen is stabiel, maar laat sinds 2018 een lichte daling zien van 3,1 procentpunt, zie figuur 15.

6.2 Vertrouwen in instanties is toegenomen

Het vertrouwen in politie, justitie en het leger is de laatste 10 jaar sterk toegenomen. Inwoners hebben de afgelopen jaren meer vertrouwen gekregen in gezaghebbende, neutrale instellingen in vergelijking met de landelijke politiek.¹⁴⁵ Het vertrouwen in de politie is hoog omdat ze zichtbaar en daarmee ook tastbaar zijn. De politie wordt vaak beoordeeld op concrete prestaties. Dit zorgt voor een hoger gevoel van veiligheid en leefbaarheid.¹⁴⁶

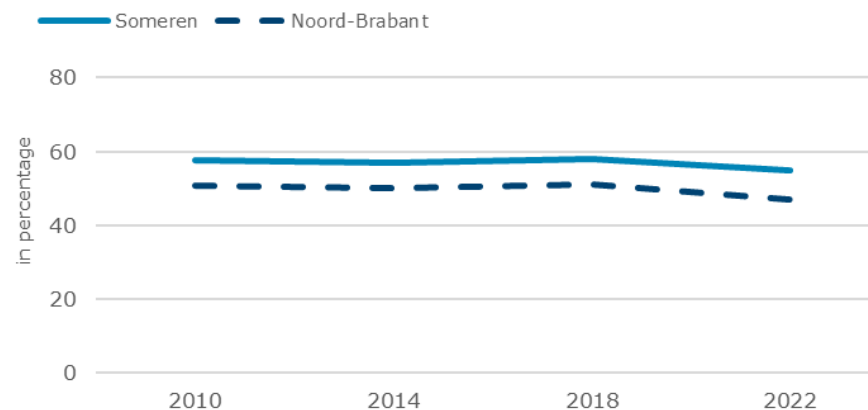
Uit het onderzoek Burgerperspectief 2025 is gebleken dat het vertrouwen van Brabanders in politie en justitie is gestegen van 47% in 2024 naar 51% in 2025. Kijkende naar de gemeente is het vertrouwen in instituties (politie, Tweede Kamer en rechters) van 2014 tot en met 2020 gestegen met 11,2 procentpunt (van 57,8 naar 69%). Na 2020 is het vertrouwen gezakt met 9 procentpunt. Hiermee is het vertrouwen in 2023 2 procentpunt hoger dan in 2014. Someren volgt dezelfde trend als de provincie, zie figuur 16.

¹⁴⁵ CBS (2024) - [Nederlander heeft meer vertrouwen in de EU dan in de Tweede Kamer](#)

¹⁴⁶ CBS (2023) - [Veiligheidsmonitor](#)

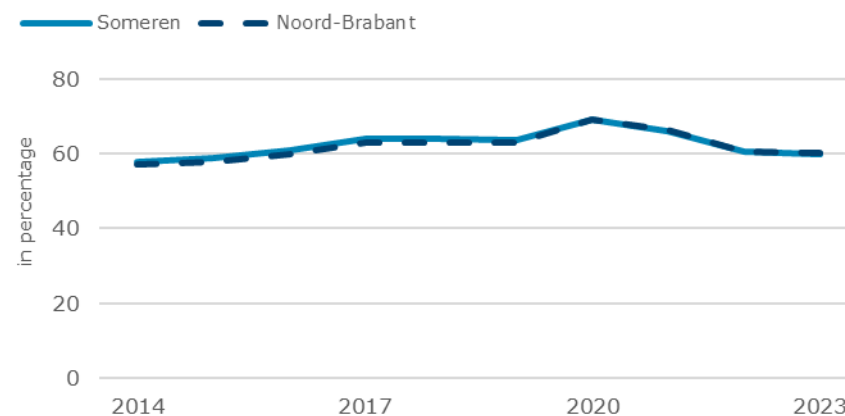
Figuur 15
Opkomstpercentage Gemeenteraadsverkiezingen

Bron: Kiesraad (2025)

Figuur 16
Vertrouwen in instituties politie, Tweede Kamer en rechters

Bron: CBS (2025)

6.3 *Samenwerking in de regio noodzakelijk*

Veel maatschappelijke vraagstukken zoals woningbouw, infrastructuur, klimaatadaptatie, arbeidsmarkt en energietransitie overstijgen gemeentegrenzen. Daarom werken gemeenten in regionale netwerken samen om beleid en middelen te bundelen. Door samen te werken kunnen kleinere gemeenten profiteren van gedeelde kennis en expertise, gezamenlijke inkoop of uitvoering en schaalvoordelen bij grote projecten.¹⁴⁷

Gemeente Someren werkt op diverse terreinen samen in regionale verbanden en gemeenschappelijke regelingen. Zo neemt de gemeente deel aan meerdere gemeenschappelijke regelingen met andere gemeenten en partijen, zoals ICT Noord- en Midden-Limburg, belastingsamenwerking Oost-Brabant, GR Peelgemeenten en GR Tien voor de Jeugd in het sociale domein en de GGD Brabant-Zuidoost voor gezondheid en preventie. De heroriëntatie van GGD Brabant-Zuidoost zorgt voor een strategische verschuiving. De focus komt volledig te liggen op primaire en secundaire preventie om de uitdagingen van de regionale schaa sprong en de toenemende zorgdruk op te vangen. Voor gemeente Someren betekent dit dat preventieve taken voortaan worden georganiseerd rond de vijf centrale maatschappelijke thema's leefstijl, jeugd, kwetsbare groepen, mentale gezondheid en zorgtoegang bij vergrijzing. Hierbij worden contracttaken vaker gebundeld op subregionaal niveau binnen het verband Helmond-de Peel. Op het gebied van arbeid valt gemeente Someren onder de Arbeidsmarktregio Helmond-De Peel. Hierin nemen de zeven gemeenten, onderwijs, werkgevers, werknemers en uitvoeringsorganisaties samen deel aan de gemeenschappelijke regeling Senzer.

Senzer verzorgt een groot deel van de uitvoering en beleidsvorming rondom de Participatiewet.

Someren maakt, samen met gemeenten Asten, Deurne, Gemert-Bakel, Helmond en Laarbeek, deel uit van de Peelregio. Hierin worden gezamenlijke economische en ruimtelijke doelen opgesteld. Gemeenten in De Peel hebben een Peelakkoord opgesteld om regionale opgaven zoals woningbouw, mobiliteit en leefomgeving af te stemmen in één gezamenlijke agenda. Het doel hiervan is om niet alleen afzonderlijke lokale plannen, maar gedragen regionale keuzes te maken. De Peelregio probeert steeds meer als één regio naar buiten te treden.

Regionale samenwerking is voor gemeente Someren niet alleen belangrijk, maar ook structureel noodzakelijk om de grote maatschappelijke opgaven in de Brainportregio zoals de forse woningbouwopgave en de ontwikkeling van regionaal bedrijventerrein Brainport-Oost, een windpark en 380 kV-station effectief aan te pakken. In de Omgevingsvisie wordt expliciet benadrukt dat Someren samen met andere gemeenten uit de Peel en de Metropoolregio Eindhoven (MRE) wil werken aan woningbouw, een duurzaam mobiliteits- en energiesysteem en leefbare bedrijventerreinen. Behalve dat samenwerking bijdraagt aan een grotere slagkracht binnen de Brainportregio en een betere vertegenwoordiging van lokale belangen, vergroot het ook de toegang tot regionale en nationale financieringsstromen, waardoor gemeente Someren niet alleen de lasten maar ook de lusten van de schaa sprong kan benutten.

Regionale samenwerking komt echter nog onvoldoende van de grond. Dit komt onder meer door arbeidsmarktkrapte, beperkte expertise en het ontbreken van duidelijke interne verantwoordelijkheden en belangenconflicten die worden ervaren tussen regionale en lokale

¹⁴⁷ VNG (2024) [Toekomstgericht regionaal samenwerken](#)

doelen. Voor blijvende invloed en bescherming van lokale belangen zullen, zoals ook de review bestuurskracht aangeeft, intensievere samenwerkingsvormen nodig zijn dan de huidige.

6.4 *Schaarste van middelen bij lokale overheden*

De afgelopen jaren zijn de financiën van veel Nederlandse gemeenten onder druk komen staan. Dat heeft een aantal oorzaken. Ten eerste zijn de rijkssubsidies in de tijd afgenomen terwijl de taken gelijk blijven of toenemen. Gemeentelijke uitgaven op jeugdzorg, WMO, ouderenzorg, participatie programma's en de energietransitie nemen vaak toe.¹⁴⁸ Daarnaast zijn demografische ontwikkelingen ook van invloed op de gemeentelijke financiën (opbrengsten grondbedrijf, inkomsten uit lokale belastingen).¹⁴⁹

In de BDO-benchmark tussen gemeenten lijkt het alsof de gemeenten er redelijk goed voorstaan. Het rapport geeft echter aan dat de positieve cijfers van 2024, de structurele uitdagingen verhullen. Het 'ravijnjaar' voor gemeenten, dat in 2026 werd verwacht, schuift door bezuinigingen en buffervorming door. Dit komt vooral door het uitstellen van investeringen in bijvoorbeeld grote opgaven in het sociaal domein en onderhoud van maatschappelijk vastgoed. Met name dat uitstellen van investeringen brengt risico's voor de financiële positie van gemeenten met zich mee.¹⁵⁰ Met name kleine gemeenten hebben minder mogelijkheden om lokale belastingen te verhogen en lopen daarmee meer financiële risico's. Naar de langere termijn gekeken lijkt het erop dat de komende jaren de financiële armslag van overheden en dus ook

gemeenten kleiner wordt. Dit heeft te maken met de verminderende economische groei.¹⁵¹

De denktank van de VNG ziet onder druk van deze teruglopende middelen kansen om de sociale zekerheid en het zorgstelsel te vereenvoudigen. Een knop waaraan gedraaid kan worden is het zorgen voor een brede bestaanszekerheid en het terugdringen van inkomens- en vermogensongelijkheid. Onder brede bestaanszekerheid verstaat de denktank 'toegang tot huisvesting, toegang tot zorg, toegang tot stabiel en voldoende inkomen, toegang tot onderwijs, toegang tot werk, een veilige en gezonde leefomgeving en democratische zeggenschap.'

In de Review Bestuurskracht is de financiële positie van gemeente Someren onderzocht. Conclusie uit het onderzoek is dat de financiële positie van de gemeente Someren op dit moment voldoende is. De vermogenspositie is voldoende en de boekjaren 2023 en 2024 zijn afgesloten met positieve resultaten. In meerjarig perspectief staat de financiële positie echter wel onder druk. Dit wordt vooral veroorzaakt door negatieve exploitatieresultaten vanaf 2026 en een oplopende financieringsbehoefte vanaf 2025. Dit maakt de financiële positie van de gemeente naar de toekomst toe kwetsbaar. Als voorbereiding op deze financiële toekomst heeft de gemeente gewerkt met de methode Zero Based Budgeting (ZBB). Hierbij wordt het gemeentebudget vanaf nul opnieuw beoordeeld: welke uitgaven zijn noodzakelijk, waar kan bespaard worden en waar is ruimte voor hogere inkomsten.¹⁵² In de begroting 2026-2029 zijn diverse maatregelen uit het ZBB traject al doorgevoerd, maar het is van belang de nog resterende besparingsmogelijkheden uit het ZBB-traject te inventariseren.

¹⁴⁸ VNG (2024) [Gemeenten kampen met oplopende tekorten in jeugdzorg](#)

¹⁴⁹ Provincie Noord-Brabant (2023). [De bevolkings- en woningbehoefteprognoses Noord-Brabant](#).

¹⁵⁰ BDO (2026) [BDO-Benchmark Nederlandse gemeenten 2026](#)

¹⁵¹ De Argumentenfabriek (2025) Denktank Nederland 2040: een toekomstbeeld

¹⁵² Gemeente Someren (2025) Review Bestuurskracht. Bijlage financiën

Zoals hierboven genoemd is het gevreesde financiële 'ravijnjaar' voor gemeenten dankzij extra rijksmiddelen in de Voorjaarsnota 2025 verschoven van 2026 naar 2028. Vanaf 2028 wordt voor gemeente Someren een fors begrotingstekort (1,3 miljoen in 2028 en 2,2 miljoen vanaf 2029) voorzien. Daarmee ligt er vanaf 2028 een grote opgave om de begroting sluitend te krijgen. Financiële consequenties van onder ander de woningbouwversnelling, de bestuurskrachtreview en ontwikkelingen bij gemeenschappelijke regelingen (zoals op dit moment bij de Veiligheidsregio) zijn echter nog niet opgenomen in de begroting. Ook de rentelasten van benodigde langlopende leningen om alle geplande investeringen te bekostigen, zijn nog niet volledig in de begroting verwerkt omdat in de kapitaallasten bij investeringsvoorstellen (nog) geen rentecomponent was opgenomen. Door deze ontwikkelingen zullen tekorten eerder oplopen en al in de Kadernota 2027 zichtbaar zijn.

Daarnaast bestaat het risico dat BNG de achtergestelde lening van 14,9 miljoen aflost, wat een aanvullend tekort op de begroting betekent. Dan valt er immers een rentebaar van ca € 700.000 weg, die maar gedeeltelijk wordt opgevangen door het aflossen van kasgeldleningen en rente op schatkistbankieren. Bovendien blijven financiële ontwikkelingen, zoals bijstelling van uitkeringen en zorgkosten, moeilijk te voorspellen. Tot slot zal de gemeenteraad een besluit moeten gaan nemen over het Gemeentehuis van de Toekomst. Het gemeentehuis voldoet in zijn huidige staat niet meer aan de hedendaagse richtlijnen voor dienstverlening en goed werkgeverschap. De financiële consequenties zijn afhankelijk van het te kiezen scenario.

6.5 Steeds meer schaarste aan menskracht

In hoofdstuk 5 zagen we dat er in verschillende sectoren een tekort is aan menskracht en dat dit naar verwachting in de toekomst zal toenemen. Ook gemeenten ervaren structurele personeelstekorten en lastig in te vullen vacatures. De vergrijzing legt een grote druk op de arbeidsmarkt voor gemeenten; een derde van de medewerkers van gemeenten zal de komende tien jaar de pensioengerechtigde leeftijd bereiken.¹⁵³ Daarnaast hebben gemeenten de afgelopen jaren steeds meer taken gekregen (zoals jeugdzorg, WMO, participatiewet, energietransitie), terwijl de personeelscapaciteit niet is meegegroeid.¹⁵⁴ De salarissen zijn bij gemeenten vaak lager dan in de private sector voor vergelijkbare functies, waardoor gemeenten moeilijk kunnen concurreren.

De personeelstekorten hebben ook verschillende maatschappelijke gevolgen. Zo kan het zijn dat processen als vergunningverlening en uitvoering van energie- of bouwprojecten risico lopen op vertraging. Het huidige personeel krijgt een hogere werkdruk, wat kan leiden tot meer ziekteverzuim en uitstroom. Daarnaast kan het zijn dat er verlies van expertise en kennis ontstaat, wanneer oudere werknemers uitstromen, maar er geen mogelijkheden zijn om opgedane kennis goed over te dragen.

¹⁵³ A&O-fonds Gemeenten (z.d.) [Deel 1: gemeentelijke arbeidsmarkt in 17 trends](#)

¹⁵⁴ OECD (2023) [Policy options for labour market challenges](#)

De verwachte uitstroom vraagt om een proactieve aanpak. Innovaties als het gebruik van AI in de organisatie kunnen hierin een rol spelen.¹⁵⁵ De VNG heeft een handreiking gepubliceerd waarin wordt gepleit voor meer samenwerking op het gebied van arbeidsmarkt en personeelszaken door bijvoorbeeld gezamenlijke recruitment en flexpools.¹⁵⁶

Gedreven bestuurders en medewerkers zijn een belangrijke voorwaarde om bestuurskrachtig te zijn. Zij zijn nodig om binnen en buiten het gemeentehuis complexe besluiten voor te bereiden en uit te voeren. Someren werkt samen met andere Peelgemeenten (zoals Asten, Deurne, Gemert-Bakel en Laarbeek) aan een Regionale arbeidsmarktstrategie (RAS) om krapte in gemeentelijke functies het hoofd te bieden. Deze samenwerking richt zich op gezamenlijke werving, arbeidsmarktprofilering en gedeelde vacaturesites (zoals peelbanen.nl).

6.6 *Ambtelijke organisatie ontwikkelt zich*

Gemeente Someren heeft in haar Organisatieontwikkelplan 2023 weergegeven in welke richting ze de gemeentelijke organisatie wil professionaliseren.¹⁵⁷ De organisatie wil een beweging maken van operationeel en reactief opererend naar meer strategisch, initiatief nemend en nadrukkelijker in verbinding met de samenleving. Vragen van inwoners en bedrijven staan hierin centraal. De houding hierbij is positief, open, motiverend, geïnteresseerd en respectvol.

Medewerkers krijgen meer ruimte en verantwoordelijkheid. De organisatie ziet de gemeenteraad als samenwerkingspartner, die zij faciliteert om haar kaderstellende en controlerende taak te kunnen

vervullen. De organisatie betreft de raad actief bij beleidsvorming en geeft ruimte in voorstellen voor debat en met heldere alternatieven. Open communicatie, vertrouwen en respect voor elkaars rol en positie is daarbij vanzelfsprekend.

Belangrijke kernwaarden in de ontwikkelstrategie zijn samenwerken, eigenaarschap, betrouwbaarheid, kwaliteit en daadkracht. Daarnaast wil de organisatie ook een lerende organisatie zijn. Dit betekent dat college en ambtelijke organisatie opereren als elkaars sparringpartners, met een open communicatie en elkaar aanspreken en feedback geven op proces, inhoud en rolvastheid. Er wordt gewerkt op basis van vertrouwen en denkend vanuit oplossingen en mogelijkheden, niet in problemen.

Organisatorisch kiest Someren voor om inhoudelijk vergelijkbare werkzaamheden te clusteren, waarin beleid en uitvoering bij elkaar komen. Een heldere, platte structuur met drie gelijkwaardige domeinen: Samenleving, Ruimte en Bedrijfsvoering, met in totaal acht teams. Verantwoordelijkheden worden zo laag mogelijk in de organisatie belegd. Projectmatig en programmatisch werken worden de norm.

6.7 *Toenemende samenwerking tussen gemeente en inwoners*

Er is een duidelijke trend van toenemende samenwerking tussen burgers en lokale overheden in Nederland, zowel op beleidsniveau als in de uitvoering van projecten en dienstverlening. Deze ontwikkeling wordt gedreven door maatschappelijke veranderingen, financiële druk én een veranderende opvatting over wat goede lokale democratie betekent.

Steeds meer gemeenten beschouwen burgerparticipatie als een structureel onderdeel van beleid en besluitvorming. Participatie draait

¹⁵⁵ PwC (2025) AI in actie: transformatie van sectoren en functies

¹⁵⁶ VNG (2024) Een handreiking voor flexibele arbeidsinzet in de gemeentelijke sector

¹⁵⁷ Gemeente Someren (2023) Voor elkaar! Organisatieontwikkelplan 2023

om samenwerking, transparantie en vertrouwen. Lokale vraagstukken zoals klimaatadaptatie, energietransitie, leefbaarheid, woningbouw en duurzaamheid zijn ingewikkeld en raken mensen direct.

Burgers willen inspraak bij beslissingen die hun leefomgeving veranderen, en gemeenten zien dat participatie helpt om beleid beter aan te laten sluiten op lokale wensen.¹⁵⁸ Burgers voelen zich steeds vaker verantwoordelijk voor hun leefomgeving en zijn meer geneigd zelf initiatieven te nemen (bijv. buurtcollectieven, onderhoud van groen, energiecoöperaties).¹⁵⁹

Onderzoek toont echter wel aan dat veel inwoners weinig echte invloed ervaren, zelfs als gemeenten participatie belangrijk vinden. Dat schept druk op lokale overheden om participatie verder te professionaliseren en inwoners meer invloed te geven op besluitvorming.¹⁶⁰ Burgers voelen zich betrokken bij hun eigen leefomgeving en de verschillende experimenten met burgerberaden laten zien dat zij bereid zijn zich goed te informeren alvorens tot een advies te komen.¹⁶¹

Participatie 'voor en door Someren' is een fundamentele waarde binnen gemeente Someren is, waarbij beleid en uitvoering tot stand komen in nauwe samenwerking met inwoners en verenigingen. In verband met de Wet versterking participatie moeten gemeenten hun inspraakverordening uiterlijk 1 januari 2027 vervangen door een participatieverordening. Hierin moeten gemeenten ook bepalen onder welke voorwaarden het uitdaagrecht wordt toegepast. Op dit moment is het Participatiebeleid 2021 nog van toepassing.¹⁶² De

participatieverordening biedt een mooie aanleiding om de visie op participatie fundamenteel te beschouwen. Voor behoud van bestuurskracht is het benutten van de gemeenschapskracht van de inwoners van Someren noodzakelijk. In gesprek met de inwoners kan worden bepaald hoe hun ondernemerszin en betrokkenheid het beste kunnen worden aangesproken, op welke inhoudelijke terreinen en wat er vanuit de gemeente nodig is om de potentie van gemeenschapskracht beter te benutten.¹⁶³

Ook de algemene subsidieverordening (ASV) van gemeente Someren dateert van 2018. Ambtelijk is een kaderstellende notitie in voorbereiding, waarin de gemeenteraad kaders kan stellen voor het subsidiebeleid en de ASV kan worden geactualiseerd.

6.8 *Bestuurskracht staat onder druk*

Bestuurskracht wordt als maatstaf gebruikt om te bepalen in hoeverre een gemeente in staat is haar wettelijke en zelf geformuleerde taken naar behoren uit te voeren, oftewel in hoeverre de gemeente in staat is de goede dingen te doen en die dingen goed te doen.¹⁶³

Het Planbureau voor de Leefomgeving laat zien dat circa 60 procent van het verschil in beleidsprestaties tussen gemeenten wordt bepaald door een combinatie van gemeentegrootte, de motivatie van het gemeentelijk apparaat, de mate waarin een gemeente stakeholders en burgers betreft bij beleid, en de kwaliteit van de samenwerking met andere overheden. De omvang van een gemeente blijkt niet rechtstreeks de prestaties te bepalen, maar wel indirect via de capaciteit die kan worden

¹⁵⁸ TNO (z.d.) [Burgerparticipatie in de fysieke leefomgeving](#)

¹⁵⁹ Rijksoverheid (z.d.) [Burgerparticipatie](#)

¹⁶⁰ Publiek Denken (2025) [Samenwerken aan vertrouwen, invloed en uitvoering](#)

¹⁶¹ Eva Rovers (2025) [Waarom we politiek niet alleen aan politici kunnen laten - Pleidooi voor een Derde Kamer](#)

¹⁶² Gemeente Someren (2020) [Participatiebeleid, Participatie wijzer in Someren](#)

¹⁶³ BMC (2025) [Op de grens: Review bestuurskrachtonderzoek](#)

ingezet om regionale samenwerking en bewonersparticipatie te faciliteren.¹⁶⁴

Er is sprake van een ongekennde dynamiek in maatschappelijke opgaven en daarmee de taakzwaarte voor gemeenten. Enerzijds wordt de taakzwaarte bepaald door de – afgelopen jaren flink toegenomen – wettelijke taken die de gemeente uitvoert. Anderzijds komt daar een verzwaring van taken bovenop door omvangrijke regionale opgaven.

In 2022 is een onderzoek uitgevoerd, naar de bestuurskracht van de gemeente Someren. In 2025 is een review uitgevoerd waarin de actuele regionale opgaven geduid zijn in relatie tot wat dit betekent voor de bestuurskracht van de gemeente Someren. Hieruit blijkt dat de gemeente de afgelopen jaren heeft gewerkt aan versterking van de bestuurskracht, maar dat de inspanningen geen gelijke tred houden met het tempo en de omvang van de lokale en regionale opgaven. Hierdoor is de bestuurskracht in Someren versneld en sterk onder druk komen staan en is verdere investering in de uitvoerings- en beslis capaciteit nodig. Dit vraagt om strategisch personeelsbeleid met focus op de ontwikkeling van medewerkers, een aanpak om de gemeenschapskracht beter te benutten en de ontwikkeling van een strategie op de aanpak van regionale opgaven in overleg met regionale partners. Daarnaast adviseert BMC in het onderzoek een bestuurlijke toekomstverkenning uit te voeren om een toekomstbestendig bestuur te borgen.¹⁶⁵

In de bestuurskrachtonderzoeken zitten ook conclusies en aanbevelingen op waarden zoals de bestuurlijke slagvaardigheid, bestuursstijl en omgangsvormen in het bestuur en het ambtelijk-bestuurlijk samenspel.

Hierin is een relatie te zien met de conclusies van de enquêtecommissie Lage Akkerweg.¹⁶⁶

Handreiking maatschappelijke weerbaarheid

Geopolitieke spanningen, hybride dreigingen, klimaatverandering en de kwetsbaarheid van vitale voorzieningen vragen om versterking van de maatschappelijke weerbaarheid en veerkracht. Gemeente Someren heeft deelgenomen aan de Denk Vooruit campagne van de Rijksoverheid om inwoners voor te bereiden op noodsituaties. Om gemeenten en partners te helpen bij langdurige verstoringen en crises, zoals bijvoorbeeld stroomuitval, een overstroming of een hybride dreiging, heeft VNG een handreiking opgesteld.¹⁶⁷

Hierin zijn 41 praktische maatregelen opgenomen, gecategoriseerd rondom 6 pijlers:

1. Continuïteit van de eigen organisatie: kritieke bedrijfsprocessen die wettelijk gezien doorgang moeten vinden, zoals bijvoorbeeld aangifte van geboortes, sterfte, en paspoortaanvragen moeten worden geborgd.
2. Crisisorganisatie: ontwikkelen van een duidelijk communicatieplan richting inwoners in tijden van crisis en de voor- en nafase en inrichten van noodsteunpunten.
3. Vitale voorzieningen: gemeenten zorgen voor alternatieve stroomvoorzieningen zoals batterijen en noodaggregaten en hebben een protocol bij uitval van de drinkwatervoorziening.
4. Sociaal weefsel: gemeenten brengen maatschappelijke en (in)formele netwerken in kaart en faciliteren (burger)initiatieven om kwetsbare groepen te ondersteunen.

¹⁶⁴ PBL (2019) Gemeentelijke bestuurskracht en de energietransitie

¹⁶⁵ BMC (2025) Op de grens: Review bestuurskrachtonderzoek

¹⁶⁶ Gemeente Someren (2025) Eindrapport Enquêtecommissie: Lage Akkerweg hoog opgelopen

¹⁶⁷ VNG (2025) Handreiking weerbaarheid en veerkracht op lokaal niveau

5. Zelfredzaamheid inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties: bieden van informatie en handelingsperspectief over wat te doen bij langdurige verstoringen en de aanwezigheid van noodsteunpunten. De campagne Denk vooruit sluit hierbij aan.
6. Samenleving als overkoepelend systeem: gemeenten zorgen ervoor dat democratische processen kunnen doorgaan en de publieke gezondheid ook in tijden van crisis is gewaarborgd.

Gemeenten staan zelf aan de lat voor de pijlers 1, 4 en 6. De pijlers 2, 3 en 5 moeten gemeenten oppakken samen met de veiligheidsregio en partners.

SLOTBESCHOUWING

Deze strategische verkenning brengt de belangrijkste trends en ontwikkelingen in kaart die de komende jaren bepalend zijn voor de kwaliteit van leven in Someren. Het geeft een overzicht van de complexe opgaven waar de gemeente voor staat, zowel sociaal, economisch, ecologisch als bestuurlijk. Het is geen blauwdruk, maar een hulpmiddel: een gedeeld vertrekpunt voor de keuzes die de nieuwe gemeenteraad de komende bestuursperiode zal moeten maken.

Wat deze verkenning duidelijk maakt, is dat de opgaven voor Someren groot zijn én onderling verweven. Demografische veranderingen, zoals vergrijzing en de groei van kleine huishoudens, stellen nieuwe eisen aan woningbouw, zorg en voorzieningen. De energietransitie en klimaatadaptatie vragen om ruimtelijke keuzes die direct raken aan woningbouw en de inrichting van het buitengebied. En de krapte op de arbeidsmarkt treft niet alleen lokale bedrijven, maar ook de gemeentelijke organisatie zelf — juist op het moment dat de opgaven groter worden.

Die onderlinge samenhang vraagt om integrale afwegingen. Een keuze voor snelle woningbouwgroei heeft bijvoorbeeld gevolgen voor de bevolkingsopbouw, het voorzieningenniveau, de druk op medische zorg, de verkeersveiligheid en de sociale cohesie in bestaande kernen. Inzetten op arbeidsparticipatie heeft impact op de beschikbaarheid van mantelzorgers en vrijwilligers. Bezuinigingen in het sociaal domein kunnen zich later vertalen in hogere zorgkosten. Niet alles kan tegelijk, en niet alles kan blijven zoals het was.

Tegelijkertijd biedt deze periode ook kansen. De schaa sprong in de Brainportregio biedt mogelijkheden om te investeren in voorzieningen, mobiliteit en werkgelegenheid. De sterke gemeenschapskracht van

Someren — zichtbaar in het rijke verenigingsleven, de dorpsondersteuners en de actieve bewonersinitiatieven — vormt een stevige basis om opgaven gezamenlijk aan te pakken. En de noodzaak tot regionale samenwerking biedt kansen om lokale belangen beter te verankeren in bredere besluitvorming.

Deze strategische verkenning is daarmee vooral het begin van een gesprek. Een gesprek tussen raad, college, organisatie en inwoners over wat Someren wil zijn — en wat daarvoor nodig is. Welke keuzes zijn onvermijdelijk? Waar liggen synergiën die kansen bieden? En welke oplossingen voor het ene vraagstuk mogen ten koste gaan van andere opgaven? De antwoorden op die vragen liggen niet in dit document, maar in het debat dat nu volgt.

Gemeente
Someren